

**DE ORIGINE ET
FAMILIA
ILLUSTRIUM
DOMINORUM DE
CALATIN**

Matthäus -von Pappenheim

20
gen. 130°

Pappenheim

33

<36622521060014

S

<36622521060014

Bayer. Staatsbibliothek

F. 03

DE ORIGINE ET FAMILIA ILLVSTRIVM DOMINORVM

de Calatin, qui hodie sunt Domini. à
Bappenhaim. S. R. Imp. Mare-
iscalci hæreditarij liber:

AVTORE NOBILI, ET REVERENDO VIRO,

D. MATHÆO à Bappenhaim & Biberbach &c. Marefcalco,

I. V. Doctore, & Canonico Augustano: nunc primum,

omnibus diligenter recognitis, correctis, &
auctis, in lucem editus.

De Calatin dominos, prognatos Romulidarum
Stirpe, sub Augusto Teutonis ora videt.

Cæsaris hinc aulae Marefcalci nomine dicti:

Præmia virtutis talia signa ferunt.

*Multa legitur allegat sic bonis
Vn sed male digessit phrasin
videtur in Indico Confunditur
et cal magis hinc Multat
rephens. s. opus editore hinc
nu in Antea p*

AVGVSTISSIMIS CAESARIBVS CAROLO

ET FERDINANDO, IMPERATORI ILLI, REGIQVE HVIC

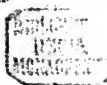
Romanis, fratribus Germanis inuictissimis &c. illustris. Principi

pibus, Austriae Archiducibus &c. D. D. suis clementissimis, Ioan-

nes à Bappenheim, in Biberbach, Elgaw, & Wildenstein,

S. R. Imperij Marescalcus &c. salutem, & perpetuam

victoriam obsequentissimus precatur cliens.

PVD MVLTAS NOBILES FAMILIAS, INVICTIS-
simi Cæsares, factitatum esse video, ut maiores suos, aut fa-
miliæ authores perpetua fama, & monumentis illustriores
facere studuerint. Quod equidem mihi tam foeliciter cedere
velim, quàm absq; omni fastu id fieri de meis maioribus in-
stituerim. Nec ego primus huius mei instituti author exi-

stimari volo, imò hæres potius laborum eorum, quos, ad hanc rem con-
sanguinei mei, viri præstantes ante multos annos præclare quidem sum-
plerunt; qui originem, res gestas, et vitas quodammodo Dominorum de
Calatin, maiorū nostrorū: item peregrinationes, primas sedes in Germa-
nia totis viribus, summo studio indagant, perquisierintq; adeò ut si post
tot labores præclarorū virorū, in præsentia quid vltra moliri vellem, me-
rito iuxta prouerbiū Herculeos labores in me suscipere viderer. Nec
ego hoc ideo publicū facere decreui, ut hinc plus autoritatis, & nominis
familiæ nostræ accederet, sed potius ut cognoscant passim omnes, q̃ pio
affectu, q̃ assiduis studijs Ro. Imperatoribus domini de Calatin (qui ho-
die à Bappenheim Marescalci sunt) subditissimè deseruierint, vigilarint;
q̃ etiam nostro sæculo vestris Maiestatibus seruire studeant, & in mul-
tis bellis vitæ periculum pro vestris Maiestatibus subire nuncq; dubitent;
& in hoc etiam oēs ac singuli parati perpetuo simus. Ex hac enim familia
(citra tamen iactantiam) innumerabiles viri, in disciplina militari consu-
matissimi prodierunt sedulo; & in omni genere disciplinarum eruditi.
Quorum magna pars aulas Imperatorum vsq; in hunc diem sequuti sunt,
& sequuntur quotidie. Atq; hic mihi optarem eam eloquendi vim, ut omni-
bus persuadere possem, hanc tam sanctam Cæsaream Maiestatem, sacra-
tissimæ obseruationi esse debere: quemadmodum exosculor, optoq; imò
deprecor ab omnibus parem religionem in adorandis Cæsarum Maie-
statibus esse, vti apud maiores nostros, & inter nos à Bappenheim etiam
hodie est. Quis porro hunc affectum nostrum damnabit? cum hoc non
solum ex iure Cæsareo, sed etiam diuina institutione omnes debemus.
Verum hoc nostro sæculo (proh dolor) non multum penditur. Sed non
est instituti mei hoc idem nunc tractare, dominus qui cælum, & terram
regit, dabit his tumultibus aliquando finem, & aliquibus meliorem men-
tem. De huius libri ordine non est ut quicq; addam, quando omnia suo
loco patebunt clarissimè; & quisquis historiarū lectione delectatur, hunc
conatum laudabit. Nolo autem ego, aut consanguinei mei nos propterea

quāq;

A ij magnis

magnis et vetustissimis familijs inserere, ut plus authoritatis nobis acce-
 deret, aut aliquid lucris speraremus, quemadmodū apud Romanos qui-
 dam ex Octauj Augusti sorore sese genitū fingeat, sed potius ut ex vir-
 tutibus maiorū, successores nostri, sese recte gerere discant. Iulia gens au-
 thorem nominis sui Iulum Æneq filium nuncupauit. Cicero genus suum
 ad Tullum hostilium tertium Romanorū regem refert in Tusc. Quæst.
 Sic M. C. P. Tacitus Romanorū Imperator Cornelium Tacitū historiæ
 scriptorem authorem generis sui dicere nō erubuit, ut est author Flauius
 Vopiscus. Idem etiam multi alij factitarūt, & hodie faciunt. Nemo igitur
 vitio dabit, quod nos certas historias sequuti, maiores nostros à Romanis
 descendisse ostenderimus. Deniq; nemo nō videbit, recto ordine omnia
 sibi respondere, vbiq; coherere, & successionem hanc rectissimē ex pene-
 tralibus historiarum erutam esse. Primus inter maiores familiar, & gene-
 ris mei fuit Rudolfus à Bapenhaim Marescalcus &c. Castellanus (quē
 præfectum Cæsareum hodie vocamus) Verderæ Danubianæ, vir dili-
 gens, qui incepit genealogiam, maiores, et descendentes in familia nostra
 colligere, obiit aut anno domini 1487. Quem deinde secutus Mathæus
 Marschalck Canonicus Augustanus I. V. Doctor, & hunc librum, ex
 maiori parte absoluit anno 1495. Qui liber deinde ad manus meas per-
 uenit. Verum cum videbam hunc ipsum librū in quibusdam locis man-
 cum esse, partim quod ipsa folia negligenter consuta, male cohærebant,
 partim quod plerq; dilacerata, temporis iniuria corrupta, multa male
 scripta erant, & magna pars recte legi non poterat, tum ego ipsa fragmen-
 ta historiarum studiose emendanda tradidi: qui meis sumptibus in hoc
 opere elaborando aliquot annos consumpsit, donec in hanc formā omnia
 redegerit, compleuerit, auxerit, & singula correxerit. Nunc quoniam
 omnia visa sunt viris doctis satis bene collecta, & publica lectione digna,
 nolui etiam in hac parte sumptibus parcere, & prelo cōmendauī. Quod
 postremū est, non mediocrem aniam vestris Maiestatibus hoc muneris
 deferendi dedit aula Cæsareæ Marescalci officium, quodq; ei officio
 (absente Electore) subinde inter nos senior præest, atq; aulam Impera-
 toris sequitur; accedit etiam quod vestris Maiestatibus, omnia mea, et me-
 torum debere fatear. Neq; exciderūt, nobis Marescalcis à Bapenhaim,
 à Romanis Imperatoribus, & à vestris quoq; Maiestatibus collata bene-
 ficia. Quæ res me gratum etiam (si modo hoc exiguo munere quid re-
 ferre possum) volentem, & nolentem, ut dicitur, esse compulit. Habetis
 igitur quo consilio hunc librum publicauerim Cæsares sanctissimi, et cur
 Vestris Maiestatibus inscripserim. Humilime itaq; rogo hanc patro-
 cinijs vestris clientelam non grauatiim admittatis. Postremo Deum
 Optimum Maximum precor, ut ipse sua immensa gratia vestras Maie-
 states Romani Imperij certa subsidia quā diutissimē publicis commo-
 ditatibus, & saluti Ecclesiæ suæ Catholicæ conferuet &c. Datum Anno
 Christi M. D. LIII.

DE

DE ORIGINE ET

FAMILIA ILLVSTRIVM DO.

minorum de Calatin, qui hodie sunt

Domini à Bappenhaim: S.R.

Imp. hæreditarij Marce

iscalci &c. Liber

incipit.

PROOEMIUM.

N NOMINE SANCTAE, ET
individue Trinitatis, et vnus diuinæ essen-
tiæ patris, & filij, & spiritus sancti, Amen.
Quoniam omnes mortales animā, corpus,
& honores, dignitates, facultatesq; ipsas,
animi deniq; corporis, & fortunæ dona,
ac bona à Deo vnico habent, Paulo teste
1. Corint. 4. dicente. Quid habes? quod non
acceperis à Deo: quòd si acceperis, quid gloriaris? quasi non
acceperis. Merito igitur Deum laudare in omnibus, illiq; gra-
tias agere debemus. Nam ipse solus creauit, & fecit omnia
quæ sunt: inter quæ, & hominem ipsum ad imaginem suam:
quem in paradysum, id est, in hortum fœcundissimum posuit, ut
ibi varijs fructibus aleretur, expers omnium laborum, Deo
patri, et creatori suo summa deuotione perpetuo seruiret: datis
saltem quibusdam mandatis, quo sese subditum cognosceret.
Sed criminator ille inuidus fecit, ut homo miser inobediens fie-
ret, de pomo vetito comedendo, perderet immortalitatem.
Quo facto illico pœnas dedit. Nam Deus eum eiecit de Para-
diso, sententia in peccatores lata, ut victū posthac sibi labore,
& in sudore conquirerent. Postea autem cum hominum nu-
merus cœpisset incrementum, simul cum numero hominū creuere
& vitia. Erat tum in Syria vrbs maxima Enos nomine, quam
Gygantes tenebant, qui vniuerso orbi imperitabant, inani
corporū magnitudine nihil pensi habebant: omnia voluptate,
& crudelitate metiebantur: luxu perdit, pecudes, hominesq;
citra vllam sanguinis, aut sexus rationem, quo libido ferebat,

A iij inibant.

inibant. Cum ergo Deus pater indulgentissimus videbat, vultus peccati apud homines immedicabile esse, ne latius lues huiusmodi serperet, statuit morbum ad viuū refecare, genusq̃ humanum aquis perdere. Sed tamen ad multitudinem, & genus humanum reparandum delegit vnum Noë, virum innocentem, & timentem Deum. Qui centesimo vigesimo ante diluuium anno, iussu Dei nauem in Arcæ modū fabricare cœpit. In quam ipse, sicut ei præceperat Deus, cum coniuge sua, ac tribus filijs, & totidem nuribus intrauit: occlusitq̃ ostium, anno ab orbe condito Millesimo, sexcentesimo, quinquagesimo sexto. Porro impios licentia furentes, nec quicquā tale suspicantes, æquor, & amnes cœlesti ira aucti, corripuerunt omnes, terra vniuersa mersa profundo est. Vnda altissimos cunctos montes operuit: & quicquid extra Arcam erat, extinctum est. Subsidentibus post aliquod tempus aquis, nauis ipsa, siue Arca Noë in vertice Gordēi montis, maioris Armeniæ, recubuit. Siccataq̃ terra egressus Noë cum suis Arcam, Deo sacrificauit. Deinde cum genus humanum in Armenia reparatum fuerat, diuisit ipse Noās terram, seruatis antiquis nominibus, vti ante illuuiem aquarum fuerat, in partes treis, Asiam; Europam, et Africam. Et has partes filijs, vinctus naui circum littora ostendit, in regna dispartitur, Principes, & Colonos designat, atq̃ conscribit. Hinc Magistratus, & nobilium, atq̃ subditorum conditio cœpit esse, ut per illos Respublica vbique terrarum rectē administrarentur, per hos superioribus subditē inseruiretur &c.

C A P V T I.

DE PROPOSITIONE GENERALI huius libri

DE familia & origine S. R. Imperij Marefcalcorum, qui olim Domini de Calatin dicti sunt, à quibus etiam originem duxerint, scripturus, summa diligentia inuestigando, multis, & diuersis Chronicis & historijs, atq̃ priuilegijs, monumentis & diplomatis, seu literis lectis, querendo inueni, Marefcalcos summa gloria, & dignitate pollere, ac cum Imperatoribus Romanis in magno honore semper fuisse. præsertim à tempore Imperatorū Germanorum, Ducum Sueuiæ ab annis quadringentis,

quadringentis, & quinquaginta. Non igitur dissonum erit rationis, huius familiæ seriem longius repetere: cum sciamus, & cognouerimus ex pluribus annalibus, multos fuisse, qui suam familiam, ab antiquo repetentes, virtute, magnis honoribus, laudibus, dignitate, & diuitijs illustriorem reddiderunt. Quod & Marescalcos fecisse, ex sequentibus manifestum erit. Nam Dominos de Calatin quondam generosos, & inclytos Comites extitisse certum est, ut patebit infra: quicq; nomen suum per diuersa loca, per longa tempora alij alijs succedentes, magna industria dilatarunt. Verum antequam rem ipsam aggrediamur, placuit de successione regnorū pauca dicere, quo cognito, melius ad id, quod volumus, peruenire queamus &c.

CAPVT II.

DE PRIMO REGNO TOTIVS ORBIS,
& migratione ipsius Noë.

AB orbe restituto, anno centesimo, tricesimo primo Nymbratus regnum Babyloniorum, quod & Assyriorum, condidit. Hoc postea prima Monarchia totius orbis esse cœpit. Cuius primordio Tuisco Gygas Germanorum et Sarmatarum pater, filius Noë post diluuium natus, cum viginti ducibus ex Armenia venit in Europam: amnemq; Tanaim transgressus, ibidem consedit. Deinde anno regni Tuisconis centesimo, tricesimo septimo Noas perlustrata Asia, et Africa, in Europam transitum facit: in Italiaq; in agro Viterbiensi consedit, Etruscos Italiæ indigenas condidit. A quibus indigenis postea omnes Italiæ nationes incrementū sumpsere: donec et Romam Italiæ caput conderent. Ab his priuatæ familiæ plures originem habent, inter quos & Attiliorum genus clarum fuit: hij adoptiuo postea nomine Calatini dicti sunt. Deinde ex adoptiuo nomine gentile factum est, ita, ut quicunq; ex familia Attiliorum nascerentur, Calatini dicerentur &c.

CAPVT III.

DE MONARCHIIS QVATVOR, SVB
quarum prima, dominium in subditos ortum est,

Homines

Homines imperare hominibus, & leges alios alijs dare cœpisse sub Assyriorum Monarchia, certum est. Hoc enim erat à Deo ordinatum, ut vnus cæteris præesset in terris, quemadmodum vnus est & cœli, & terræ Dominus. Stetit ergo prima Monarchia à Nino vsq; ad Sardanapalum, qui vltimus fuit Assyriorū Monarcha, per annos 1358. Secunda Monarchia Persarum fuit, sub Cyro Rege sumens initium, & durauit vsq; ad obitum, aut interitum Darij, per annos 191. Deinde anno post creatum mundum 3634. ante Christum natum annis 320. cœpit tertia Monarchia, quam Græcorum appellamus: initiumq; habuit ab Alexandro Magno, Macedonum rege: & durauit vsq; ad C. Iulium Cæsarem, qui quartæ Monarchiæ initium dedit. Sunt autem Monarchiæ huiusmodi regna, vbi summa rerum omnium potestas penes vnum est, publicæ pacis, & iuris conseruandi causa. Cui Imperio tanta potentia semper fuit, & adhuc est, ut alij reges, quanquàm extra eius imperium, non potuerunt sese opponere. Immo huius Imperij ius est, ut cæteris regibus, principibus, ducibus, & statibus totius orbis imperet. Cuius etiam proprium constituere principes, creare duces, & ex virtute rerum gestarum, vel infimæ fortis homines nobilitare, atq; ad summos gradus dignitatis extollere. Quemadmodum infra dicemus &c.

C A P V T IIII.

D E R O M A.

Romulus & Remus Romam, caput mundi, condunt anno primo septimæ Olympiadis, regnante Athenis Carope: à Troia capta 432 anno, & ab Alba condita 400. Reges septem ab initio imperarūt Romæ annis 244. teste Liiuo. Pulso Tarquinio Rege septimo, & vltimo, Coss. Rempublicam Romanam administrarunt magistratu annuo. Ex qua Republica vera nobilitas & virtute, & bonarum literarum studijs, deniq; in rebus bellicis gerendis clarissima, originem apud Romanos traxit. Vnde & Domini de Calatin orti, & geniti sunt &c.

C A P V T

CAPVT V.

DE MAIORIBVS DOMINORVM DE CALATIN,
qui Romæ longè ante Christum natum
Magistratus gesserint.

Rеспублика Romana per multos annos post exactos re-
ges, cum maximo incremento per Coss. administrata
est, vsq; ad annum ab V. C. 305. quò quidem anno Decemui-
ri per Tyrannidem regnare cœperunt. Quorum tamen potestas
diu stare non potuit: igitur ad Coss. administratio Reipublicæ
rursus deuenit. Ego in Liuiο, Dionysio Halicarnaseo, Plutar-
cho, Plinio, Floro, Cassiodoro, et alijs historiarum scriptoribus,
maiores dominorum de Calatin, in administratione Reipub-
licæ Romanæ hac annorum serie fuisse reperio. Sub Decem-
uiris L. Attilius Longus, procul dubio ex maioribus vnus At-
tiliorum Calatinorum, cum Aulo Sempronio Atratinο, & T.
Cecilio proconsulibus Magistratum inijt, ut testatur Liuius li-
bro 4. et 5. decadis primæ, Tribunus militū fuit anno 3. Olym-
piadis 84, ab V. C. 310. Omnes enim Attilij Calatini fuere, ut
ex historiarum varia lectione deprehenditur, & infra patebit.
Deinde inuenio apud Liuium anno 4. Olym. 111. ab V. C. 420.
M. Attilium Regulum Calenum Consulem. Hic procul dubio
ex superioris Attilij successoribus natus est, aliq; cognomina
insuper acquisiuit. Quod si ex Caleno, Calatini nomen factum
est: sæpe enim hoc etiam in alijs rebus, temporis successu, &
vulgi vsu, fieri solet. Postea alius Cos. M. Attilius Regulus an-
no 3. Olymp. 121. fuit, qui pariter ex superiorum Attiliorum fa-
milia natus est. Item anno 2. Olymp. 128. M. Attilius Regulus
Seranus Consul fuit ab V. C. 486. Anno 3. Olympiad. 130. ab
V. C. 495. A. Attilius Calatinus Consul fuit. Anno 4. Olymp.
130. ab V. C. 496. M. Attilius Regulus Seranus Cos. secundum
fuit. Anno 3. Olympiadis 131. ab V. C. 499. A. Attilius Calati-
nus Consul secundum fuit. Anno 3. Olympia. 132. ab V. C. 503.
C. Attilius Regulus Seranus Cos. fuit. Anno 4. Olymp. 133.
ab V. C. 508. C. Attilius Balbus Consul fuit. Qui & secundum
Consul fuit anno 2. Olymp. 136. ab V. C. 518. Hunc tamen Plu-
tarchus in vita Numæ Pompilij M. Attilium vocat: sub quo
Iani templum secundo clausum est. Anno 3. Olympiad. 138. ab
V. C. 527. M. Attilius Regulus Cos. fuit. Anno 1. Olympiad. 139.
B ab V. C.

ab V.C. 529. C. Attilius Regulus. Cos. fuit. Huius etiam meminit Plinius libro 3. capite 20. Anno 3. Olympiad. 147. ab V.C. 563. M. Attilius Glabrio Cos. fuit. Anno 4. Olympiad. 152. ab V.C. 584. Consul fuit C. Attilius Seranus. Anno 2. Olymp. 161. ab V.C. 618. Sex. Attilius Seranus Cos. fuit. Anno 4. Olymp. 168. ab V.C. 648. C. Attilius Seranus etiam Cos. fuit. Cuius meminit Aulus Gellius lib. 15. cap. 28. Nota quòd anno 3. Olymp. 178. ab V.C. 687. Cos. fuerit M. Acilius Glabrio, quem Florus libro 2. capite 8. Attilium vocat. Post huius consulatum anno 19. C. Iulius Cæsar oppressa Republica singulare Imperium obtinuit. Item anno 3. Olymp. 217. ab V.C. 843. sub Domiciano Romanorum Imperatore Glabrio Consulatum gessit: & is potest esse pronepos superioris Glabronis, qui fuit Cos. anno ab V.C. 687. Item anno 4. Olymp. 225. ab V.C. 876. Cos. fuit M. Acilius Glabrio, ex eadem familia ortus. Anno 3. Olympiad. 226. ab V.C. 879. Attilianus Titianus Consul fuit. Rursus anno 4. Olymp. 232. ab V.C. 904. Glabrio Cos. fuit: eiusdem procul dubio stirpis. Rursus sub Antonino Commodò Romanorum Imperatore Glabrio Cos. fuit. Item sub Licinio, Valeriano, & Galieno Romanorū Imperatoribus, Glabrio quidam Cos. fuit, post natum Christum 258. anno &c.

C A P V T VI.

DE PRODIGIIS SVB ATTILII
Consulibus.

ANNO V.C. 618. Lucio Furio & Attilio Sarrano Coss., Regium pene totum incendio consumptum est, sine ullo humanæ fraudis, aut negligentiæ vestigio. Puer ex ancilla quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, & duplici obsceno natus. Ab Acheis exercitus Romanus cæsus est. Deinde Q. Serruilio Cepione, & Attilio Sarrano Consulibus, Amiterni cum ex ancilla puer nasceretur, statim aue dixit. Item P. Sarrano & G. Attilio Consulibus, in agro Perusino et Romæ locis aliquot lacte pluit. & multa alia prodigia facta sunt, ut scribit Iulius Obsequens in libello de prodigijs.

C A P V T VII.

DE CALATINIS POPVLIS.

Apulia

A Pulia prouincia Italiae quinta monte Gargano insignis, in qua praeter ceteros fuerunt populi Calatini dicti, anti- qua virtute, & rebus gestis nobilitati, Attellanis, Sam- nitibus, Brutijs, Lucanis, atq; Hirpinis vicini. In quorum po- pulorum agro clades illa funesta apud Cannas ab Hannibale facta est. Quanto autem haec clades maior superioribus fuerit, ea res sola inditio est, quod omnes qui socioru populi Romani, ad eam diem vsq; firmi steterant, tum labare coeperant: nulla profecto alia de re, quam quod de Imperio Romano desperare coeperant. Igitur defecere ad Pœnos eo tempore inter ceteros populos Calatini, ut testat̃ Liuius lib. 2. dec. 3. & Plutarchus in vita Hannibalis. Ex his populis fuere isti omnes Attilij, et Gla- briones, gentili nomine dicti Calatini, atq; Romana ciuitate ob insignem virtutem (ut facile coniecturare licet) maiorum fuoru donati sunt. Et quicumq; ex Calatinis Romam profecti, Calatini ab omnibus dicti sunt. Quemadmodum & Collati- nus à ciuitate Collatia nomen obtinuit, ut testatur Plinius de Viris Illustribus capite 9. &c.

C A P V T VIII.

DE QVARTÆ MONARCHIÆ INITIO,
& Octauiani Augusti bellis.

Quartæ Monarchia initium coepit sub Iulio Cæsare, & in hunc vsq; diem successionē frequenti Imperatorum Ro- manorum durat. Occiso in Senatu Iulio Cæsare Octauianus Augustus Imperiū suscepit, anno 3. Olymp. 184. ab V. C. 711. & per duodecim annos contra M. Antonium, & Lepidum bellauit: donec ab V. C. anno 723. bello Ciuili finem impone- ret, & solus Monarchiam quartam administrare inciperet. Augusti temporibus primū à Romanis bello tentati sunt Ger- mani in sua terra. Nam quod Iulius contra Gallos pugnauit, obmittimus, & de Germanis circa Rhenum & Danubium habitantibus loquimur. Tiberius, et frater eius Drusus Augu- sti priuigni, cum exercitu in Germania superiori fuerunt, eosq; fines inuaserunt, qui iuxta Rhetos, & Vindelicos sunt. Cæte- rum regiones eas non plane subegerunt sub suum Imperium. Rheti sunt qui Oëni fluuij vallem, Tyrolis Comitatum, Brege- tium, Campodonum, & hinc vsq; ad Nordlingam (vbi etiam

B ij hodie

hodie restat Rhetiae nomen, *das Reth*) inhabitant. Vindelici dicuntur hi, qui iuxta Lycum sunt, & superiorē Bauariam possident, plurima bella gessit Augustus contra Germanos, cuius exercitus vsq; ad Danubium, & Lycum peruenit. Vbi maximas illas ciuitates Augustam Rhetiae, & Ratisponam condidit Romani. Hanc à Tiberio, Augustā Tiberij, illam à Druso Drusomagus (vti est apud Ptolomeum) dixere, à ducibus scilicet Tiberio, & Druso Neronibus. facile igitur credendum est sub exercitu illorum fuisse Attilios, & Calatinos. Nam ab his ad Danubium proximè Castella quaedam nomina accepisse certum est, ut infra latius dicetur. Littora Rheni Augustus Lollio cum exercitu custodienda commendauit. Per Lentulum Tunicates, & Dacos, quos hodie Septemcastrenses vocamus, domuit. Littora versus Meridiem Romani tenebant: illam autem Danubij ripam versus Septentrionem Germani possidebant. Romani victores, superiores regiones in formam prouinciæ redegerunt, Colonias deduxerunt, Romanis, Italicis Colonis oppleuerunt. Arces & munimenta locis æditiorebus, & natura munitis condiderunt. Per omnem Danubij ripam nauigia excubitoria, præsidia, stationesq; militares, quæ Germanos vado arceret dispositæ, atq; constitutæ, exercitusq; prouinciatim distributi, qui subiectos in fide continerent, & ab incursionibus Germanorum defenderet: idq; à fonte Danubij, vsq; ad Euxinum mare fieri constituit Augustus. Rhetia, atq; Vindelicia Romanis paruerunt quingentos & triginta quinque annos. Missus, datusq; est à Romano Imperatore Rector (quæ & præsidem, procuratorem, Ducem, Comitem, Legatum vocabant) qui maius imperium in ea prouincia habebat, secundū principem, & ne ille fines prouinciæ, nisi soluendi voti causa, dum tamen non abnoctaret, excederet, lege cautum fuit. In suæ prouinciæ homines imperium tantum habebat, interdum et aduersus externos, si quid commississent mali. Primus Præses Vindeliciæ fuit post Claudios Tiberium & Drusum Neron. L. Piso vir Consul. Cæsaris, & fisci bona qui curarent, & qui ius dicerent singulis prouincijs dati sunt: aspidereq; dumtaxat in prouincia nati permissi sunt. Vannius etiam à Romanis, & Druso Cæsare filio Tiberij Imperatoris Sueuis impositus, Hic vero authoribus Viuilo rege Hermundorum, Vandone, et Sidone

Sidone sorore Vannij genitus, pellitur regno. Claudius sæpe oratus, nō arma interposuit certantibus Germanis, tutum Vannio perfugium promittens, si pelleretur: scripsitq; Pub. Attilio Histro, qui Pannoniæ præferebat, Legionē, ipsaq; è Pannonia lecta auxilia mitteret, subsidio victis ac terrori aduersus victores, ne fortuna elati, Romanam quoq; turbarent pacem. Hæc pleræq; ex Cornelio Tacito, et libro 2. Annalium Boiorum Iohannis Auentini desumpta sunt.

C A P V T IX.

DE VSV NOMINVM ET PRÆNOMINVM
apud Romanos.

VEteres Romani, & præcipuè alicuius autoritatis viri, tria semper habuerūt nomina, quandoq; plura, idq; sibi magnæ gloriæ duxere. Quod & Pausaniæ Græcus autor li. 7. testatur his verbis. Romani ex patrio instituto, non eo, quo Græci modo appellantur: sed tria nomina, nonnunquam pauciora, interdum etiam plura cuilibet imponuntur. Quod vero supra Consules quosdam Romanos Calatinorum progenie natos posuimus, cogitare quis posset, cum non ubiq; additum sit Calatinum nomen, eos alterius familiæ fuisse. Sciendum igitur est Romanos, excellentes viros, & principali dignitate insignes, solis prænominibus nominasse, honestius, magnificentiusq; duxisse, tamquā ob illorum amplitudinem alioquin vulgo notos esse: vnde non opus fuisse addere cognomen, aut nomen gentile. Sic itaq; satis est dicere Attilius Regulus, Glabrio, Balbus &c. nam eos etiam Calatinos esse omnes tum Romæ nouerant. Familia deniq; Attiliorum, quamq; ab initio plebeia, ingentium tamen virorum ferax, & cognomento Serani, Calatini, Balbi, ac Glabronis inclita semper fuit, ut scribit Bernhardinus Rutilius in vitis Iureconsultorum. Quare nihil dubitabit lector in nostra hac genealogia (etiam si adduxerimus quosdam omisso Calatino nomine) quin hæc ita sint, & ex vetustissimis historijs adprobata.

C A P V T X.

DE PRIMA ORIGINE
nobilitatis.

B iij Nobilitas

Nobilitas multis ex causis orta & inuenta est. Primo urgente necessitate : cum homines mali præualerent, atque boni opprimebantur, necesse erat bonos à malis separari, ut communis rerum tranquillitas conseruaretur, atque virtus plantaretur. Quare prudentes, iusti, & virtuosi viri tamquam luminaria mundi cæteris tenebrioribus rectè præpositi sunt: ut omnibus essent exemplo, & honestæ vitæ, & conuersationis, omnia discerent, iudicarent, uindicarent, oppressum restituerent, innocentem defenderent, malum corripere. Ideoque ut pax publica conseruaretur, necesse erat principes, hoc est, perfectos & virtute, & prudentia inter eos claros, & nobiles viros dari. Secunda causa nobilitatis erat stultitia, ignauia, & imperitia vulgi, igitur necesse erat eos constituere principes, qui plus intelligerent. Tertio nobilitas originem traxit ex rebus præclarè & fortiter gestis. Quarto nobilitas ex abundantia diuitiarum orta est. Quinto nobiles viri, vera nobilitate pietatis, Dei preconio, inspiratione, & oraculo extiterunt, & permanserunt: ut in Dauide contigit. Sexto aliquando nobilitas per Tyrannidem, & successionem generis introducta est, proprio ausu, & temeritate, ut Nembroth fecit. Quæ potestas tamen perpetua non est, neque diu persistit. Nam Baruch capite 3. legimus. Fuerunt Gygantes nominati, illi qui ab initio fuerunt statura magna, scientes bellum, non hos elegit dominus, neque viam disciplinæ inuenerunt, propterea perierunt. Postremo factum est, ut essent quidam gradus nobilitatis inter homines. Olim non erat tanta multitudo nobilium, atque nostro tempore videmus. Nam cum vetera instrumenta, codicillos, & priuilegia, ante Carolum Magnum publicata, dataque legimus, raro nobiles personæ inueniunt. Apud maiores nostros erat Dux, Comes, Marchio, Princeps &c. officij tantum, non sanguinis nomen. Verum ut rem ipsam melius intelligas, paulo altius repetemus. Supremus omnium gradus dignitatis est, Regia Maiestas: quique ea dignitate præditi sunt, Reges latinis dicuntur. Apud hos omnes suppressi defensionem querebant. Huiusmodi vero reges olim ex virtute, non familiæ aut stirpis ratione fumebantur. Neque vlla nobilitatis conditio tam clara vnuquam extitit, quæ non suum exordium ex plebe sumpserit. Exempla sunt in promptu. Saul ex equorum custode in regem à Samuele vnctus

vnctus est 1. Regi cap. 9. & 10. Item Dauid ex pastore ouium:
Primi Romanorum reges armentarij fuerunt. Neq; ego hoc
ideo scribo, quod velim nobilitatis statum cōtemnere, aut flo-
cifacere, verum ut intelligamus, nobilitatem prima initia ex
virtute sumpssisse. Germani veteres, teste Cornelio Tacito, ex
virtute, et rebus fortiter gestis regē agnoscebant, eligebantq;.
Porro cum Franci ex Germania primum in Galliam migrare
volebant Pharamundum, non genere sed virtute nobilem sibi
regem fecerunt. Deinde autem cum reges diuitijs, & potentia
crescere inciperent, liberos suos regnorū hāredes instituerunt.
Vnde factum est ut ex officio, proprietas fieret: Regia stirps, et
familia diceretur. Et quicumq; ex hīs nascebantur, reges, prin-
cipes, duces, & nobiles dicebantur. C. Iulius Cæsar suorum
arbitrio, semet Monarcham fecit. Hunc sequutus Octavius
Augustus, & plures alij, deinde vsq; in hunc diem, qui omnes
Cæsares Augusti dicuntur. Fuit etiam Romanum Imperium
aliquando hāreditarium. Verum ab Ottone tertio Romano-
rum Imperatore vsq; ad nostram ætatem sub libera electione,
liberum officium est. Quare nemo Romanorum Imperator
nascitur, neq; quiscūq; in hoc nomine gloriari poterit, nisi ille
qui debite ab Electoribus electus est. Princeps, generale no-
men est, quo Cæsares, Reges, Duces, Comites, atq; Prælati Ec-
clesiastici quidam appellantur. Electorum singularis status &
dignitas est, penes quos est eligendi Rom: Imperatorem auto-
ritas: & quod alijs principibus dignitate præferuntur, id ratio-
ne electuræ habent. Sunt autem Electores septem. Primitus ab
Ottone tertio ad hanc dignitatem electi. Duces, apud Roma-
nos nomen ab officio suo habebant: erant enim ductores exer-
citiuum à regibus constituti. Deniq; & ipsi præfides prouincia-
rum duces dicebantur, ut Beatus Rhenanus libro 2. Germaniæ
scribit. Cum igitur eo tempore prouinciæ Romani Imperij du-
cibus commissæ erant administrandæ, factum est, ut longin-
quitate temporis eas prouincias sibi priuatas possessiones face-
rent, atq; ab Imperatoribus in feudū hāreditarium acciperent,
Comites fuere conregentes regum, & principum, atq; eorum
delegati iudices. Neq; hī nomen ex familia innatum, sed ex
officio habebant. Sunt autem primarij è nobilitate viri, infra
Duces, supra Barones. In vetustis diplomatis varia nomina
Comitum

Comitum inueniuntur. Sunt enim Palatini Comites, hoc est palatij Imperialis præfecti. Marchiones, Comites Marcæ, hoc est limitis, siue Castellij præfecti. Item Comites Prouinciales, id est Prouinciæ præfecti. Burggrauij, Comites Castrenses, hoc est Castri præfecti. Quum igitur Domini de Calatini primum sedes suas ad Danubium fixissent, ab Imperatoribus Romanis prouincialibus Comites, hoc est, iudices constituti sunt, scilicet Comites à Lechsgmund, Comites à Graispach, Comites à Burckhaim &c. Et hij omnes Calatini erant ab initio, qui successu temporis nomen, atq; insignia mutauerunt, Comitatus fundarunt, & eos successoribus suis reliquerunt. Centgrauij, Comites iudiciales erant, hoc est Præfecti iudicio, quorum officium & nomen in Francia Orientali adhuc existit, & hij ex plebe sumuntur, nō ex nobilibus. Olim etiam saltem duo erant gradus infra Regiam Maiestatem, scilicet Duces siue Principes, & hij nobiles duces dicebantur: Barones vero simpliciter nobiles domini dicti sunt, hij etiam olim liberi dicebantur. Nobiles apud Romanos erant prudentes, virtute, & rebus gestis viri clarissimi, ut erant Brutus, Calatinus, Scipio, Cato, Marius, Cicero &c. Huiusmodi viri sapientes apud Romanos in Senatum eligebantur, Rempublicam administrabant, & populo præerant. Hinc orta est & illa consuetudo, ut ab Imperatoribus viri sapientes, fortes, & virtuosī in numerum nobilium ascribantur, insignibus decoris honorantur. Verum de empticia nobilitate nihil dico. Nobilitas vera & prima ex virtute nata est, ut eleganter quidem scripsit Ouidius.

Si modo non census, nec clarum nomen auorum,

Sed probitas magnos, ingeniumq; facit.

Item Iuuenalis.

Tota licet veteres exornent vndiq; cære

Atria, nobilitas sola est, atq; vnica virtus.

Equites Aurati, qui cingulo militari donantur, fiunt, & sunt illi, qui in re militari, singulari industria, fortitudine, res magnas gesserint. Quare & in illorum numero non solum reges, Principes, Comites et Nobiles, sed etiam plebei homines sunt. Est enim ille gradus fortitudinis coronatio. Hunc assequuntur pariter magnæ, atq; infimæ fortis homines, & id ex rebus honestè, & fortiter gestis. Deniq; generositas est virtus, non sanguis.

8
fanguis. Quis equus generosus? quis canis? nōne qui optimus, sic in cæteris animantibus & stirpibus. Ergo & generosus homo non alius quàm optimus. Neq; vnus dies nobilitatem dat. Nemo etiam verè nobilis est, quod his aut illis parentibus natus sit: nec fors nascendi, quæ vno die contigit, facit nobilem, sed præclari virtutis actus. Cætera in orbe sunt caduca, et transitoria, ut quidam ludit.

Pendula quàm fragilis consistit gloria mundi,
Pompa, decus, laus, vis, stemma, triumphus, honor,
ITEM.

Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,
Et subito casu quæ valuere ruunt.

C A P V T X I.

VNDE DOMINI DE CALATIN
nomen habeant.

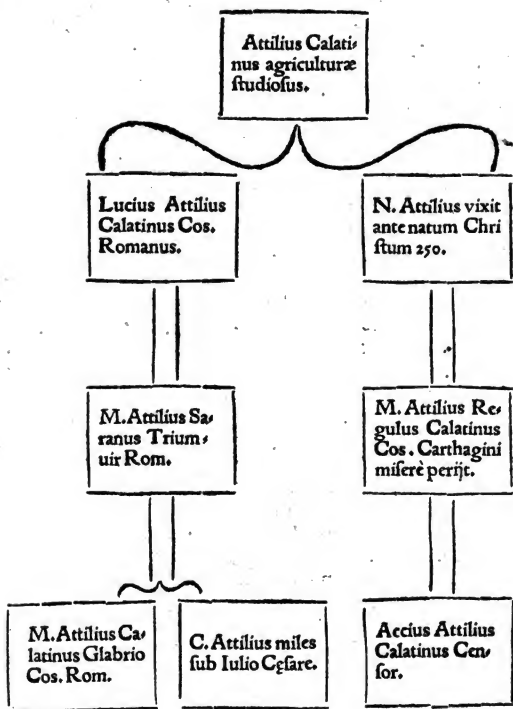
Generosi itaq; Domini de Calatin nuncupati, vti vera, & antiqua relatione, ac communi opinione testatur, à nobilibus Consulibus Romanis de Calatin dictis, originem, & nomen duxere. Fuerunt enim Romæ priscis temporibus magni Consules, & primarij viri de Calatin. De quorum autoritate Valerius Maximus lib. 2. capit. 3. de iure Triumphandi scribit. Nam ait, Attilium Calatinum arbitrum et iudicem à Romanis pro Triumpho consequendo esse constitutum, virum siquidem magnæ autoritatis. De quo etiam Cicero in libello de Senectute magna cum laude mentionem facit. Sic enim inquit. Quanta autoritas in Attilio Calatino: in quem illud elogium vnicum plurimæ consentiunt gentes, populi primarium fuisse virum. Notum est totum carnè incisum in sepulchro. Iure igitur grauis, cuius de laudibus omnium esset fama consentiens. Inscriptio autem hæc est.

ATTILIVS CALATINVS VIR PRIMARIVS POPVLI
ROMANI OMNIBVS CONSENTIENTIBVS.

Hic Attilius Calatinus Consul fuit Romæ anno ab V. C. 495. & 499. Dux etiam fuit à Romanis missus contra Carthaginenses, ut tradit Plinius de Viris Illustribus capite 39. & alij. Qui Affricam prouinciam sortitus fuerat, inuictissima, & expediatissima loca Aetnam, Drepanum, et Lilybœum hostilia præsidia deciecit.

dia deiecit, expugnauitq̃. Fuit autem hic Calatinus, ut scribit
 Valerius Maximus lib. 4. cap. 4. laboribus deditus. Nam quum
 à Romano Senatu accersitus erat, legati cum semen aspergen-
 tem inuenerunt. Hic pauperes consolari potuit, multo magis
 locupletes docere, quàm non sit necessaria cupidini laudis an-
 xia diuitiarum comparatio. Et hic est Dictator primus, qui ex-
 ercitus extra Italiam duxerit, ut testatur Liuius lib. 19. in com-
 pendio. Vixit autem 250. annis ante Christi aduentum. Marcus
 Attilius Glabrio Cos. Flaminio successit in bello Macedonico,
 ut testatur Liuius. Item de eodem Valerius Maximus libro 2.
 capite 1. scribit, quod hic M. Attilius Glabrio Duumuir primus
 auream statuam in vrbe ad ædem Pietatis vouit, eo die quo cū
 rege Antiocho ad Thermopylas depugnasset, & domum re-
 uersus, posuit, cum antea nemo vllam vidisset. Quod quidem
 factū est P. Cornelio Lentulo, & M. Bebio Consulibus anno 1.
 Olymp. 150. ab V. C. 573. ut autor est Plinius libro 13. capite 13.
 Illud vero templum Pietatis hodie S. Saluatoris de Pietate di-
 citur. Iulius Obsequens ponit in Circo Flaminio, Victor in fo-
 ro Boario. Plinius eo loco vbi postea Theatrum Marcelli fuit.
 Vnius loci varia designatio ab adiacentium locorum vicinita-
 te sumpta. Aliquando eodem in loco carcer plebis fuit, in quo
 cum filia matrem vinctam suis vberibus aluisset, impunitas illi
 concessa, & locus Pietatis numini dicatus est. Valerius Maxi-
 mus libro 3. capite 2. de M. Attilio refert. Magnum (inquit) in-
 ter hæc fortitudinis exemplum antiquitas offert, quod Attilius
 Gallo scipionem, siue baculū suum capite inflixit, Galloq̃ pro-
 pter dolorem ad se occidendū ruenti, corpus cupidius obtulit.
 Quod factum est cum Roma à Gallis capta esset anno ab V. C.
 365. autor est Dionysius Halicarnaseus libro 1. Attilius alter
 eiusdem tamen familiæ cum decimæ legionis miles maritima
 pugna preliaretur apud Massiliam, hostilem nauem ingressus,
 abscissa ei gladio dextra, vmbonem sinistra retinuit, eo vsq̃
 hostes vultibus obterens, ut prostratis omnibus nauem victor
 obtinuerit. Hoc testatur Plutarchus in vita Cæsaris, & Vale-
 rius Maximus lib. 3. cap. 2. Suetonius in vita Cæsaris. Factum
 est hoc in bello Ciuili inter Cæsarem, et Pompeium, sequutusq̃
 est Attilius Cæsaris partes. Ab his maioribus orti sunt Calatini
 successores.

Attilius

Hos Calatinos descendentes inueni tantum, quorum successores in Germaniam venerunt, & ad Danubium sedes locarunt, ut infra dicemus &c.

C   CAPVT

CAPVT XII.

DE MARCO ATTILIO REGVLO.

MArcus Attilius Regulus Calatinus eiusdem nominis, et sanguinis cum Attilio Calatino fide, & constantia inter Romanos primus. Consul Romæ fuit anno ab V. C. 497. De quo Valerius Maximus lib. 1. cap. 1. lib. 2. cap. 4. lib. 9. cap. 2. Plinius de Viris Illustribus cap. 40. Liuius lib. 17. & 18. in compendio. Florus lib. 2. cap. 2. Aulus Gellius lib. 6. capite 3. & 4. Augustinus lib. 1. cap. 14. de C. D. Frontinus lib. 2. cap. 3. Silius Italicus lib. 6. Horatius lib. 3. Car. Leonardus Aretinus lib. 1. de bello Punico primo. Bocatius lib. 5. cap. 3. de Casibus Virorum Illustrium. Cicero lib. 3. Officiorum. Capua capta à Romanis M. Attilius Regulus interrogatus sententiam, cuius ex his qui ad Capuam fuerant maxima autoritas erat. In consilio, inquit, arbitror me fuisse consulibus Capua capta, cum quereretur equis Campanorum de Repub. nostra bene meritus esset, duas mulieres compertū est. Vestiam Oppiam Attellanam Capuæ habitantem, & Fauclam Cluuiam, quæ quondam quæstum corpore fecisset. Illam quotidie sacrificare pro salute & victoria populi Romani: hanc captiuis egentibus alimēta clam supeditasse. Cæterorum omnium Campanorū eundem erga nos animum, quem Carthaginensium, fuisse. Hæc scribit Liuius libro 6. dec. 3. Hic vir fuit magnæ abstinentiæ, & continentiæ: deniq; patientiæ exemplum clarissimum. Consul fuit creatus cum Flaminio, ut refert Cicero in libello de Senectute. Deinde fuit etiam consul cum Cn. Cor. Blefo ante aduentū Christi 258. annos. De hoc Attilio Regulo mira narrantur in historijs. Is dum aliquando in Affrica inquieta solertia cuncta pagit, haud longè à Bagrada fluuio castra firmavit, vbi contra serpentem, in illis locis stabulantem, inusitata immanitatis prelium grande fecit. Deinde serpente interfecto, corium eius longum 120. pedes in miraculi testimonium Romam misit. Sub primo bello Punico, quod durauit annos viginti duos continuos, Regulus hic aliquandiu Affricam cum summa laude prouinciam tenuit. Sed cum leges hostibus ab Attilio datæ importabiles viderentur, ad externa auxilia conuersi, cum Lacedæmoniorum copijs Xantippum ducem suscepere. Hic autē conferto prelio, non

non solum maxima cum Romanorum clade victor euasit, verum etiam ipsum Regulū viuum cœpit. Deinde Romam pro captiuis permutandis missus. Cum igitur Romam venit per mutationem fieri dissuasit, fideiꝑ suæ & iuramēto satis faciens Carthaginem redijt, vbi varijs, nouisꝑ tormentorū modis excruciatuſ est. Et inter reliqua eius tormēta, hoc quoꝑ traditur, quòd præcis oculorū palpebris, punituſ sit perpetuis vigilijs. Commendatur primum huius viri præcipuus erga Rempub. amor, nimirum cuius vtilitatem priuatæ suæ, & suorum saluti anteposuit. Laudatur & fides in eo, quod redijt Carthaginem, præsertim cum non ignoraret, crudelissima sibi supplicia parata esse. De quo Cicero in paradoxis. Nec ego (inquit) M. Regulum infœlicem, nec miserum vnquàm putauī; non enim magnitudo animi eius cruciabatur à Pœnis, non grauitas, non fides, non cōstantia, non vlla virtus, non deniqꝑ animus ipse, qui tot virtutum præsidio, tantoꝑ comitatu septus, cum corpus eius caperetur, capi certe animus ipse non potuit. Quis igitur hunc non verè nobilem esse dicet? cuius virtus admiranda est. Ob id Plinius hunc, & alterū Calatinum cognatum Reguli, inter viros illustres enumerare non erubuit. Agriculturæ porrò studiosissimus, cuius frequens in ore dictum fuit, neꝑ fœcundissimis locis insalubrem agrum parandum, neꝑ effectis saluberrimum &c.

C A P V T XIII.

DE ALIIS QVIBVS DAM ATTILII EX
superioribus prognatis.

QVo anno Hannibal in Italiam venit, nempe ab V. C. 533. ante Christum natum 222. anno A. Attilius Calatinus (ut scribit Valerius Maximus lib. 8. ca. 1.) filius ipsius M. Reguli, sub bello Punico secundo, vxorem habuit filiam Q. Fabij Maximi, qui summus Cōsul, & Dictator fuit. Hic Attilius reus & suspectus habebatur de proditione Soranorum oppidi Calabriae, cui ipse præerat. Sed cum ciues illius oppidi ad Hannibalem defecissent à Romanis, ad eumꝑ in castra venissent, suspicio orta est id consilio Calatini fieri. Et cum author huius proditionis crederetur esse, nec dubium erat, quin vltimo supplicio afficeretur, eum Q. Fabij soceri sui pauca verba subtraxerunt:

C iij quibus

quibus affirmavit, si in eo crimine fontem illum ipse cōperisset, direpturum se fuisse affinitatem. Hic etiam Attilius (ut scribit Valerius Maximus lib. 2. cap. 4.) Cenfor fuit cum Lucio Furio Philippo (sunt autem Censores iudices morum) vnde cum quidam post bellum Cannense, se ab Italia recessuros iurassent, & in potestatem Hannibalis venissent, legati missi sunt isti ad Senatum de permutandis captiuis. Sed cū non impetrassent, quod petebant, in vrbe manserunt. Illos ipse Attilius de perfidia notabat, ex eo quod pater suus fidem seruassent hostibus. De qua re & Fenestella de Romanorū Magistratibus. Ex his liquido constat Calatinos Consules, & primarios viros Romæ fuisse, à quibus Nobiles Domini de Calatin ortum duxerunt, quorum etiam insignia paria sunt & similia cum Galeis depicta. Fuit et in bello Gallico Caius Attilius Consul, qui solus in suo exercitu 80000. armatorum Romanorū habuit teste Orosio lib. 4. cap. 13. Is cum Lucio Aemilio Catulo ad istam expeditionem missus, ut scribit Leonardus Aretinus lib. 1. de bello Gallico, est. Cum aut inter preliandū vtrinque equitum ingens multitudo esset, & summa virtute ab vtrisque pugnaret, in eo loco C. Attilius Consul, cum in primis pugnaret, à Gallo quodam equite transfixus hasta occiditur, caputque eius ad reges defertur. Fuere autē Galli Boij, & Germani non illi qui hodie regi Celtarum parent. T. Manlio Torquato, & C. Attilio Bubulco Coss. Sardinia Insula rebellauit, authoribus Pœnis, vnde mox Sardi subacti & oppressi sunt, autore eodem Orosio lib. 4. cap. 12. Fuerunt Attilij, qui & Calatini dicuntur honestatis maximi amatores, quod inde constat. Nam Pub. Attilius Philiscus (ut scribit Valerius Maximus lib. 6. cap. 1.) filiam suam interemerit, cum stupri crimine se inquinasset. Tulit rogationem ad plebem L. Attilius cum C. Martio de imperio ad rem militarem pertinente, ut scribit Liuius lib. 9. dec. 1. Item Aulus Attilius præfectus Romanæ classis magnos regios Antiochi commeatus, iam fretum, quod ad Andrum insulam est, præteruectos excepit, alias merfit, alias cœpit naues, ut idem Liuius li. 10. dec. 4. A Pyrrho A. Attilius traditis successori 25. nauibus tectis, Romā est profectus. Item Q. Martius, A. Attilius & P. & Ser. Cornelij Lentuli, & L. Decimus legati in Græciam missi, Corcyram peditum mille secum aduexerūt. Deinde Martio, & Attilio Epyrus, Aetolia, & Thessalia

& Thessalia circumeundæ assignantur, ut scribit Liuius lib. 2. dec. 5. Item Senatus Romanus sub bello Gallico aucto, Caium Attilium prætorem cum vna legione, et quinq; millibus sociorum delectu nouo à Cos. conscriptis auxilium ferre Manlio iussit, qui sine vlllo certamine (abscefferant enim metu hostes). Camerum peruenit, testis est Liuius libro 1. dec. 3. Item eodem teste, ibidem, C. Attilius Seranus prætor vota suscipere iussus, si in decem annos Respublica eodem stetisset statu. Acilius, quem alij Attilium Butam vocât, prætor, apud Tiberium post consumptum patrimonium, paupertatem cõfiteus, Imperator, fero (inquit) experrectus es, hoc refert Textor in sua officina, & Erasmus lib. 8. Apoph. Dormiunt etenim temulentia ac luxui dediti verius quàm viuunt. Nam vita vigilia est, refert Seneca in Epistolis. Appianus Alexandrinus lib. 1. de bellis Civilibus sic scribit. Caius Grachus Tiberij frater Tribunatum aduersante magnificè adeptus est, quo adepto confestim Senatoribus se aduersum præstitit. Frumentū quippe mensuram vnicuiq; ex plebe, ex communi pecunia partiendum censuit, cum nulli prius erogari consueisset. Quibus ex causis populum in Republica vehementer extulit. Postea vero iussus est legem hanc suam soluere. Verum cum nollet, Attilius popularis vir, & Romanus ciuis ad eum accurrit, et manu deprehensum, siue quid suspicaretur, siue mentem eius præsentisceret, deprecari cœpit, ut patriæ ignosceret. Grachus cõturbatus toruo lumine in eum conuersus, nihil respondit. Quod animaduertens quispiam ex Grachi fautoribus, Grachocq; gratificari cupiens, exerto gladio, Attilium inuadit, occiditq;. Attilius deinde Eranus cum multis alijs sub Marij civili bello à Marianis crudelissimè occisus est, ut idem Appianus scribit. Item Attilius Varus in Lybia pro Pompeio exercitum ductabat, sed à Curione, qui Cæsarem sequebatur, superatus & fugatus est, ut idem libro secundo scribit. Porro ob regij nominis adfectati suspicionem Senatores quidam aduersus Cæsarem conspirauerunt, inter quos fuit etiam Attilius Cimber. eodem teste libro secundo. Sub Antonij Tyrannide Attilius quidam iuuenis adhuc inter proscriptos vnus fuit, deinde sceleratè occisus, ut idem autor scribit libro quarto &c.

CAPVT

CAPVT XIII.

DE ANTIQVIS ATTILIORVM
monumentis duobus.

LEgitur hodie etiam apud Mogunciacum in pago quodam
in æde D. Martini epithaphium cuiusdā Attilij his literis.

FL. IVLIO & infra. SABINIVS ATTILIVS
VET. ET FL. IVLIVS REGINVS MILES
LEG. XXII. FRATRES ET HÆREDES
F. SIBI.

Item ibidem proforibus D. Petri.

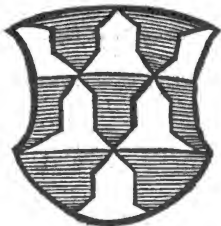
ATTILIO LANIÆ MONTANVS AN. XLVIII.

CAPVT XV.

DE SANCTIS VENANTIO ET IVLIANO.

ROmæ monumentum extat apud S. Petrum, quod testatur
Dominos de Calatin ab istis Romanorū Consulibus
descendisse. Ibi enim depictus est S. Venantius de Camarin,
habens sua insignia cum Galeis, uti Calatini. Sicut et principes
quidam in Italia. Sanctus Venantius sub Decio Cæsare vixit.
Is leonibus exponitur in oppido Camarino. Deinde per pedes
pendens vertice ad terram verso, subiecti ignis fumido vapo-
re torquetur. Inde dispanfis manibus pedibusq; excruciat,ur,
postremo gladio perimitur.

S. VENANTII DE CAMARIN
Martyris insignia.

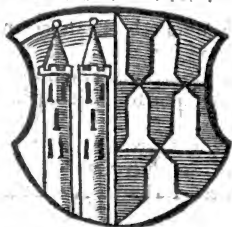

Ex his

Ex his insignibus eadem familia dijudicatur dominorum de Camarin, & Calatin. Fuit etiam S. Iulianus Martyr depictus apud S. Sebastianum, & ibi arma, uel insignia per medium diuisa, & in vna parte Galeæ vti habent domini de Camarin: in altera parte duæ turres. Ex quibus satis liquide constare videtur, attenta antiqua relatione, & fama, ac communi opinione ipsos Marescalcos de Calatin originem duxisse ab illis Consulibus Romanis, neq; dubitandum est. Quod autem Comites extiterunt, patet ex Sigillis, & literis antiquis. Reperiuntur enim apud Magistrum Teutonicorum in Ellingen literæ sigillatæ ab illis, cum cæra rubea, & sunt magna sigilla, sicuti habere consueuerunt Comites. Hic S. Iulianus supra dictus Antiochiæ cum Sponsa castitatem perpetuam tenuit, & ambo religionem perpetuam vouerunt, atq; Cœnobium introierunt, Ipse Iulianus tandem Palmam martyrij consecutus est, & ad Christum migravit &c.

hinc hinc

INSIGNIA S. IULIANI
Martyris.

CAPVT XVI.

DE MONVMENTIS ATTILIORVM
nostro sæculo inuentis.

Bonauentura Castellioneus in libro de Insubrum Gallorū
Antiquis sedibus scribit duo vetustissima monumenta re-
perta,

perta, & visa suo tempore non procul à Mediolano. In agro Daueri in Besucio oppido, inquit, ante fores templi in lapide, in duas partes fracto, legere est in prima parte.

V. F.
SEX.
ATTILIVS.

In altera parte.

C. ATTILIVS L. F. POLLIO.

Videtur aliquid deesse, aut iniuria temporis erasum. Istæ tamen inscriptiones facile nobilitatem Attiliorum familiæ arguunt: & quod in ea regione magnæ olim auctoritatis fuerint Attilij &c.

Item Mediolani in Diui Ambrosij Cœnobio legitur hæc inscriptio.

ATTILIVS CRESCENS V. P. EX
TABVLARIO PALATI.

C A P V T XVII.

DE M. ATTILIO DVVMVIRO,

DVmviui ab initio vrbs sacris faciundis constituti sunt, qui Carminum Sibyllæ & fatorum populi Romani, placandæq; & auertendæ Deûm iræ antistites fuerunt: quicq; quoties prodigia nunciarentur adiri solebant. Horum à principio bini fuere à Tarquinio Prisco Romanor; rege quinto instituti, quorum alter hic M. Attilius, quod arcana Sibyllæ promulgare, & palàm facere ausus fuerit, velut parricida infutus culeo, proiectus in mare est. Ita scribit Alexander Neapolitanus libro 3, capite 16.

C A P V T XVIII.

DE ATTILIO .SAPIENTE
Iurisconsulto.

LVcius Attilius, siue Publius qui sapiens primus à populo Romano appellatus est, quod prudens esse in iure Ciuili videbat. Is ut opinor est, qui cum M. Aelio prætor postremus creatus Sardiniam prouinciam sorte obtinuit. Vbi nihil quod magnopere

17.
magnopere memoria dignum sit ab eo gestum reperitur. Hic clarissimis maioribus illustris fuit, qui familiæ suæ titulum sapientiæ adiecit, ne sola auorum gloria niteretur: sed ut posteris, qui plurimi, & clarissimi extiterē, hac vera humani animi laude præluceret. Ex maioribus huius fuit vnus M. Attilius Regulus, de quo supra diximus. Vide Bernardinum Rutilium de vitis I. C.

C A P V T XIX.

DE MARCO ATTILIO

Comico poëta.

Marcus Attilius in scribendis Tragœdijs nobilis habitus est iudicio veterū. Sed Cicero eum Poëtam durissimum vocat ad Pomp. Atticum. Sequutus est in scribendis Tragœdijs Sophoclem, & aliquot fabulas in latinum conuertit, in quibus duriorē se præstitit, ob eamque rationem à Licinio ferreus scriptor vocatus, ut testatur Cicero in lib. de finibus bo. et ma. Vulgatus Sedigitus Attilium inter Comicos nobiles refert, vbi inquit.

Si quid quarto detur, dabitur Licinio
Post insequi Licinium facio Attilium.

C A P V T XX.

DE ATTILIO TITIANO.

Antoninus Pius Romanorum Imperator nihil quicquid de prouincijs, neque de vllis actibus constituit, nisi quod prius ad amicos retulit, atque ex eorum sententia formas composuit. Tanta denique diligentia subiectos sibi populos rexit, ut omnia, & omnes quasi sua essent, curaret. Prouinciæ sub eo cunctæ floruerunt, Quadruplatores extincti sunt, Publicatio bonorum rarior, quam vnquam fuit, ita ut vnus tantum proscriberetur affectatæ tyrannidis, hoc est, Attilius Titianus senatu puniente, à quo conscios requiri vetuit, filio eius ad omnia semper adiuto. Hæc Iulius Capitolinus in vita Antonini Pij Rom. Imp.

C A P V T XXI.

DE L. ATTILIO TRIBVNO

plebis.

D ij Cum

Cum Romani rogationem ad plebem ferri volebant, qua sibi statuendi de Campanis ius fieret, Lucius Attilius Tribunus plebis ex autoritate Senatus plebem in hæc verba rogauit. Omnes Campani, Attellani, Calatini, Sabatini, qui se dederunt in arbitrium, ditionemque populi Romani Fulvio Proconsuli, quæque vna secum dederunt, agrum urbemque, diuina, humanaque utensiliaque, siue quid aliud dederunt, de his rebus quid fieri velitis, vos rogo Quirites plebs sic iussit. Quod Senatus maxima pars censeat, qui assidens, id volumus, iubemusque. Ex hoc plebiscito Senatusconsultus Oppiæ, Cluuiæque primum bona, ac libertatem restituit, si qua alia præmia petere à Senatu vellent, venire eas Romam. hæc refert Liuius lib. 6. dec. 3. Fuit & alius L. Attilius Quæstor in Cannensi clade, ubi & ipse cum alijs occisus est, ut idem Liuius scribit lib. 2. dec. 3.

C A P V T XXII.

DE ATTILIO AVIOLA.

Aliquid admirationis ciuitatis nostræ (inquit Val. Max. lib. 1. cap. 6.) Attilij etiam Auiolæ rogus attulit, qui & à medicis, & à domesticis creditus mortuus, cum aliquandiu humi iacuisset, elatus, post, quam corpus eius ignis corripuit, viuere se proclamauit, auxiliumque Pædagogi sui, nam is solus ibi remanserat, inuocauit. Sed iam flammis circumdatus, fato subtrahi non potuit. hæc ad verbum idem Valerius &c.

C A P V T XXIII.

DE ATTILIO QVODAM EX
Pausania.

In rebus bellicis fuisse Attilios clarissimos non modo scriptis Latinorum testatur, sed etiam Græcorum monumentis commendatum est. Pausanias enim Græcus autor in libro septimo ita scriptum reliquit. Miserunt Romani, qui nomine quidem Aetolis contra Philippum opem ferrent, sed re ipsa magis res Macedoniæ explorarent. Sed tunc quoque Atheniensibus, & exercitum mittunt, et ducem Attilium. Id enim ei inter alia nomina erat notissimum. Attilio iniunctum erat à Romanis ut Philippi bellum ab Atheniensibus, & Aetolis propulset.

Cæterum

Cæterum Attilius in quibusdam, ut erat ei imperatum, res administravit, quædam vero non ex sententia Romanorum perfecit. Captas enim Euboëensium urbem Estiæam, et Anticyræam in Phocide, cū necessario Philippo paruissent, deuastauit. Hisce de causis ut certior factus est Senatus, Flaminium mea sententia in Attilij locū Imperij successorem amandat. Achei autem grauius accusarunt tum ipsum Flaminium, tum prius etiam Attilium, quod ambo Græcas & antiquas ciuitates tam crudeliter tractassent, quæ & contra Romanos nihil deliquissent. Hæcille &c.

C A P V T XXIII.

DE SEPULTURA CALATINORVM
Romæ extra muros.

IN Vrbe Roma olim neminem sepelire more Atheniensis populi licebat, nisi Vestales, aut Imperatores, qui legibus non tenebantur: aut eos quibus id honoris virtutisque causa tribuebatur. vt Val. Publicolæ, & P. Posthumio Tuberto contingit, de quibus de legibus Cicero. C. quoque Fabricius iuxta Veliam in foro sepulchrum habuit. de quo Plutar. C. Publicius sub Capitolio, de quo eodem in loco lapis Tiburtinus. Claudia familia sub eodem Capitolio, de qua Suetonius. Seruio Sulpitio in campo Esquilino sepulchrum decreuit Cicero. de quo ipse in Philippicis. Reliqui aut priuatim in agris suis cōdebantur, aut in vjs extra portas tumulos habebant. Sic in via Appia ut scribit Cicero in Paradoxis, et libro 1. Tuscul. Quæst. Calatini, Scipionum, Seruiliorum, Metellorum sepulchra visa sunt. &c.

C A P V T XXV.

DE ALIIS QVIBVSDAM CALATINORVM
successoribus, qui & Attilij dicti sunt.

Plinius iunior libro primo Epistola ad Minucium Fundanum ita scribit. Proinde tu quoque strepitū istum, inanemque discursum, & multum ineptos labores, ut primum fuerit occasio, relinque, teque studiis vel ocio trade. Satiū enim est ut Attilius noster eruditissime simul et facetissime dixit, ociosum esse, quam nihil agere. Digna me Hercule sententia principe viro,
D ij & prudentissimo.

& prudentissimo. Item lib. 6. ad Priscum. Vt scias (inquit) non posse Attilium me incolumi iniuriam accipere, debuit ei pecuniam Valerius Varus, rogo ergo, exigo etiam pro iure amicitiae cures ut Attilio meo salua sit, non fors modo, sed etiam vsura plurium annorum. Item ad Macrum. Scribis (inquit) robustum, splendidum equitem Romanum cum Attilio Caro, amico meo Oriculum vsq; cōmune iter fecisse. Item alio loco idem autor. Attilium (inquit) Crescentē & nosti et amas. Quis enim illū spectator paulo aut non nouit, aut non amat? hunc ego non ut multi, sed arctissimē diligo. Nam et ille amicitiam meam laetissima prædicatione circumfert, & ego præ me fero, quantæ sit curæ mihi modestia, securitas, quies eius &c.

C A P V T XXVI.

QVI EX ATTILII TRIUMPHARVNT.

Triumphus est introitus in urbem post victoriam. Triumphantium perpetua & præcipua lex erat, ut nullus ante Triumphum urbem ingrederet, sed in æde Bellonæ exceptus de rebus ab se gestis diserebat, Triumphusq; ei decernebatur, si Consul, Prætorūe, aut Dictator exercitum integrū reportasset, vna acie quinque millia hominum fudisset, & regionem de qua triumphaturus erat successorī pacatā reliquisset. Nam nulli omnino decernebatur apud Romanos triumphus nisi Consulibus, Prætoribus, Dictatoribusq;. Vnde Furius Camillus quod propria authoritate, ob Veios decenni obsidione victos, triumphasset, malè audiuit, exilijsq; eius causa prima fuit. Pompa aut Triumphī hæc erat. Triumphantes equis albis quatuor, curru inaurato vehebantur, corona aurea redimiti, & deuictus, & captus hostis oneratus colla catenis currum sequebatur. Item in Triumpho lignæ turres, & captarum urbium, arcium simulachra, aurum præterea, et argentum præferebantur. Præeunte Senatu, militibusq; cum ferculis spolijsq; hostium. Et sic in Capitolium ascendebant ad templum Iouis Optimi Maximi, vbi mactato tauro albo sacrificabant. Equis currus filij, seu nepotes infidebant: Ipse Triumphator seruum iuxta retinebat iocularia iactantem. Epulum postridie Triumphans populo Romano dabat, vbi & Consules inuitabat, sed non veniebant, ne esset aliquis maioris Imperij, & autoritatis Triumphante.

Cætera

Cætera turbâ militum sequebatur post captiuos currum, laureati omnes erant, ut quia Laurus semper viret, signū esset Rempublicam florere. Apud Romanos ante conditum Augustale Imperium, item deinde Romanorum Imperatorum non pauci Triumpharūt. Ex familia autem Calatinorum hij clarissimi recensentur apud historicos Triumphatores. L. Attilius Calatinus Triumphauit de Sardis. M. Attilius Regulus de Salentinis, qui & primus Romanorum ducum in Affricam classe traiecit: Quassata Hamilcaris classe naues longas 63. oppida 200, ac totidem hominum millia cœpit. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Aetholis. Item A. Attilius Calatinus Cos. ex Sicilia de Pœnis Triumphum egit, anno ab V. C. 495. &c.

C A P V T XXVII.

QVO TEMPORE DOMINI DE CALATIN
in Germaniam peruenerint.

QVando, et quo tempore Calatini in Germaniam peruenerint, facile inuenire est. Nam eo tempore planè affirmo eos aduenisse, quo Romani Germaniam omnem sibi subijcere voluere per Drusum & Tiberium Neronem, & fratres. Nam paucis annis post Christum natum Metropolis in Rhætia Augusta Romano Imperio subdita facta est. Erat autem vrbs Augusta nondum muris cincta, atq; munita, sed valle & fossis firma. Quam tamen Drusus statim muro cinxit. De qua re infra plura dicemus. Romani ubiq; suos præfides, militariaq; præsidia in Vindelicta habebant, ut supra docuimus. Indicio sunt Epithaphia, aliaq; monumenta. Qui præfides deinde ubiq; arces, & castella construxere, propter insolentias, & frequentes incursationes Germanorum arcendas: & ut hostes post alpium saltus, meatusq; insidentes ab incursionibus prohiberent. Quare in altissimis collibus, & tumulis Noricæ regionis, Vindelictaq; ac plerisq; alijs regionibus Germaniæ fortissima castella ædificauerunt. Quemadmodum est Faimingen castrum, Ortenberg Noricum castrum, modo Norenburg. Item Calatinum supra Neoburgum, Elchingen, Vogburg, & alia innumeralia castella. Huius rei testis est luculentissimus Strabo lib. quarto, ubi inter cætera inquit: Tribus Romanorum millibus Cæsar Augustus missis, urbem Augustam habitandam tradidit, quo in loco

in loco Varro castra iam habuerat. In Noricis & Taurisci (qui hodie Carni dicuntur) sunt. Horum omnium impudentissimas incurrationes repressit Tiberius ætate vna. Per tota alpium ipsarum montana, quidam terrarum extant tumuli, qui cõmo- de coli valeant, vallesq; bene conditæ sunt. De qua re mentio- nem facit Vergilius libro 3. Georg. cum ait.

Tum sciat aërias alpes, & Norica si quis
Castella in tumulis &c.

In his igitur alpium, & montium tumulis præsidia posuerunt Romani, ut Germanos letam bello gentem, à rebellionē, & montibus deterrent. Postquàm etiam Tiberius & Drusus Cheruscos, Sueuos, et Sycambros armis aggressi essent, eorum prouincias Romano Imperio subiecerunt. Deinde per Rheni ripam quinquaginta, & amplius castella Tiberius, & Drusus ædificauerunt, ut scribit Cornelius Tacitus in suis annalibus. Sub qua expeditione Domini de Calatin in Rhetiam, & Vindeliciam prouincias peruenerunt: intra Isaram, & Danubium flu- uios primas sedes locauere. Porro iuxta Danubium in ripa, in- fra vbi Lycus Danubio miscetur, Castellum magnificum, & operosum construxerunt, prout eius vestigia hodie etiam vi-
Calatin suntur: & ego D. Matthæus ibidem fui, omniaq; diligenter perscrutatus sum, Castellumq; à suo fundatore Domino de Calatin, nomen Calatinum dedere. Veteres enim locis vbi habita- bant, à se nomina imponebāt, ut Berossus libro quarto testatur.

Item Eusebius de vocabulis gentium, & Diuus Hieronymus super Genesim. Ita & hij qui primum ex Armenia egressi sunt, reliquerunt nomina locis, & nouis in alijs prouincijs eadem rursus indiderunt ad monumentum posteris,

ut scirent quis eorum fuisset conditor. Sic &

Domini de Calatin hanc arcem, (quæ nunc prorsus diruta iacet, in pulueres acta) nominarunt Calatinum,

Vbi etiam diu confedere,

multas villas, castra,

dominia, & feuda

habuerunt

&c.

CAPVT

CAPVT XXVIII.

DE GALEODVNO, SIVE CALATINO
& Attilia duobus vetustissimis, alijsq;
castellis circa ea loca.

Castellum Galeodunum siue Calatinum initium sumpsit,
tempore Tiberij Cæsaris, seu paulo post, à prædictis Ro-
manorum Consulibus successoribus, de quibus dictū est supra.
Proximè huic est & aliud castrū, Attilia dictum, hoc à vicinis
Altenburg, illud Calatin nominatur. Vbi duo lapides reperti
sunt latinis literis inscripti. Quorum primus sic habet.

*moneta hinc pennis
fuerit hinc Antica*

D. M.

TIBERIO CASSIO CONSTANTINO IVNIORI
MISERRIMO QVI VIXIT ANNOS III. M. IIII.
D. XXII. FECIT TIB. CL. CONSTANTINVS PA-
TER FILIO DVLCISSIMO A QVO SIBI FACI-
VNDVM OPTAVERAT. ET CASSIÆ VERÆ
MATRI EIVS. ET CLAVDIO IANVARIO VI-
CTORI ET MARCELLINO LIBERTIS FIDE-
LISSIMIS VIVIS FECIT. ITEM FIDELI QVON-
DAM CAIO ET MODESTO SVIS CHARISSI-
MIS, PERPETVÆ SECVRITATI. &c.

E Alter

Alter lapis sic habet.

PVB.ÆL.SATVRNINVS ATILIENSIS COLO-
NIÆ VETERANORVM CIVIS VETERANVS
VIXIT AN.LXXV.SATVRNINVS CIVIS RO-
MANVS SIBI FACIENDVM CVRAVIT ET
SVIS IIII.KLENDIS IAN.

Sunt huiusmodi lapides adhuc plures Neoburgi Romanis
litteris inscripti, partim fracti, partim obstructi sunt, litteris in-
trorsum versis. Lycostoma arx est, nunc semidiruta, olim cele-
bratissima, principes suos habuit, qui Cœnobria Schönnenfeld et
Cæsaream (ut infra dicitur) condidère. Ibi hostia sunt Lyci,
qui ibi in Danubium erumpit. Vnde & nomen loco Leches-
mond, hoc est Lyci os, vocari integrè solet, corruptè vulgi (ut
fit) vsus effert Lechsgmund, Lapis hic repertus subscribitur.

D I M I V L I V S T V S V A X X V I
A M A B I L I S M A T E R F C.

Infra Neoburgum deinde quinq; circa millia passuum in ri-
pa Germaniæ cubat Aureatum, Nunc vicus, & regia Episcopi
Aichstetensis, qui & se Aureatensem cognominare solet Pon-
tificem. Hodie Nassenfels, quod ibi palustris locus sit vulgi ser-
mone appellatur. Ibi præter numismata, calcaria, fictilia, Sa-
mia & huiusmodi instrumenta tria monumenta reperta sunt,
quæ Aichstadium transuecta sunt. Inscriptiones subnotabo.

I	II	III
DEO MERCVRIO	I N H O	I O M
CL. ROM	D D	DIIS DEA
ANVS DVPL	M A T R I	BVSQ PVB
LÆ AVR VS	VICTORI	C O N S T I
L M.	L I L L I F	T V T I A N V S.
	V S L M.	

A Lyci hostijs ripa Danubij clementioribus quidem collis-
bus, crebris tamen, & siluosis attollitur. Aureati deinde paula-
tim subsidere, extendiq; incipit. Ex his monumentis certo con-
stat sedes habuisse suas Romanorum patricios, & Equites in
castello Calatin, Atiliæ, Lycostomæ, & Aureati. Fuit autē ca-
strum Galeodunum ab incolis etiam dictum Calentinburg, &
Kaysersburg.

Kayfersburg, eò quòd et ibi Hainricus Romanorū Imperator
 qui sanctus habetur, fuisse & habitasse dicitur. Item antiquum
 alterum fortalicium dictum Attilia, & Altenburg fuit. Quod *Altenburg*
 castrum nouissimè inhabitant nobiles, et militares viri, dicti,
 die Haspel, sed non fuit in esse. Hanc arcem quondam inhabi-
 tarunt Barones, qui habuerunt officium, & aduocatiam in ea
 regione ab Romanis Imperatoribus. De quibus fit mentio in
 Aurea bulla Hainrici Imperatoris, Galeodunū, siue Calatinum
 egregium fuit, ac inuictissimum castrum, & in loco amœno si-
 tum: habetq; adhuc muros, & vestigia quædam, quæ innuunt,
 & ostendunt famosum fuisse, pro ut adhuc cernitur, & ego pe-
 nitus inspexi, ac intra muros & ambitus eius fui. Nec fuit pri-
 scis temporibus circa fontes Danubij insignior locus, ut legi-
 tur apud Plinium lib. 4. cap. 12. vbi ponit dimensionē Danubij,
 & Vrbium. Sunt autem hæc verba Plinij. M. Varro ad hunc
 modum metitur. Ab hostio Ponti Apolloniam, 88. millia d.
 passuum, Calatin tantundem. Ad hostium Istri 125. Item idem
 Plinius libro 6. capite vltimo, de diuisione terrarum in parare-
 los, et vmbras pares. Diuisio (inquit) septima ab altera Caspij
 maris ora incipit, caditq; supra Calatin, Bosporum, Borysthe-
 nem &c. Hinc nobilis ille Germanorū omnium primus poëta
 à Cæsare Augusto Friderico tertio laureatus Conradus Celtis
 Ostrofrancus ita cecinit libro 2.

Inde Lycus nimium vagus, & celer alpibus ortus
 Te petit vndosis, & lapidosus aquis.
 Deinde petens arcem Calatinam nomine dictam,
 A quo Marscalci nomina clara gerunt.
 A Plinio, & mensus, per quam fuit alueus Istri,
 Quæ vel in his terris vmbra diurna foret.

Et ita circa fontes Danubij eo tempore non fuit insignior lo-
 cus, & vetustior. Licet castrum Faiminga fuerit etiam in flore.
 Sed alias neq; Vlma, aut Lauingen, atq; Dillingen fuerunt.
 Vnde à Cosmographis, quasi locus nobilis, & notissimus, Ca-
 latinum notatum fuit &c.

C A P V T XXIX.

DE NEOBVIRGO DANVBIANO.

E. h. EST &

infra Cap. 35.

EST & oppidum Neuburgum non longè à Calatino ad Danubium sitū, de cuius primordiali fundatione (est enim antiquissimum) vix certi quiddam afferre possum, pertinetq; ad castrum Calatinum, quòd & longè postea habuerunt domini de Calatin, ibi ius patronatus S. Petri, & feuda paluda (vulgariter Moßlehen) & alia, ut ex antiquis registris, & literis apud Bappenhaim testatur. Præcipuè autem super feuda illa paluda extant adhuc literæ, quarum initium sic habet.

infra Cap. 67.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ &c. Hainricus diuina fauente &c. ibi infra, in rectum feudum, officium nostrum, quod Sibotho de Iageshouen habet, scilicet paludes, & omnia quoq; bona quæ pertinet ad paludes circa Neuburg apud Danubium. Datum M. C. XCVII. Inuenimus etiam quod obiit Ernestus de Calatin, & Eulalia de Neyffen eius vxor, sepulti in Neuburg, in antiqua Parochia extra urbem, Anno domini M. C. LXXI. In quo loco arx fuit constructa, quæ dicebatur Noua arx, vbi forte ille Ernestus de Calatin habitauit. Ego porro inueni & legi in antiquissimis literis, Neoburgi olim Episcopalem sedem fuisse, qui Episcopus inter cæteros Boiariæ Episcopos numeratur. Est deniq; sepulchrū Episcopi cuiusdam Neoburgensis, quod adhuc hodie saxeam Episcopi imaginē, ac statuam incisam, & exculptam præ se fert, in eiusdem Cœnobij templo ferè medio. Nominatum est & Cœnobium & oppidum Neuburgum: quasi nouum Castellum, ad alterius disferentiam, cuius rudera, & vestigia hodie adhuc adcolæ veteris castelli nomine appellare solent. Neuburgum hodie est feudum Imperiale ad filios, & filias: possideturq; cum alijs vrbibus & castellis à relictis filijs Illustrissimi principis Ruperti Comitis palatini, & ducis Boiariæ &c.

Episcopus Neuburgi

Neuburg

C A P V T XXX.

DE DEVASTATIONE CASTELLI CALATINI.

SVb Anastasij Romanorum Imperatoris circa annum 172 Theodone duce Boiorum gubernante Noricum, Theodoricus Ostrogotorum Rex in Italia, & Romæ vicetenens Romani Imperij fuit. Contra huius insolentiam Francorum Rex Clodoueus (qui postea suscepto Christianismo Ludouicus dictus est) dictum Theodonem ducem Boiorum, paganū adhuc, aduersus

aduersus Theodericum, & Romanum Imperium sollicitat, & instigat, foedusq; cum eo facit. Theodo igitur dux Boiorum anno domini 508 vbiq; suis militibus, cōfederatis, & socijs Boijs, Hunnis, Auaris, Carinthijs, Venedis et alijs nationibus conuocatis, rem exposuit. Illi omnes vnanimi voto parati adsunt, aduersus Romanum Imperium expeditionem suscipiunt. Deinde cum omnes in armis conuenissent, omnem multitudinem in tres exercitus diuidunt, Theodo Boios, et Noricos sub se habebat. Gysalo Hunnos, & Auaros ductitabat. Remedius Francus Ludouici regis Francorum exercitus dux erat. Primus autem Theodo cum suo exercitu ad Danubium venit, fluiumq; apud Kelhaim transiit, antiquam, et maximam urbem (vti eam Ptolomeus describit) Artobrigam capit, & occupat. Hunni et Auari duce Gysalone ex altera parte Danubij, profecti, Cæsaream, Ingolstadium, & Aureatum deuasiant, subuertunt, & omnia circa eam regionem ferro, igni, flamma perdunt. Danubium infra Neoburgum transeunt, Sumuntorium, quod hodie Hohentwart est, vbi Romani sua æstiuā habebant, expugnant. Deinde oppida, castra, Castella, villas diruunt, scilicet Lycoflomam, Calatinum, Attiliam, et Neoburgum: vnde omnes incolæ, absq; vilo præsidio loca, et sedes suas relinquentes aufugerant. Sic igitur Calatinum, & Attilia primum expugnata, et deuasata sunt. Deinde anno domini 980. fuerunt magnæ dissensiones inter Hainricum ducem Bauariæ, dictum rixosum, et Ottonem ducem Sueuiæ, filium Leotoldi, pro qua controuersia interposuit se Otto Romanorū Imperator secundus, cui ambæ partes coniunctæ sanguine fuerunt. Quibus temporibus potuit forte rursus destrui Calatinum. Nam & Neoburgi dominium peruenit eo tempore ad manus ducis Bauariæ. Vnde fertur quod S. Hainricus nepos Hainrici rixosi, Imperator Romanus habitauerit aliquandiu in castro Calatin, idcirco incolæ ibi nomināt prædictum castrum Kayfersburg. Hic Imperator cum vxore Chunigunda Palatinissa monasterium in oppido Neuburg fundauit anno domini 1007. ad preces Hilarij Episcopi cuiusdam Pannonici, & Cancellarij Imperatorij, qui miraculis clarus in eiusdem Cœnobij templo ferè medio humatus est. Cuius corpus cum per Danubium sursum ad Neoburgum veheretur, non caruit miraculis, nam quocunq; ferebat corpus,

E iij omnes

et An. Li

Monasterium Neuburg
fi

omnes campanæ sua sponte sonabant. Diploma foundationis
eius Monasterij adhuc habent Moniales, corroboratum, & Si-
gillatum ab Hainrico Romanorum Imperatore 17. Kalendas
Maii, indictione 5. Anno domini 1007. Acta sunt hæc Ra-
tisponæ &c.

*Vide Brunsigum in
Cronica Monasterij
Ratisponæ*

C A P V T XXXI.

QVOMODO DOMINI DE CALATIN
priuati Calatino sint.

FVerunt quidam Domini de Calatin Barones, & possessores
Castelli Calatin, hij pulsi sunt à sua possessione, & ab
omnibus bonis per Conradum Regem Romanorum huius no-
minis secundū, qui cognomento dictus est Saliquus. Quo tem-
pore magnæ fuerunt lites sup ducatu Norico anno domini 1040
Hainricus Marchio Austriæ tenuit ducatum Bauariæ de facto,
è contra Hainricus dux Saxonix, frater Guelphonis adseruit
Bauariam ad se pertinere. Tandem vero Fridericus primus pa-
cificauit hanc caussam anno domini 1156. vt in Chronicis Otto-
nis Episcopi Frisingensis, & Abbatis Vrspergensis habetur.
Quo tempore Marchionatus Austriæ fit ducatus, & Hainrico
duci Saxonix adiudicatur ducatus Bauariæ. Fridericus primus
eius nominis Romanorū Imperator vtriusq; ducatus Austriæ
et Bauariæ terminos discriminales posuit. Porro Bauariam non
diu tenuit Hainricus cognomento Catulus, nam deferuit Fride-
ricum Imperatorem in Italia, & in Germania nouas factiones
concitauit aduersus Imperatorem. Itaq; propulsato postea Hain-
rico per Fridericum, Bauariæ ducatus donatus est Ottoni de
Wittelsbach & Scheurn anno domini 1181, quo tempore vixit
etiam Hainricus dominus de Calatin. Ex huius Ottonis de
Scheurn sanguine illi principes qui hodie Bauariam tenent, &
Palatini Comites Rheni progeniti sunt. Ducatum Saxonix do-
nauit Imperator Fridericus Bernardo principi ab Anhalt, Pro-
fugus Hainricus in Angliam cum vxore, & liberis abiit, sed
tandem vbi reuertitur, facta est transactio, vt Hainricus Catu-
lus ducatum Brunschuicensem obtineret. Quæ depositio Hain-
rici contigit anno domini 1182. Ab hoc igitur Hainrico nobis
illissimo, nobilissimi duces Brunschuicenses deriuati sunt. Quo
facto, & deinde Hainrico Catulo mortuo Brunschuicensis du-
catus,

catus, à Saxoniarū ducatu penitus diuifus eft. Vnde tantū odium inter duces emerfit, vt omnis Friderici ducis Sueuiæ pgenies, Brunfchvicenſibus inſenſa habita, ſemper vlciſcendi eis præbuerit occaſionem. Eo tempore ipſi domini de Calatin peruenrūt vltra Danubium iuxta Almonum: & vltra Lycum iuxta Schmutaram, vbi dominia & caſtra Rechberg, Biberbach, Altenpappenheim, Manſhouen, Truiſchaim, & alia acquiſierunt &c.

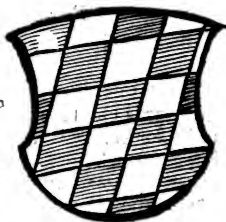
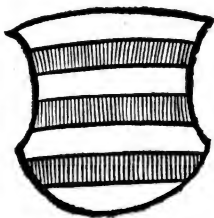
C A P V T XXXII.

Comites de Lechsgmund, & de Graispach dicti, ortum
duxere à Dominis de Calatin, anno domini 815. tempo-
ribus Ludouici Imperatoris, & anno 842 temporibus Lotha-
rij Imperatoris, floruerunt circa Danubium in arce & oppido
Lechsgmund, quasi Lyci ore, siue Lechsend, quasi Lyci fine
Quorum aliqui leguntur fuisse principes, ac duces, quod testan-
tur quatuor ducalia officia, quæ habuisse eos ex veteribus mo-
numentis constat. Fuerunt enim Marfalli, ad Meulnhardum:
Dapiferi de Altisheim: Pincernæ de Schreinisbundo: Came-
rarij ad Ganshaimiū, Comitū de Lechsgmund ministeriales:
quarum appellationum sunt adhuc vastatæ arces in Boiaria.
Berchtoldus quidam Comes de Lechsgmund et Graispach an-
num circiter 1248. oppidi & arcis Lechsgmund possessionem
amisit. Est enim incendio deuastatum à S. P. Q. Ratisponensi.
Nam cū mercimoniam Ratisponæ tunc florerent, quæ deinceps
Norinbergam translata sunt, Comes ille inuidens foelicitatem
eam Ratisponensibus, nolebat ferre ut quicquàm nauigio de-
ferretur Ratisponam. Vnde eius loci Respublica, incitata, &
excitata, res suas defensione bellum in eum mouit. Comitem de-
uicit, arcem igni deuastat, & ex possessione deiecit. Ita factum
est, amissa arce, ut sequentes Comites se non in, sed de Lechs-
gmund scriptis publicis scriberent. Comites isti de Lechsgmūd,
& domini de Calatin ab vtraque parte Danubij habuerunt ca-
stra, quando res illorum in flore, & vigore steterunt. Fama etiam
fert quod habuerint catenam ferream protendentem ab vna ri-
pa Danubij ad alteram, adeo ut in sua potestate omnino fuerit
Danubius.

Danubius: vbi quoq; merum, & mixtum habuerūt imperium,
dominantes potenter. Hij Comites ab vno eodemq; sanguine
originē duxerunt. Deinde acquisiuerunt Graispach, & Burck-
ham oppidum, quod ab incolis Grafenburg dictum est &c.
Quando porro isti Comites defecerint, habes infra &c.

DIETBOLDVS COMES
in Graispach.

AGATHA DVCISSA
de Deck.

CAPVT XXXIII.

DE FVNDATIONIBVS COMITVM DE
Lechsgmund, & Dominorum
de Calatin &c.

CAesarea Cœnobium, vulgo Kayfershaim, diminutē ve-
ro Kayshaim dictum, nō procul à Donatwerda, & eo loco
vbi Danubius, et Lycus confluunt, fundatur anno domini 1133
ab Hainricho Comite de Lechsgmund, & eius coniuge Do-
mina Loitgarde, quæ illic sepulta, & vna cum marito in vnum
tumulum collocata est anno domini 1142, quinto Idus Martij.
Tumulo inscripti sunt sequentes versiculi.

Hoc latet in tumulo almæ relligionis amator,
Cui de Lechesgmund stirps generosa fuit.
Illustris Comes Hainricus fundator & autor
Ipse Monasterij Cæsariensis erat.
Quis tibi clare Comes grates persolvere dignas
Posset: pro meritis, muneribusq; tuis.

Te pater

Te pater altitonans cœlesti munere donet,
 Ipse tuis meritis præmia digna feras.
 Anno milleno, centeno, quadrageno
 Ac bino: ach vitam mors tibi dira rapit.
 Te Deus extinctum, te det requiescere sanctis
 Molliter, & regnis fidere det superis.
 Ipse suam faciem faciet te visere lætam
 Clare Comes, faustè perpetuoq; vale,

Habent sepulturas suas in Cœnobio Cæsariensi primum fundatores Comites de Lechsgmund, domini in Graispach: postea Comites Niffenses, Barones in Gundelfingen: & Marscalci à Bappenheim. Horum nonnulli etiam celebres sepulturas habuere in Monasterio sanctæ Crucis, quod est intra muros Imperialis oppidi Donatverd. Item nobiles à Rechberg, & multi alij reguli in Cæsarea sepulti sunt. In hoc Cœnobio quoq; sepultus est nobilis, & strenuus vir Vlricus à Treuchtlingen, ultimus suæ gentis, cum clypeo, & insignibus suis terræ datus.

Domina Adelhaidis de Cypro cōiunx Berchtoldi in Lechsgmund & Graispach, fundatrix fuit inferioris Schönefeldi, monialium præclari Cœnobij in confluxu Danubij, & Lyci, siti anno domini 1241, ut ex literis cōstat. Lycostoma Lechsgmund oppidum fuit egregium in summitate vltra Danubium, vbi Lycus fluuius Danubio miscetur. Ibi dicti Comites cum magna laude, & honore floruerunt. Nunc autem totaliter desolatum, & destructum est, præterquàm monumenta quædam, nihil amplius restat. Quod hoc oppidum à Romanis Lycostoma dictum sit, testis est lapis literis Romanis inscriptus, ibiq; repertus &c.

Sanctæ Vvalburgis Cœnobium magnificum intra muros Aichstadianæ vrbs cœpit esse sub Vvalburge, sorore S. Vvilibaldi, Abbatissæ in Haidenheim. Quod Cœnobium annū circiter 870, ex Haidenheim Aichstadium translātū est, vna cum corpore Sanctæ Vvalpurgis, ex quo corpe hodie adhuc oleum miraculosè effluit. Hoc ipsum Cœnobium postea anno domini 1034, temporibus Imperatoris Conradi secundi ab Heriberto Episcopo auctum, & renouatum, eiusq; instrūctū à Leodegario Comite de Lechsgmund liberalissimè donatum est. Qui periculose decumbens ab Heriberto in Diaconum cōsecratus, tandem Dei

F dem Dei

dem Dei beneficio pristinae sanitati restitutus, eiusdem Monasterii congregationis Sacellanus factus, summa humilitate illic relictum vitae precibus, & ieiunijs peregit &c.

Comites isti de Lechsgmund, & Graispach de linea dominorum de Calatin in statu suo diu permanerunt. At domini de Calatin bonis subinde exuti, humiliati fuerunt tandem per duces Bauariae, qui à Palatinis de Wittelsbach originem habuerunt.

Anno domini 1171. vixit Diethboldus et Hainricus Comites de Lechsgmund.

Anno domini 1130. vixit Hainricus Comes de Lechsgmund, Luitgardis vxor, & Vvolrad filius eius &c.

11
1130. 4. Aug.
Cœnobium Sanctæ Crucis Augustanum primò cœpit fundari à Marefcalcis de Biberbach in Mutterhofen, mox inde in Hamelburgum montem Augustanæ vrbi vicinum, & inde iterum ab Vdalscalco Episcopo Augustano in urbem translatum est, Anno domini 1194. ut infra plenius habetur &c.

Cap. 48.

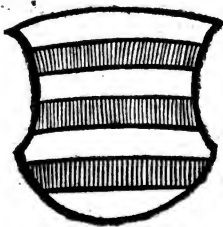
C A P V T XXXIII.

DE ALIIS QVIBVSDAM COMITIBVS
à dominis de Calatin ortis.

*Confunditur, dicitur
fratres huiusmodi ratione
et ratione.*
Anno domini 1311. vixit Berchtoldus senior Comes de Graispach, & Maursteten: Berchtoldus, Hainricus filij eius.

Item anno domini 1342. Berchtoldus, et Hainricus fratres de Maursteten, et Neyffen, quorum de Neyffen insignia hæc sunt.

ad infra Cap. 38. 7. finit

Hij fratres

*Comites de Neuburg
in lib. de his leg.*

*Comes Sic. fuit in
alio Sup. Nam fuit
Comes (Comes de
Kuniburg) &*

*non in hoc munit
in fuit in G. de
de Neuburg in
lib. de his leg.*

*Archiepiscopus Neuburgensis
Castro de Neuburg
Germania
Malherstorff
ad hunc usque hunc
in munit*

Amplius de Castro nouo (Neuburg) quod conditum fuit extra vetus illud, ut supra diximus. Fuerunt autem ibi Comites, dicti de Neuburg, qui etiam à dominis de Calatin originem duxere. Nam in antiquis scriptis Monasterij Malherstorff reperiunt, quòd tempore Innocentij II. summi Pontificis anno 1127. præficitur Abbas in Malherstorff à Comitibus Hainrico et Ernesto de Neuburg. Quam Abbatiam iidem Comites fundauerunt, & Innocentius confirmauit. Item anno 1170. fuit Ernestus de Calatin, et Hainricus Marscalcus de Calatin filius eius. Item anno 1270. fuit Sibotho Comes de Neuburg, qui fundauit Claustrum Vvieger, & Canonicos ibidem instituit. Qui tandem occiditur vltimus de illa stirpe, & in Cœnobio cum vxore Irmengard sepultus, & hoc modo concordant tempora.

CA P V T XXXVI.

DE OTTONE TERTIO ROMANORVM Imperatore.

OTto tertius Romanorum Imperator factus anno domini 984. Imperauit post mortem sui patris annos 19. Hic natus annos 28. ea erat ingenij promptitudine præditus, quod ob singularem prudentiam, omnes eum appellarent mirabilia mundi. Hic cum videret Gallorum, & Italarum technas, & periculosos motus contra Cæsares, vtpote qui Imperij dignitatem à Germanis ad se transferre volebant, Brunonem Saxonem cognatum suum Summum Pontificem creauit: qui postea Gregorius quintus dictus est, à quo ipse Otto coronam accepit Imperialem. Hic cum videret hanc Monarchiam ad tutandum Pontificem, & Ecclesiam pertinere, nouam vna cum Cæsare Ottonne, de eligendo à Germanis (quoniam et ipse papa Germanus erat) proceribus rege sanctionem, formulam, ac legem creandi Imperatoris fecit, & confirmauit, ita ut hæc electio perpetuo Germanis solis maneret, & ut è suo corpore Cæsarem designarent. Quare delegata est hæc autoritas constituendi Cæsarem septem primarijs principibus: & nominarunt tres Ecclesiasticos, Moguntinũ, Coloniensem, ac Treuerensem Archiepiscopos, quos Imperij Archicancellarios esse voluerunt. Additi hñs sunt quatuor principes sæculares, scilicet princeps Boemiæ, nam tum

nam tum regē Boiemi non habebant, Comes palatinus Rheni, Dux Saxoniz, et Marchio Brandenburgensis, qui vnanimiter Cæsarei corporis curam: à quibus Rex Germanorum electus, designatus Cæsar, ac futurus Imperator dicitur. Hanc formulam postea Imperator Carolus quartus, in Bullam auream, quæ hodie adhuc extat, redegit, ac singulorum Electorum Principum officia significanter expressit. Fertur hæc ordinatio incidisse in annum humanæ redemptionis millesimum primum. Præfunt autem isti septem Electores principes, singulis suis officijs in aula Imperatoris. Moguntinus Cancellarius est rerum Germanicarum: Colonienfis Italicarum: Treuerensis Gallicarum. Saxoensem præfert, significans hunc esse fontem iustitiæ. Marchio Brandenburgensis Cubiculo præest, & Camerarius nuncupatur. Comes palatinus Rheni dapifer est, Boiemiz rex pincerna. Habent porro isti singuli suos subhæreditarios officiales. Inter quos primitus electi & instituti sunt domini de Calatin, Sacri Romani Imperij hæreditarij Marefcalci, dicti hodie de Bappenhaim. Hij semper absente Electore Saxone, officium gerunt Saxonis. Deniq; senior inter Marefcalcos à Bappenhaim aulam Imperatoris semper sequitur, & illo suo officio fungitur.

C A P V T XXXVII.

DE OFFICIO ELECTORIS PRINCIPIS Saxonis, & eius vicegerente.

QVando Imperator vel Romanorū Rex solennes curias, vel Comitia Imperialia celebrat, tunc principes Electores sua officia exercere debent. Primo autem Imperatore vel rege sedente in sede, vel solio Imperiali, dux Saxoniz officium suum agit hoc modo, ponitur ante ædificium sessionis Imperialis vel regiz acervus auenæ, tantæ altitudinis, quod pertingat vsq; ad pectus, uel antelam equi, super quo sedebit ipse Dux Saxoniz, & habet in manu baculum argenteum, et mensuram argenteam, quæ simul faciunt in pondere duodecim marcas argenti: Deinde dux sedens super equo, primo mensuram eandem de Avena plenam accipit, & famulo primitus venienti dat. Quo facto figendo baculum in Avenam recedit: & tunc Vice marefcalcus, ille de Bappenhaim accedens, uel Saxone absente,

F iij auenam

auenam distribuit. Deinde peractis ab Electoribus alijs quoq; singulis officijs Vicemarescalcus de Bappenheim equum, baculum & mensuram prædictam ducis Saxoniae tollit, & sibi feruat. Principes Electores sæculares & Ecclesiastici cū feuda recipiunt, dabit quilibet 63. marcas argenti, cum vno fertone. Ex his 63. marcis argenti, Magister Curiae dat Vicemarescalco de Bappenheim decem Marcas, ea conditione, si ipse præsens fuerit ministrando. Dum autem Princeps aliquis equo vel alteri bestiae insidens feuda sua ab Imperatore, uel Rege recipit, Equus ille, seu bestia cuiuscunq; speciei debetur Duci Saxoniae tanq; Electori, si præsens fuerit, alioqui Saxone absente, debetur illi de Bappenheim, Saxonis Vicemarescalco &c. Hæc ex aurea bulla desumpta sunt.

C A P V T XXXVIII.

DE MARESCALCIS DE CALATIN, ET OFFICIO
Marescalcorum ducatus Sueuiæ.

Generosi domini de Calatin longè, lateq; se disperferunt. Inchoando aut̃ primum ab eo, de quo in scriptis constat. Inuenitur namq; tempore Conradi Romanorū regis, & ducis Sueuiæ & Franconiae &c. fuisse Hainricum de Calatin potentem, à quo Ernestus de Calatin, & alijs processerunt Anno domini 1140. Circa hæc tempora, postquam diu in magna fama, & gloria vixissent domini de Calatin, dispersi sunt. Nam magnæ lites fuerūt in Sueuia, quum Lotharius dux Saxoniae Rex electus fuit in cōtentione cum Conrado de Stauffen: at Lotharius præualuit, ut præ cæteris copiose scribit Cuspinianus, anno domini 1129. Lotharius Rex in expeditione ad Italiam transiens, Vindelicam Augustam urbem totam in suburbio ferro & igne vastat. Anno autē 1140. Vvelpho & Conradus Rex, & Fridericus dux, fratres mutuo prædas, & incendia faciunt. Anno domini 1149. Lotharius Imperator adhuc, Conrado de Stauffen duci Sueuiæ nondū reconciliatus, deuastat Sueuiam, & Vlmam, ut clarissimè in Chronica Vrspergenſi habetur. Item anno sequenti, scilicet 1150. dux Vvelpho dimicat cum Conrado rege de Stauffen apud Nerishaim &c. & ita eo tempore ipsi domini de Calatin dispersi fuerunt quidam ad Bappenheim, alijs ad Rechberg, alijs ad Biberbach perueniunt.

Consequenti

Consequenti tempore, fuit scilicet anno domini 1160. Hainricus
 Marefcalcus Imperij, extremo Camerarius de Falckenstam. *in Cap. 34. f. 1.*
 Circa hæc tēpora vixit dominus Ernestus de Calatin, habuitq;
 dominam Eulaliam de Neyffen Baronissam vxorem. *te diola rep. h. v. r.*
 Qui Er- *Con. f. 10.*
 nestus obiit anno domini 1171, & vxor eius, amboq; sepulti sunt *in Cap. 67. p. 1.*
 apud oppidum Neuburg foris in antiqua Parochia. Hic Erne- *2. 1170.*
 stus habuit filium, vel nepotem ex fratre nomine Hainricum
 (nam anno domini 1180. vixisse legitur) Marefcalcum de Bap-
 penhaim, a quo alij omnes Marefcalci descenderunt.

HAINRICVS DE CALATIN IMPERIALIS
 aulae Marefcalcus.

Hoc etiam tempore, anno siquidem domini 1165. consecra-
 ta fuit Parochia in Bappenhaim per Conradum à Moersperg, *in Cap. 34. f. 1.*
 Bauarum Episcopum Aychstetensem: hæc omnia apud Bap- *in Cap. 67. p. 1.*
 penhaim continentur. Item effecti sunt domini de Neyffen, *in Cap. 67. p. 1.*
 Barones antea, Comites de Maursteten, et valde potentes fue- *in Cap. 67. p. 1.*
 runt, ut ex literis conuincitur Anno domini 1234. &c. *in Cap. 67. p. 1.*

C A P V T XXXVII.

DE MARESCALCIS DOMINIS DE CALATIN
 ex vetustissimis literis.

Anno

Anno 1180. fuit dominus Hainricus Marefcalcus de Bap-
 penhaim, domini Erneſti ex fratre nepos, de quo ſupra.
 Anno 88. 1223. fuit Rudolfus de Calatin frater Hainrici.
 Anno domini 1221. fuit Fridericus Marefcalcus Imperij ſub
 Friderico ſecundo. Eo tempore, vel parum poſt, floruerunt do-
minus Vlrichus Marefcalcus de Rechberg. Anno 1236. fuit
Hainricus Marefcalcus de Bappenhaim Imperialis aulae, ut in
literis conſtat, qui habuit dominam Potentianam Baroniffam
de Aichelberg in vxorem, ex eaq; filias Iulianam, & Schola-
ſticam. Anno 1272. vixit Hildebrandus Marefcalcus de Rech-
 berg filius praedicti. Et antea anno 1210. vixit dominus Hainri-
cus Marefcalcus de Biberbach & eius filius. Hij dicti fuerunt
fratrum filij, ut coniectura eſt, itidem de Calatin progeniti.
 Anno item 1218. vixit dominus Anſhalmus Marefcalcus Im-
 perij. Hij omnes tenuerunt ſtatum Baronum, ad inſtar Comitū:
habueruntq; magna Sigilla, prout Comites, & ſigillarunt cum
cera rubea, ut conſtat in electione apud dominos ordinis Teu-
tonicorum in Ellingen 88. Habuerunt etiam militares, &
 milites, id eſt, nobiles vaſallos, quoniam ex feudis cognoscitur
 nobilis. Habuerunt enim eo tempore, & adhuc regalia ab Im-
 perio, quæ ſola competūt Baronibus, & Comitibus: Quia dan-
 do feudum nobile, fit Vaſallus nobilis, ut in L. honor ff. 88.
 & in titulo quis dicatur Dux, Comes, vel Marchio c. 1. ex.
 Natura namq; feudi cognoscitur nobilis, ut infra. Dando enim
 feudum Comitibus, & Baronibus cenſetur talis. Vnde adhuc
 habent hodie Mareſcalci ſaluū conductum, Telonias, et Vo-
reſtum (vulgariter den Wildpaß) & alia. Succelluē tamen mul-
tiplicati inter ſe, multum decreuerunt, & humiliati ſunt noſtro
tempore. Sic enim eſt Prouerbiū: Qui perdit ſtatum, perdit
& honorem ſtatus. Anno domini 1207. vixit Hainricus Ca-
 merarius de Rauenspurg ex eodem genere natus. Item anno
domini 1231. fuit Seyfrid de Dornſperg ex genere Mareſcal-
corum.

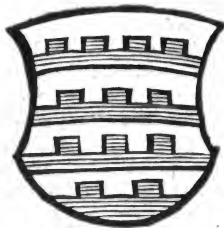
C A P V T XXXIX.

Comph. 2. 2. 60 DE ALIIS PLVRIBVS MARESCALCIS.

FVerunt deniq; & alij Mareſcalci plures. Nam anno domi-
 ni 1180. fuerunt Reynboldo Mareſcalcus, & Hainricus
 Mareſcalcus

Marescalcus de Ampér : & Seyfrid Marescalcus de Hangen-
am. Item anno 1235. & circa, fuit Hainricus de Vvageckh.
 Vtrum tamen illi fuerint de Calatin, seu Dornsparg non con-
 stat: sed coniectura est illos à Marescalcis de Rechberg, &
 Biberbach originem duxisse. Item sub Conrado Episcopo
Aychstetenſi anno domini 1156. fuit Marquardus Marescalcus
de Bobingen. Item Otto à quo fundatum est clauſtrum in ſyl-
 ua, qui fundum dedit. Item anno 1171. in antiquis literis reperie-
tur Seyfrid de Turenſperg. Anno domini 1241. vixit dominus
 Hainricus Marescalcus de Turnſperg, & eodem anno Seyfrid
 de Turnſperg. Anno domini 1278. vixit dominus Anshelmus
Marescalcus Imperij. Item anno 1261. fuit teſtis in literis Sey-
 frid dapifer de Dornſperg. Tempore Friderici primi Roma-
 norum Imperatoris fuit etiam Seyfrid dapifer de Dornſperg
 eiufdem ſanguinis, & generis cum Marescalcis. Anno 1266.
 vixerunt Hainricus, & Seyfridus dapiferi de Dornſperg fra-
 tres: & anno 1278. fuerunt Seyfrid dapifer ſenior, & filius eius
 Hainricus dicti de Dornſperg. Anno 1286. fuit dominus Hain-
 ricus de Dornſperg. Item anno domini 1247. obiit Salome de
 Dornſperg Monialis in Holtz, et anno 1266. fuerunt dominus
 Hainricus & Berchtoldus filius eius de Dornſperg.

INSIGNIA DOMINORVM
 de Dornſperg.

G CAPVT

CAPVT XL.

Item anno 1268. fuerunt Hainricus & Seyfrid Dapiferi in Reichen. Anno domini 1280. fuit dominus Hainricus dapifer miles. Hij Marefcalci fuerunt officciati Episcopatus Augustensis, similiter dapiferi de eadem familia, & stirpe officciati Augustenses. Et anno domini 1312. fuerunt Seyfridus Marefcalcus de Oberndorff. Berchtoldus dapifer de Küllenthal. Hainricus Marefcalcus de Bocksparg. Vlricus Marefcalcus in Matzefis. Item anno domini 1314. Hyltboldus Marefcalcus de Rechberg. ~~Hainricus Marefcalcus de Bocksparg.~~ Hort Berchtold der Truchses von Küllenthal. Et anno domini 1330. fuerunt Seyfrid, & Vlrichus Marefcalci de Dornsparg fratres in Matzefis. Et sic multi officciati diuersorum ducatum, & principatum denominati sunt Marefcalci, sed ignoratur cuius ducatus. Item anno 1297. fuit dominus Conradus Marefcalcus de Vyldenrod Bauariæ, Marefcalcus de Schiltberg, et filius eius Berchtoldus. Tantū de diuersis Marefcalcis in genere dictum sufficiat &c.

CAPVT XLI.

DE MARESCALCIS DE RECHBERG.

Marefcalci prisici de Rechberg, ex dominis de Calatin oriundi, fuerunt Marefcalci ducatus Sueuiæ, idē officium longo tempore tenuerunt. Fuit autem dominus Vlricus Marefcalcus de Rechberg miles et eques auratus anno domini 1165. habuitq; duas vxores, Adelhaidem vnam, alterā vero dictam Berthraud. Hic Vlricus Marefcalcus donauit sacrarium argenteum, pro conseruando sacramento miraculoso ad S. Crucem Augustæ. Qui ut obiit, in Monasterio Holtz sepultus est. Sigefridus nobilis à Rechberg præpositus summi templi Augustani, constituitur ac designatur eiusdem loci summus Antistes, ac Episcopus anno domini 1208. Regi Romanorum Philippo, qui Bambergæ occisus est, eximiè charus. Præfuit Sigefridus Episcopatui annis nouemdecim, obiit anno domini 1227. Brun-
dus in Italia, cum sequeretur Fridericum secundum Romanorum Imperatorem proficiscentem Hierosolymam. Huius Sigefridi frater fuit Hiltbrandus Marefcalcus de Rechberg, vir strenuus, & Imperatori Philippo inter aulicos fidelissimus. Qui interfuit

Qui interfuit ea ipsa hora, cum Otto Palatinus à Vvittelspach Regem occidebat, ut infra proximo capite dicemus. De quo in literis quibufdam apud Monasterium S. Crucis Auguftæ. Idem etiam ut videtur, fuit testis in literis Hainrici Marefcalci de Calatin, ut in literis, quarum tenor est. In nomine domini, Amen. Ego Hainricus de Calatin Imperialis aulæ Marefcalcus æternæ mercedis intuitu: in villa quæ vocatur Egweil &c. Testes sunt Vlricus de Schofen, et Hiltbrâdus Marefcalcus &c. Datum 1214. Hilprandus hic, filius Vlrici, de quo infra, obiit 4. Nonas Maij &c.

C A P V T XLII.

QVOMODO MORS PHILIPPI ROMANORVM
regis ab Hainrico Calatino vltâ sit.

ANno 1198. electus Imperator est Philippus Barbarossæ filius, Sueviæ & Ethruriæ dux, & Cæsaris nomine Italiæ gubernator. Princeps mitis, facundus, & satis liberalis. Erat autem Comes Palatinus quidam Otto de Vvittelspach, valde potens, cui Imperator Philippus filiam desponderat. Sed cum Otto familiarem quandam ducis Bauariæ scelerose occidisset, Philippus tandē filiā dare sceleroso noluit. Hinc igitur Otto de Vvittelspach vlcisci hunc contemptum cogitat. Interea statuit Philippus Rex, cum exercitu, in Saxoniam expeditionem facere, & quosdam qui adhuc rebelles erant domare volens, Bambergam venit. Aduenerat quoq; illuc nefarius Otto Palatinus ille de Vvittelspach, assumptis secum militibus, Episcopi Egiberthi, & Marchionis de Andex Hainrici, præfati Episcopi fratris. Rex vero die quodam cum esset ei à medico vena incisa, & nihil iam mali suspicaretur optimus Princeps, & solus in conclaui nō haberet plures secum, præter Cancellarium, Dapiferum de Vvaltburg, Hildenbrandum à Rechberg, & Hainricū à Calatin, venit ex improviso Otto Comes de Vvittelspach, cuius genus Fridericus primus celebre, & clarum fecerat. Is vbi Cæsarem sine præsidio solum esse videt, ferro obruit inopinatum, & ingens vulnus collo Imperatori infligit. Quod cum vidisset Hainricus Truchses à Vvaltburg, strenuè Ottonē appellat: Accurritq; confestim, opem laturus suo principi, fores occupat. Cumq; dapifer exitum ianuæ intercludit,

G ij   Otto cum

Otto eum in maxilla vulnerans, exiuit. Et dapifer illud vulnus
 vsq; ad mortem habuit. Oritur vndiq; tumultus, Rex quoq;
 (quoniam lætale erat vulnus) paululum procedens expirauit,
 decimo Kalendas Iulij. Eius corpus Bambergæ, inde Spiræ,
 iussu Friderici secundi sepultum est anno salutiferi partus 1208.
 Imperij sui nono. Post interfectionem uero inclyti regis Philip-
 pi, vxor eius præ dolore statim moritur. Principes vero Castrū
 Vvittelspach penitus destruxerūt. Ex hoc igitur perpetrato in
 Imperatorem nefario scelere ablatus est titulus Palatinæ digni-
 tatis à ducibus Bauariæ, seu electionis Imperij, vsq; ad Ottonē
 cognomento Ruffum, qui recuperauit titulum, ut patebit infra
 suo loco. Scelerosus aut Otto cum esset occisus, ut dicemus, iam
 sepultura, atq; obsequijs diu caruit. Vltimo tamē sepultus est in
 Monasterio Vnderstorff. Innocentio Summo Pontifici sedem
 gubernante, intercedente Ludouico Bauarorū duce. Fuere qui
 lachrymas ob mortem Cæsaris non tenuere, igitur proscriptio-
 ne publica damnatus homicida, sub Ottone 4. Romanorum
 Imperatore non longe post perpetratum scelus ab Hainrico
 Calatino Marefcalco, Vlfonis filio, quem ille quoq; occiderat,
 obtruncatus est ad Danubium in quadam Grangia, non procul
 à Ratispona: defectumq; caput in profluentem proiectum est.
 Ottonis de Vvittelspach stirps in exilium acta, vltra Rhenum
 in Vvesterreich profecta est. Vbi possessionibus quibusdam
 acquisitis, dicti sunt Die Wildgrauen. Huius rei & historiæ me-
 minit Vvolframus ab Eschenbach elegantissimis rithmis, ver-
 nacula lingua, in vitis Cæsarum, quos ob vetustatem huc po-
 nere placuit.

Wolfram von Eschenbach im leben

Kaiser Philipps schreibt also.

Der Künig hett vier schöne kind/
 Die waren sin lieb/als sy noch sind
 Vil manchem Mann/der sy noch hat/
 Diereit vnd in der Tod hie lat.
 Die kind waren all Zunftfrauen/
 Ir schöne ließ sich wol schawen.
 Er gab die ain inn Böhmen lande/
 Die andern gab er in Brihandt.

Die dritte

Die diltte ward hingefchwozen/
Das were besser vertwoien.
Dem Pfalzgrauen von Wittelspach/
D wie groß laß daruon geschach.
Man weidert im den gmaßel sein/
Daruon thet er der rache schein/
Dardurch der Rüng den laib verloß/
Von ainem Schwerdt sein ende böß.
Die warhait sag ich über ain/
Ain Marschalck von Bappenhaim.
Von Calatin was er genandt/
Der rach den Rüng mit seiner handt.
Dem Pfalzgrauen er sa nachstrich/
Mit listen biß er in erschlich.
Von im ward er hñ tod gschlagen/
Das Moird wolt er nye vertragen.
So rach er den Rünig Herre/
Des Rünigs tod mit in schre.
Was nemandt schuldig mehr daran/
Das richte Gott als er wol kan.

Deinde post mortem Friderici secundi ipsi Comites à Vvitelspach reuertentes, oppugnauerunt ipsos Calatinos, turbauerunt, & pepulerunt eos à suis possessionibus. Quo tempore Biberbach & Truifcham in manus Comitum de Vvittelspach peruenerunt, anno domini 1240. Mortuo Friderico secundo Romanorum Imperatore vacauit Romanum Imperium aliquandiu, fuitq; magna altercatio in Sueuia. Rebus itaq; sic stantibus ipsi domini de Calatin omnia feuda, & bona, in, & circa Neuburg, quæ ab ipso Hainrico sexto Romanorum Imperatore tamq; Vafalli tum habebant, aliaq; multa bona, et iurapatronatus perdidierunt. De quibus bonis & feudis extant diplomata apud Bappenhaim. Et sic in totum de suis possessionibus domini de Calatin detrusi: cõtra illi Comites de Vvittelspach in statu eorum & diuitijs, et potentia permanferunt. Sed domini de Calatin quotidie diminuti, humiliati fuerunt, maximè per duces Bauariæ, qui ortum habuerunt de Comitibus à Vvitelspach. Vnde in minori statu, quàm antea, vixerunt. Verum officium Romani Imperij, Marefcalcorum retinuere Calatini vsq; in hunc diem &c.

non sehr verlustig
et ihnen nicht gütlich

CAPVT XLIII.
DE OTTONE BAVARORVM DVCE, QVI
Palatinatus titulum recuperavit &c.

OTTTO cognomento Ruffus dux Boiariæ, & Comes de Scheurn filius Hainrici accepit in vxorem Agnetem filiam Palatini Rheni, ~~sed antea habuit in vxorem, sororem scilicet Belæ regis Hungariæ, ex qua genuit filiam Elisabetham, & vnum filium Hainricum, quem iuniorem dicimus, qui post patrem Boiariæ ducatu obtinuit.~~ Sed hic Otto ex secunda vxore Agnete, scilicet supra dicta, titulum Palatinæ dignitatis recuperavit, qui à ducibus Boiariæ propter Homicidium Comitis de Vyttelspach ablatus fuit, ut tradit Chronica Eberspergen-
fis &c. Initium sumpsit Palatinatus dignitas apud Boioarios sub Ottone Romanorū rege, qui Arnulphum & Hermannum fratres, & duces primū Curatores templi Fruxinensis, & præfectos prætorio Boiariæ declarauit, quæ tum maxima dignitas secundum Regulum erat, Comes Palatinus vocatur. Is vicem Cæsaris præsidendo Senatui principali defungebatur, fidem Imperatoris implorantibus aderat, iusq; reddebat, fiscum Augusti, prædia Salica, redditus regiones, pcurabat, Cæsareum censum exigebat. Nihil citra eius auctoritatem duci Boiariæ aut decernere, aut statuere licebat. Si Senatusconsultum Reguli displicebat, intercedebat, ad Cæsaremq; referebat. Arnolphus prædictus Scheurn condidit, vnde posteri eius Dynastæ Schi-
rorum cognominati sunt, quibus & Kelhaim, atq; Abusinam, & pleraq; superioris Boiariæ castella paruisse reperio. Hæc ex libro 4. Annalium Boiariæ Ioannis Auentini &c.

CAPVT XLIIII.
DE ETHYMOLOGIA VOCABVLI
Marescalcus.

Compertum est veteres Germanos in imponendis nominibus vtriusq; sexus hominum, & officiorum superstitiosiores fuisse, ut qui pertinacissime, tamq; infausto omine abstinuerint à peregrinis & sibi incognitis nominibus, suis semper vsi sunt, insignibus tamē, & (ut ita loquar) ominosis. Sic Adelger nominarūt eum, qui nobilitatis audius erat. Adelhaid, quæ colit,

colit, & fouet nobilitatem. Vvolffhard, fortis ut lupus. Ludouicus etiam Germanicæ compositionis vocabulum est, significans præstantissimū populi, siue populis valentem. Nam Luit populus est, & Vvich homo strenuus, vnde & Bōsticht, ad mala strenuus dicitur. Diethrich, facinorum diues est. Sic etiam Schalck, siue Scalcus, in bonam & malam partem vsurpatur: Diethschalck, Gotschalckh &c. Vnde & Marfchalckh, Mare-
 scalcus equorum seu stabuli magister, Marckstaller, corruptè vero Marfchalckh etiamnum appellamus. Dicitur autē rectè, & verè Marfchalckh à Marca, Marcha, March, Merch quod equum significat. Scal vero, ut in legibus ueterum Alemanno-
 rum, quasi corrigere apud veteres Germanos erat, & adhuc in vsu est Scalirn: quod est reprehendere, corrigere &c. Porro Marfchalckh militaris dignitatis et officij nomen est, quasi Ma-
rosalicus, qui maior est in Sala, hoc est in Aula. Maior domus à
recentioribus dictus. Hunc Sueci (ut Crantzius libro 5. cap. 41. Sueciæ scribit) Gubernatorē appellauēre, ex optimis militem, qui conuocandis Regni cœtibus, & omnia vice principis gerendi habeat potestatem. Marefscalcum nostrī vocant, Galli Conestabulum, Magistrū Equitum, & præfectum dixēre Ro-
 mani, armorum ductorem interpretantes: qui & Equestris militiæ princeps, arbitrium habeat educendi armatum regni exercitum. Multa veneratione Sueci hominem illum habuēre, Coronam etiam parati deferre, si ambiret: hæc Crantzius &c. Apud Romanos Sp. Cassius Magister Equitum primus nomi-
 natus est, ut Dionysius Hal. in lib. 5. atq; eius Magistratus officia explicat. Hodie etiam in aulis principum officium Mare-
 scaldi est, penes quē est in omnes aulicos iurisdictio: apud hunc quærelæ fiunt, ille iudicat, & li. cōponit, corrig. delinquen-
 tes, & quasi morum Magister est, & præcipuē Equitibus dominatur. Ita & in Comitij Imperialibus, omnes quærelæ inter aulicos, ad Romani Imperij Ma-
 rescalcū (qui semper senior ex Bappen-
 haimensibus est) deferuntur, tam-
 quàm ad iudicem Imperialis
 aulæ à Cæsarea Maiesta-
 te constitutum &c.

CAPVT

CAPVT XLV.
DE CASTELLIS KVLLENTHAL,
Dornsp̄rg, Rechberg, &
Biberbach &c.

In vicino

vnus pro alio accipitur. Deniq; coniectura est dominum Vlricum, de Rechberg fuisse ex matre, per quod acquisierunt illud castrum. At ipse dominus Vlricus Marefcalcus habuit duas vxores, Adelhaidem, & Berthrudem, ut supra quoq; dictū est, quarum altera de Biberbach fuit, per quam, & Castellum Biberbach acquisiuit. Sed quod etiam vnus Marefcalcus de Castalatin habuit vnam de Rechberg, antiquis scriptis traditur. Similiter Dominus Conradus de Rechberg eques auratus, qui floruit anno domini 1270, ex matre fuit de Bappenhaim, de quo ex literis, Wir Hainrich vnd Hildebrand des Römischen Reichs vnd des Herzogthums zu Schwaben Marschalck von Bappenhaim genait 11. In aller der sache dieldarzu vnser vettern von Rechberg Hertz Conrad dem alten vnd Hertz Conraden seinem Sun 11. Datum 1289. Nam amitta illorū fratrum soror Hainrici senioris, fuit mater domini Conradi equitis aurati: habuitq; filium Conradum, qui Canonicus ac Præpositus Augustensis fuit. De quibus in literis. Ich Conrad von Rechberg Ritter vnd ich Conrad sein Sun vnterzeichne 11. Datz 1289. Item in alijs literis. Ich Conrad von Rechberg der Elter 11. Et in literis quarum tenor. Venerabili in Christo patri &c. Conrad de Rechberg Marefcalcus Imperialis aulae &c. Datum 1293. Fuit autem eo tempore dominus Conradus Vicedominus de familia nostra, de Rechberg Canonicus Augustensis, ut patebit, consobrinus dicti domini Conradi de Rechberg, anno domini 1282. Vnde post obitum domini Vlrici Marefcalci, & Hildebrandi Castellum Rechberg deuenit ad illos de Rechberg: & Biberbach deuenit ad illos de Bappenhaim, circa annum domini 1300, & circiter. Illa dominia peruenerunt vna vice ad illos de Bappenhaim, scilicet Fridericum Marefcalcū, & Hainricum eius filium de Bappenhaim. Consequenter de illis priscis de Rechberg nati, coniuncti, & consanguinei fuerunt cum illis Marefcalcis, Summarie dicendo, quoniam anno domini 1208. decedente in Episcopatu Augustensi per mortem Hartuico secūdo, electus est dominus Seyfridus de Rechberg oriundus in Episcopum. Hic cum Imperatore fuit in expeditione contra infideles, vbi & occubuit, ut supra scripsimus, anno domini 1227. De quo fit mentio in Chronica Vrspergensis. Item anno domini 1279. obiit Hiltprandus de Rechberg Custos, & Præpositus S. Petri Augustæ, et anno 1306. Dominus Conradus de Rechberg

de Rechberg Præpositus Augustensis, ut in literis apud Monasterium Sanctæ Crucis, incipientibus: In nomine domini. Ego Hainricus dictus Marefcalcus &c. notum &c. Datum ut supra, Castrū Rechberg floruit sub dominio Vlrici Marefcalci de Rechberg, sed deinde ad illos de Bappenhaim, & Biberbach peruenit, ut patuit anno 1300. Item anno domini 1315. vi-
xit Hainricus Marefcalcus de Rechberg, & de Bappenhaim,
ut in literis continetur, & infra patebit. Cuius successores per
annos 80, et circa in eo habitarunt. Destructum aut fuit, ut con-
uincitur anno domini 1377. quando bellum erat inter Comitē
de Vvittenberg, aliosq; principes, & ciuitates Sueuiæ. Sueuia
enim ex hoc bello multa mala passa est: multaq; castra à Ciui-
tatibus igne perierūt, utpote Dornspurg, Oberndorff, Elgam,
Villebach, Brentz, Vvolsperg, Zufameck, & alia plura. Fuit
etiam antea anno 1348, terremotus in Sueuiæ, ex quo multa Ca-
stella corruerunt funditus, ut in Chronica quadam narratur, sci-
licet Falckenstain, Leopurg, Strafrid, Krānburg, Hollenburg,
Vvildenstain, Rechbergstain, Rabenstain, Leonstain, Guten-
berg &c.

C A P V T XLVII.

DE QVIBVSDAM NOBILIBVS
de Biberbach.

FVerunt pridem ingenui nobiles de Biberbach Vvilhel-
mus, & Arnoldus fratres, qui fundauerunt claustrum, pro-
pe Vvertingen Vvienberg Anno domini 1145. Marefcalci au-
tem de Biberbach floruerunt in anno domini 1219. ut patet, qui
acquisiuerunt illius Castelli possessionem per mulierem vnā.
Fuit quidam Marefcalcus de Biberbach, & filius eius, de quo
supra. Deinde fuit dominus Hainricus Marefcalcus de Rech-
berg, qui fuit idem ille de quo supra, qui & fuit testis in literis,
Anno domini 1141. Item fuit dominus Conradus Vicedominus
in Straubingen Canonicus Augustanus, nobilis vir de Biber-
bach, Archipresbiter, & Archidiaconus, qui aliqua bona ibi
retinuit, ac Augustanæ Ecclesiæ legauit. Ipse etiam donauit
prædium, et Ecclesiam in Biberbach Capitulo Augustensi, quā
postea, ut putatur Hiltprandus Marefcalcus de Bappenhaim
per concambium iterū acquisiuit ab eis. Item dedit prædictus
Vicedominus Ecclesiam in Eekirch, & prædium vnū ad præ-
posituram;

H ij

posituram;

Chunten Wittenberg

infra Cap 74

*Recogit Mon. Scalij
Ducis Suerin*
*Vicedominus in
Straubing*
posituram: Item Ecclesiam in Prettelshofen ad Scholastriam. Isti de Rechberg habuerunt officium Marescalci ducatus Sueuiae: à quibus venit ad Marescalcos de Bappenheim. Officium Vicedomini in Straubingen magna fuit dignitas, cuius ius habuerunt domini de Capitulo Cathedralis Ecclesiae Augustensis. Anno domini 1150. Otto Vicedominus, & Canonicus Augustanus fuit, natione Sueuus de Castro Habspurgenfi. Similiter anno 1199. Renbotho Vicedominus Straubingensis fuit, ut ex libro Obleyorum habetur, qui perpetuum anniuersarium fundauit &c.

C A P V T XLVIII.

DE CASTELLO BIBERBACH.

Ref. a Cap. 71
Castellum Biberbach denominatum à Castoribus, seu fibris, vulgariter Biber, quorum ingens copia ibi est, & à riuo, ibi interfluente. Vnde antea ingenui, & nobiles fuerunt cognominati de Biberbach: quorum insignia erant tres castores. Nam anno domini 1145. fuerunt nobiles, scilicet Vilhelmus & Arnoldus de Biberbach, hii fundauerunt claustrum Vveinberg, Ordinis S. Augustini, ut in literis desuper datis: et supra quoque diximus. Item anno domini 1167. Vlricus de Biberbach vir nobilis Hetzeloni Abbati apud Sanctum Vlricum Augustae successit, Abbas in ordine decimus septimus, praefuit annis septem laudabiliter. Is auxit Bibliothecam, & emit multas villas, obiit anno domini 1174. quarto Nonarum Martij. Biberbach situm est in Vindelicia intra Zusemam, & Schmu-
teram amnes, loco amœno, et monticulo libero: distans ad duo miliaria, aut parum plus à Ciuitate Augusta, metropoli prouinciæ eius. Habuit autem initium, & originem suam tempore Octauiani Cæsaris, quo omnis Germania usque ad Danubium sub Romano Imperio fuit. Drusus enim frater Tiberij anno 15. Augusti Vindelicos subiugauit. Hoc tempore vrbs ipsa nondum erat muris cincta, sed vallo & fossis, ut alibi etiam diximus, & infra dicemus, munita fuit. Castellum Biberbach amplum fuit, ut cernitur, muris circumdatum. Quod turris prope portam exteriorem, similiter iuxta portam interiorem indicat, & testatur. Porro in gestis Monasterij Benedictbeurn legitur, quod anno domini 935. Arnoldus dux Boiariæ id Monasteriū destruxit,

destruxit, et dissipauit. & sic deinde Simpertus Monachus cœpit villam Biberbach incolere. Parua fuit turris, & porta, vulgariter Turlisthurn, & adhuc hodie ita dicitur: per quam via publica erat, & currus vehebantur. Fuerunt & habitationes ibi, vbi Mechanici confederunt iuxta muros, ut cernitur. Vnde habet Turrim adhuc fortissimā, ac domum muro coniunctam: ex quo constat arcem antiquam ibi fuisse. Quod indicat etiam, monumentum Romanis literis inuentum in ijs locis, apud Castellam Sancti Nicolai in sylua, qui locus appellatur Mutterhofen, super altari, ex quo conuincitur, quod Romani ibi habitauerint. Quod monumentum nostro tempore Augustæ in ædibus C. Beutingeri conseruatur &c. Et tale est.

D M
 PERPETVÆ SECVRITATI
 C IVLIANVS IVLIVS DEC. MVN
 IIII VIRALIS SIBI ET
 SECVNDINE PERVINCE
 CONIVGI CHARISSIME
 ERGA SE DILIGENTISSIMÆ
 FEMINÆ RARISSIMÆ
 SINGVLARIS EXEMPLI
 PVDICICIÆ
 QVE VIXIT ANNOS XXXXV.
 MENS VII. DIES XXI ET
 IVLIANIIS IVLIO IVNIORI ET
 IVCVNDIO ET IVSTO FILIIS
 VIVIS VIVOS FECIT.

Ex hoc monumento constat castrum Biberbach vetustissimum esse, & à Romanis conditum. Habitauerunt autem in eo postea & indigenæ, & ingenui viri nobiles de Biberbach dicti, qui ut diximus supra, tres Castores in armis suis pro insignibus habuerunt. Vnde autem, & cur hæc arma sibi sumpserint, facilis coniectura est: eò quòd hoc castrum situm sit intra Danubium, & Lycum fluuios, vbi plurimi Castores, seu fibri inveniuntur, præsertim in Danubio, ut Solinus testari videtur cap. 23. de mirabilibus mundi. Idcirco & nomen habet inde, ut quidam lufit.

Huic Castro nomen veteres à Castore, & amne
 A fundo primo composuisse puto.

H iij Fuit

Fuit possessor huius castri nobilis quidam dictus Albertus
 de Biberbach, ut reperitur apud Monasterium Holtz. Hic Al-
 bertus reliquit filiā, quæ nupta fuit N. Marefcalco de Calatin;
 per quam deinde dominium omne ipsius Castri Biberbach de-
 uenit ad ipsos Marefcalcos de Calatin. Et hij nobiles deinde
 Marefcalci de Biberbach dicti, fundauerunt claustrum Sancti
 Nicolai in sylua, vulgariter in Mutterhofen pago inchoatum,
 Ordinis Sancti Augustini Canonicoꝝ regularium, quod trans-
 latum tandem est Augustam ex Hamelbergo, loco non procul
 ab Augusta. Quo idem claustrum Conradus Comes à Lützel-
 stain Alsata Episcopus Augustanus, qui obiit anno domini 1167
 ex Mutterhofensi Cœnobio (vbi primum iste conuentus cepe-
 rat ex liberalitate Marefcalcorum de Biberbach) ad Hamel-
 berg transfulerat. Deinde secundario translatus est idem Cœ-
 nobium ex Hamelbergo ad Augustam anno dominicæ incar-
 nationis 1194. per Vdalschalcum Episcopum Augustanum, igitur
 ipse primus fundator illius Cœnobij Augustani ad Sanctā
 Crucem fuisse legitur. De qua translatione Monasterij, ad Sanctā
 Crucem Augustæ habetur in literis, quarum tenor est. In
 noīe domini: Vdalscalcus Dei gratia sic fauente misericordia,
 Augustēsis Ecclesiæ minister humilis omnibus in Christo &c.
 & ibi &c. Qualiter prædecessor noster Conradus Episcopus
 conuentum Religiosorum Sanctæ Crucis in Ciuitate Augusta
 à loco qui Mutterhofen dicitur, ad alium locū, qui Hamelberg
 nuncupatur &c. Idem Monasterium vero pro temporis opor-
 tunitate, maturiori consilio in ciuitatem Augustam &c. Acta
 sunt hæc anno domini 1194. Indictione 12. Retinuerunt autem
 in Mutterhofen Marefcalci ipsi superioritatem, & aduocatiam
 vsq; anno domini 1460. Erasmus Marefcalcus per cōcambium
 alienauit, & dedit ipsi Præposito Sanctæ Crucis in Augusta.
 Post translationē Monasterij huius ad Augustam, fuit Præpo-
 situs Sanctæ Crucis dictus Ioannes Fuchs, qui sacellum Sancti
 Nicolai in Mutterhofen renouauit, et consecrari fecit, qui obiit
 anno domini 1488. &c.

C A P V T XLIX.

DE ALIIS CLAVSTRIS CIRCA
Biberbach.

Fuit quondam

FVit quondam claustrum fratrum Cisterciensium iuxta Biberbach in dominio eorum de Biberbach, nō procul à villa Lauterprun, quæ fuit ipsorum per stratam, & viam publicam versus Bonsteten: Vbi visuntur vestigia adhuc. Hoc autem claustrum deinde translātū est vltra Danubium, et Monasterio Cæsariensi vnitum, eo tempore, cum primum, Cæsariense Cœnobium ab Hainrico Comite de Lechsgmund, et coniuge eius Loitgarda, anno domini 1133. fundaret, ut supra diximus, & ex literis Vvilhelmi Marefcalci, quæ datæ sunt anno 1135. patet. Similiter et hij nobiles de Biberbach habuerunt in Salmanshofen, congregationem Monialium tertiæ regulæ S. Francisci, dominiq; superiores, & defensores illarum Monialium fuerunt. Quamq; constat, quòd Marefcalci, isti Monasterio primitus fundato, anno domini 1200. dominati sunt.

C A P V T L.

DE SEPULTURA NOBILIVM DE
Biberbach, & de Monasterio
Thierhaupten.

VBi porrò nobiles illi de Biberbach suas habuerint sepulturas, non planè constat. Quidam opinantur plerosq; apud Sanctum Vlrícū Augustæ sepultos esse. Sed ego ex quibusdam iudicijs colligo, publicam eorum sepulturam fuisse in Thierhaupten Monasterio. Et magis verisimile est, cū eo tempore Monasterium illud in vigore, & admodum diues fuerit: item quod ex opposito arcis Biberbach situm est vltra Lycum. Hoc Monasterium Thierhaupten ab animali seu fera (quæ in venatione ibi Thessalonis ducis Boiariæ filium trucidauit) sic dictum est, Ordinis Sancti Benedicti, dioceseos Augustanæ. Id inquam fundatum & inchoatum legitur in honorem diuorū Petri, ac Pauli Apostolorum à magnanimo, ac potentissimo Boiariæ duce Thessalone anno domini 750. tempore Pipini Regis Francorum, patris Caroli Magni, ut ex Monasterio Krembsmunster habetur. Secundario fundatum est Thierhaupten anno domini 846. à Lothario Ludouici Pij filio, qui augmentator & autor secundus huius Monasterij fuisse dicitur. Qui Lotharius postea seu tædio præsentis vitæ permotus, seu pœnitentia

pœnitundine peccatorum, seu religione, distributa filijs hæreditate, Monachum professus est, Prumiampq̃ Monasterium, quod ipse fundauerat in Lotharingia, secedens, religiose vixit, pondusq̃ auri huic Monasterio Thierhaupten elargiens anno 850, & deinde in Monasterio Prumia diem clausit extremum anno domini 855. Deinde deuastatum fuit hoc Monasterium ab Hunnis, seu ut quidam scribunt, per Arnulphum malũ, ducem Boiariæ, & sic tertio renouatum, & auctum est à Venerabili domino Gebhardo Episcopo Ratisponensi Comite de Vvittelspach, eiusq̃ fratre Rapathone anno domini 1022. & circiter sub Hainrico secundo Romanorum Imperatore &c.

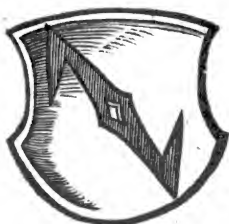
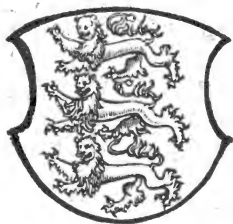
*Derlin in seinem Buche
1022*

Engel. infra Cap 79

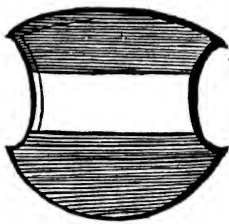
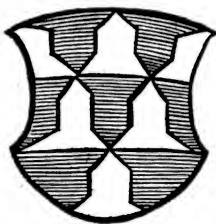
CAPVT LI.

DE QVATVOR OFFICIARIIS
ducatus Sueuiæ.

QVatuor officarios habuit ducatus Sueuiæ, quemadmodum omnes Principes habent. Dapiferi fuerunt nobiles viri de Vvaltburg: Pincernæ Schenckij à Vvintersteten: Marscalci, domini de Calatin: Camerarij nobiles illi de Vvalsee, qui etiam de Kemnata cognominabantur: quorum insignia hæc sunt.

Sunt qui

Wolffo dñs de
Rome

Sunt qui nobiles de Schmaleck Pincernas, & nobiles de Falckenstain Camerarios fuisse contendāt, ego illos omnes hic dimittam, & saltem de dominis de Calatin dicam. Quando vero domini de Calatin ad officium Marescalci Ducatus Sueviæ peruenerint, incertum est. Quidam sub Ottone primo Romanorum Imperatore institutos esse aiunt. Vnde & Iacobus de Voragine, & Antonius Florentinus in Chronicis historiam quandam referunt, de quodam iuvene filio ducis Sueviæ, qui ob frustum placentæ de mensa in die Paschæ subtrahentem corripiebatur à Dapifero. Quod videns Hainricus de Calatin Marescalcus aulae Imperialis, iniuriam hanc vlciscitur, dapiferumque occidit. Imperator vero hoc factum egrè ferens, securi Marescalcum percuti iussit. Ille contra honorem diei festi veniam petijt. Qua non data à Cæsare, Marescalcus apprehendit Cæsarem cum barba, atque in terram proiecit. Cæsar cogitans quod diem festum temerè iudicando violasset, remisit poenam, laudauitque Hainricum Marescalcū, in munemque fore iussit. Narratur aliud etiam de prædicto Hainrico egregium factum. Cum Berengarius Tyrannus, & inuasor Imperij Italiam premeret, Otto primus cum Ticini obsidione clausit. Euenit autem quodam die, ut hostes ex vrbe armata manu egrederentur, castra Imperatoris oppugnaturi. Quod cum primus præ cæteris Hainricus, in labro lauans, vidisset, nudus prosiluit, hostibus fortiter restitit, donec Cæsariani se ad resistendum pararent. Quod cum Imperator comperisset, Hainricū magno honore affecit, priuilegiisque multis donauit &c. Hæc apud nullum autenticum autorem inuenio, nolui aut præterire, tamen ut penes lectorem iudicium maneat. Mihi enim planè fabulosum esse videtur.

CAPVT

CAPVT LII.

DE RHETIA, VINDELICIA ET NORICO,

Republica Romana à Cæsare Octauio in meliori statu confirmata, tractatū est in Senatu quo nomine Octauius cognominaretur. Igitur conclusum est ut Augustus vocaretur, nō tantum nouo, sed etiam ampliore, sanctiore, reuerentiorēq; cognomine. Conuersus inde Augustus ad gentes, externaq; bella: inter alia totum Danubij tractum pacare, in Romanam ditionem redigere neruos intendit. Per priuignum suum Tiberium Neronem ingenti pollicitatione præmiorum sibi conciliauit Germaniæ quasdam gentes, Sycambros scilicet, Cattos, Sueuos, quos in ditionem accepit. Deinde M. Lollio deman data custodia Rheni, arma ad Danubij tractum cōuertit. Quæ ibi gesserit, superuacaneum est hoc loco enumerare. Occidentale latus Rhetiæ, ut est apud Ptolomæum, Rheno ducta linea ad fontes Danubij includitur. Septentrionale Danubius, Orientale finit Oënus in alpibus. Lycus extra alpes (Graias Ptolomæus nominat) quæ ab Austro Rhetiam ab Italia submo uent, eam nunc Sueui cis Danubium incolunt. Rhetorum op pida Brigantium, Cambodonum, Augusta (quam splendidissimam Rhetiæ Coloniam Tacitus appellat) nonnulli Drusomagus à Ptolomæo vocari opinantur, quidam falsè Vindelicorū cognominant. Primus Rhetiam incoluit Tuisconis Tetrarches nomine Adulas, à quo mons adhuc nomen retinet. Deinde longo post tempore Rhetus dux Hetruscorū Italia pulsus eam occupauit, Rhetiamq; à suo nomine appellauit, Tarquinio Pri sco tum Romæ regnante. Demum Alemanni Sueui, ea tempestate, qua Hildericus primus, & Ludouicus apud Francos imperitauit, pulsus Romanis sedes ibi collocarūt. Noricos tres amnes altissimi Oënus, Danubius, Drauus, qui in alpibus Noricis, ut ait Plinius, oritur. Nunc Boij, Austriaci, Stirij, Charni, Tirolli, Noricum tenēt. Noricum autem dictum à Norico Alemanni Herculis filio. Postea Noricū in Romanam prouinciam redactum est. Medij inter Rhetos, et Noricos Vindelici sunt: à Rhetis Lyco, à Noricis Oëno, à Germania Magna Danubio separantur: nostro æuo superiorem, inferioremq; Boiariam nominamus. Qui nam verè Vindelici fuerint, incertum diuersi faciunt

faciunt autores. Porphirio Thraces fuisse, eiectos ab Amazonibus in exilium se contulisse, hisq; regionibus infedisse cōmemorat. Verum Seruius Amazonum, Cymbrorumq; sobolem, testimonio Horatii esse censet, vbi Horat.

Libro 4.
Oda 4.

Videre Rheti bella sub alpihus
Drusum gerentem, Vindelici quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi.

Sunt porrò qui Vindelicos à Vandalo rege Germanorum conditos, & dictos volunt. Alij à Vinda, & Lyco dictos esse opinantur. Quis vero vnquam fluuium Rhetiae, qui supra Augustam Lyco miscetur, quē vulgus, *de Wertha*/Latini, & Fortunatus Virdonem vocant, Vindam dixit? nisi qui sibi somnia fingunt. Ego cum Rhetiam secundam, hanc regionem incolentes, à T. Liuiio semigermanos uocari reperiam, facile in eam ducor coniecturam, ut Vindelicorum nomen ab *Vmb den lec*/Germanico vocabulo, quod infra Lycum declarat, elisis, commutatis, additisq; literis, sicuti consuetudo est scriptorum, deortum esse existimem. Vnde facile factum est ex *Vmb den lec*/Vindelicus. Ita etiam Auentinus sentit. Fuere autem Vindelici, Norici, & Rheti gentes ferocissimæ, Italorum infestissimi hostes. Crebro in Italiam incursionibus factitabant, vrbes diripiebant: cum vicum, aut urbem cœperant, non modo puberes, verum etiam infantes trucidabant. Ad retundendam harum gentium oim crudelitatem anno ante natum Christum quinto decimo, Claudij Tiberius, & Drusus Nerones, & fratres Germani priuigni Augusti à uित्रico cum legionibus, et copijs missi sunt. Et ut Paterculus scribit, diuisis copijs Rhetos, & Vindelicos adgressi sunt, multis urbium, & Castellorum oppugnationibus, nec non directa acie foeliciter functi, gentes has vna æstate domuerunt. Bis aperto Marte pugnatum est, multum sanguinis effusum. Quod & Ouidius de Druso ad Liuiam Drusillam Augusti vxorem testatur, inquiens.

Quod spes implerunt maternaq; vota Nerones:
Quod pulsus toties hostis utroq; duce.
Rhenus, & Alpinae valles, & sanguine nigro
Decolor infecta testis Itargus erit.

I ñ Danubiusq;

Danubiusq; capax, & Dacius orbe remoto,
Appulus hinc hosti per breue pontus iter.

Romani victores superiores regiones in formam prouinciæ redegerunt, Colonias deduxerunt, Romanis, Italiciis Colonis oppleuerunt, arces & munimenta locis æditioribus, & natura munitis confiderunt. Nam & Dionysius Halicarnaseus lib. 1. ita scribit: mos condendarum vrbium fuit antiquis eas fundare non magnas, sed locis munitis. Per omnem Danubij ripam nauigia excubitoria, præsidia, stationesq; militares, quæ Germanos vado arceret dispositæ, atq; constitutæ erant. Sub hoc tempore Calatinum, & Attilia (ut supra demonstrauimus, & infra quoq; breuiter dicemus) condita sunt. Exercitus quoq; Romanus prouinciatim distributi, qui subiectos in fide continerent, & ab incursionibus Germanorum defenderent. Custodiæ Vindeliciam præter auxilia tres legiones, Martia, quarta, quinta Bathaua, quæ per ripam Danubij, per suas stationes, & cohortes conlocatæ fuerunt. Hyberna fuere in inferiori Boiaria, vbi est vicus Gifaleria: Estiuorum vestigia monstratur in superiori Boiaria supra Geysenfeld. Vindelicia hodie tota Boiorum principi paret, fluminibus Lyco, Danubio, ~~Isara~~, & Oëno: nec non & alpibus, quas Ptolomæus Pœninas, nos Boias nominamus, includitur. Vindeliciæ longitudo est ab hostijs Lyci vsq; ad hostia Oëni, et specialiter superior, inferiorq; Boiaria dicitur &c.

Geysenfeld
hering.

C A P V T LIII.

DE LYCO.

Lechfeld

LYcus oritur ex Rhetis, Graijsq; alpibus in sylua Brigantiana et mōte Tanoburgo, haud procul à vetusto oppido Brigantio: vbi extra alpes se euoluit, campum per latissimum, milia passuum nonaginta expaciatur. Campo ab eo cognomen inditum est: vbi Germania pugnatura copias cogit. Disternat Rheto à Vindeliciis: alluit oppida Rhetorum, Fauces, siue Abusiaceum, Fueffen dictum, diui Magni sepulchro insigne. Schongiam (quæ tamen Boiorum est) Augustam Rheticæ. Vindelicorum vero Landspergam, Fridbergam, Rain, à quo non longius millibus passuum tribus Danubio misceat. In cuius opposito viculus est semidirutam habens arcem Lechsgmund, Ptolomæo Lycostoma vocatur, id est os Lyci. Sedes fuit Comitum

mitum à Lechsgmund, qui ex Calatinorum familia originem duxere, ut sæpius admonuimus &c. *h. d. m. b. l. p. m. i. c. p.*

C A P V T LIIII.

DE OËNO.

OEnus apud Rhetos Engadinus effusus, ex inaccessa, præcipitiq; valle altissimi montis, quem accolæ Vennonis, rerum scriptores Penninum cognominât, millibus passuum fere septuaginta, magno strepitu aquarû, impatiens omnis nauis, procurrit. Separat Noricos, Tyrollios dictos à Rhetis, quos Engadinus vulgo nuncupamus. Deinde circa urbem Noricorum Oënobrigam nauigabilis, placidiorq; fertur tum inter alpes adhuc millibus passuum penè quinquaginta. Consuetudo vallem Oëni inferiorē appellat. Vindelicos à Noricis diuidit. Bathauia in Danubium erumpit &c.

C A P V T LV.

DE ISARA.

Isara amnis rapidissimus inter hos medius incedit, profluit ex saltu Schiratio, ab alueo Oëni non amplius millibus passuum quindecim. Ratum patiens, complures arces, vrbes, vicus Vindelicorû alluit. Infra Deckendorff cum Danubio miscetur: vbi millia passuum centum quinquaginta cursu suo compleuit &c.

Isar der Schöner dem wald.

C A P V T LVI.

DE DANUBIO.

Tractus in quo Danubius oritur accolis Sueuis Alemanis Baronatus, *In der Bar* / adpellatur, sub dynastia Comitum à Fürstenberg, vbi & Hercinij saltus caput est. Fons eius modicus est in vico Donefchingen, ita vicinus Rheni ripæ, ut vix duorum miliarium latitudo intersit. Terra ipsa vnde manat plana est: nisi quòd ipsum Cœmiterium, sub quo est scaturigo, paulo est eleuatius. Allabentibus subinde riuus in iustæ magnitudinis amnem excrefcit. Apud Vlmam nauigabilis efficitur. Tradunt authores Danubium sexaginta recipere amnes, & medio fermè numero eorû nauigabili. Tandem septem hostijs ingenti vndarum mole, in mare Euxinum irruit &c.

I iij CAPVT

CAPVT LVII.

DE PRIMA ORIGINE, ET FVNDATIONE Augustæ Rhetiz.

SVpra mentionem, sed breuiter, Augustæ fecimus, nunc vero quantum ex varia lectione depræhendimus, eius originem describemus. Augusta ciuitas Imperialis, olim caput Rhetiz fuit, quam hodie Sueuiam vocamus, eratque libera planè ciuitas Romani imperij. Sita autem est inter Lycum, & Werthach fluuios, super eminente, & amœno colle. Versus Orientem trans Lycum Fridberg oppidulum Boiariz respicit: ad Meridiem Alpes, atq; Landspergam: versus Occasum Marchionatum Burgauensem attingit, ad Septentrionem porrò finitur eius situs regio, cum Lyco, eo loco, vbi Danubio miscetur. Salubris est huius vrbs aër, & terra circumquaq; satis fertilis. Impatiens Glirium omnino vrbs. Pascua abunde lata habet. Regio illa multis amnibus rigatur. Quod ad ædificia publica et priuata vrbs spectat, vix aliam inuenias superiorem. Vallo fortissimo, fossis amplissimis, & propugnaculis optimè munita est. In circuitu nouem millia passuum continens. Quod ad mercatores attinet, frequentissima omniū mercimoniorum generibus est. Varia & multa de primo huius vrbs nomine, & scribuntur, & dicunt. Quidam annales tradunt eum à Iaphet filijs primitus conditam. Deinde ante Romanam conditam 600. annis, aiunt Marthesiam Amazonū Reginam, postq; totam Europam deuicisset, hanc quoq; urbem in suam deditionē redegisset, atq; ab ea destructam: postea vero ab indigenis eius regionis, simplicissime restitutam. Verum successu temporis subinde amplior, & populosa facta est. Quid vero ab incolis Augustæ eo tempore magnificè gestū sit, nemo pro certo dicere potest. Quibus temporibus Rheti in his regionibus, circiter annum 500. ante natum Christum, potentes facti, urbem hanc sibi etiam subiecere. Ibi statim Cisarim deam uenerari cœpere, urbem ab ea Cisarim dixere: quæ paulo post Vin-delica dicta est. Posteaq; vero Romani Germaniam sub Augusto subigere vellent, Quintaq; legio à Germanis cesa esset, Augustus omne bellum aduersus Germanos Claudio Druso commisit. Is coactō magno exercitu ante Christum natum anno decimoquinto,

cimoquinto, Germanos, magna tamen suorum clade, vicit. Sub qua expeditione Augustam quoque cepit, eamque ædificijs, more Romanorum, varijs exornauit, muro et fossis cinxit, Colonia Romanam fecit, vti supra quoque ex Strabone diximus. Postremo in honorem Octauiani Augusti, dicta est Augusta, quod nomen usque in hunc diem retinet. Quod vero Augusta Vindelicorum à multis dicitur, nolo cum illis contendere, cum tamen verius Rhetiae Augusta dicatur. Nam Augusta Vindelicorum omnino interijt, reliquiae saltim monstrantur, circa pontes Scaphonios (Cœnobiū est Boiariae quod Schefftlarn dicitur) ut euentissimè Io. Auentinus lib. 2. Annalium Boiariae docet. Quo tempore Sueui primū in hanc regionem venēre, plurima bella contra Rhetos gessere. Hæc vrbs tamē fidem populo Romano firmissimè semper seruauit. Quod testatur Cor. Tacitus, vbi scribit Augustam sub Adriano, & Ant. Pio Imp. Rhetorum præsidio firmatam fuisse. Sub M. Aelio Vero circa annum Christi 166. contra irruentes Catts defensa est per Legatum Aufidium Victorinum. Nec diu post ab hostibus per Pertinacem liberata est. Præfectos Augustae fuisse ex ordine hos reperimus, scilicet Septimium Seuerum, Aelium Bassianum, Licinianum Valerianū, & Bonosum, qui erat dux et capitaneus Rhetorum prouinciæ. Item præfides ibi fuere quoque Eiulafius, Galerius, C. Aquilius ex stirpe Calatinorum progenitus. Ab his præsidibus vrbs Augusta plurimum ampliata est. Verum tempore Constantini & suorum filiorum Augustae dominati sunt Magnentius, Siluanus, Barbatio, & Neuita, qui deinde anno Christi 365. Romæ Consulatum gessit. Sub Ro. Imp. Gratiano ad defectionē Augustani sollicitati à quibusdam, nihil ominis tamen Romani omnem illam regionem, usque ad mortē Theodosij, sub suo iure, et dominio tenuerūt. Nam post Theodosium statim Gotti Romanas prouincias vastarunt, Romanos inde fugarunt, sedesque veteres Germanorum occuparunt, quas Romani longo tempore possederant. Deinde Sueui antiquas suas sedes in Saxonia relinquentes, Rhetiam occuparunt. Postea Attila cum maximo et innumerabili exercitu, omnes has regiones, usque in Franciam ferro, flamma, et gladio deuastauit. Sub quo etiam Augusta, cum alijs Rhetiae ciuitatibus, perijt. Post mortem Attilae exules Augustani, patriam suam reædificare cœperunt;

cœperunt: præsertim hij qui iam Christi nomen profitebantur. Nam post hanc Attilæ deuastationem in hac regione nomen Christi prædicari cæptum est. Antea Mercurium Deum habebant, & alios gentilicios Deos, quemadmodum quædam monumenta Augustæ adhuc ostenduntur. Effigies Mercurij in ædibus Beutingeri est cum hac inscriptione

MERCVRIO
CVIVS SEDES A TERGO
SVNT
APIVS CL LATERANVS
XV VIR SACR FAC
COS DESIGN
LEG AVG PR PR
LEG III ITALICÆ
V S L M.

Item apud D. Steffanum Augustæ istæ literæ leguntur.

MERCVRIO
AVG SACRVM
M BASSINIVS
VITALIS
V S L M.

Augustæ quoq; Siluano templum dedicatum fuisse certum est, ut ipse terminos suos defenderet. Cuius imago in ædibus Beutingeri etiamnum cernitur, cum tali inscriptione.

IN H D D DEO SILVANO
TEMPL CVM SIGNO VE
TVSTATE CONLABSV
SEX ANTONIVS PRIVATVS
CIVES TREVER IIII VIR
AVGVSTALIS PECVNIA
SVA RESTITVIT.

Item Pluto, atq; Proserpina sua habuerunt priuata templa, ut ex quodam lapide Romanis literis signato in ædibus Beutingeri cernere licet.

PLVTONI ET
PROSERPIN
Æ FLAVIA
VENERIA
BESSA EX
VISV ÆDEM
D.S.P.V.I.S.L.M.

Augustæ

Augustæ quoq; Apollo Cranius in magno honore habitus fuit, ut hæc inscriptio ibidem inuenta testatur.

APOLLINI CRANIO
SABINIVS PROVIN
CIALIS L. D. S.

Necnon & Marti suus honor & veneratio Augustæ fuit, donec explosis Idolorum præstigijs, Euangelium ibi prædicatum fuit per Lucium, qui Rhetorum circa Curiam Apostolos dicebat. A quo præses Augustanus Campestrius Christi fidem didicit, & baptisatus est. Narcissus Episcopus Augustam primum Episcopum misit Dionysium Cretensem, qui mox à Gaio Martyrium passus, occisus est. Quis autem huic successerit, certum non scimus. Attamen circa annum Christi 580. legitur Sanctus Columbanus et Sanctus Gallus cis Rhenum Euangelium prædicasse, Item apud Sueuos, & Alemannos. Tandem anno domini 618. Episcopus à populo electus est Sosimus. Sufficiat hæc de primordijs Augustæ in præsentia dixisse. Quo in flore nunc vigeat, omnes norūt. Vnum addam, quod Augusta vrbs aliquando sub ditione Episcopi fuerit, Nam Canonici Augu- stani literas habent adhuc publicè datas, quibus id testantur. Quemadmodum in Apologia Episcopi Christophori ad Carolum, & Ferdinandum Romanorum Cæsares anno 1537, publicata & excusa legitur, Est autem earum literarum exemplum hoc &c.

Wir die Rathgeben der Statt Augspurg thun kundt allen den/die disen
Brieff lesend / hörend / oder sehend / das unser Erber Herr Bischoff Wolff-
hard von Augspurg / durch unser beeth / vnd zu verfunge seiner Statt hie zu
Augspurg / mit seines Capittels gunst vnd Rathe / vns die gnade gethan
hat / das wir ain Vngelt nemen sollen / zu allen Ehoren an der Statt / von
hinnen vns Sanct Georien tag / der nun schier ist kumpt / vnd darnach über
vier jar / in der gewonhait / als es bey seinen vorfarn genommen ist / vnd sol-
len von im noch seinem Capittel / noch von allem frem gesinde kein Vngelt
nemen / das / das siebt beleiben / vnd vnzerbrochen / vnnnd sein nit vergessen
werde / haben wir disen Brieff versiglet mit der Statt Insigel zu Augspurg /
daran hangend. Diser Brieff ward geben zu Augspurg / da von Christus
gebuirt waren Tausent jar / zwayhundert jar / in dem neüntzigsten Jare /
an dem Sontag nach Sanct Eiburtin tag der vor Sanct Georien ist ic.
Tantum de Augusta &c.

K CAPVT

CAPVT LVIII.

DE EPISCOPATV AVGVSTANO.

Primus Episcopus Augustanus Sotimus dictus sedit in Episcopatu 18. annis, de quo hodie est adhuc in Augustani cuiusdam Canonici ædibus lapis cum hac inscriptione **SOSIMVS PRIMVS**. Huic successit Bertwelfus natione Sueuus, sex annis præfuisse legitur. Post hūc electus fuit Dagobertus, vixitq; in Episcopatu 17. annis. Hunc sequutus est Manno Sueuus, præfuit 19. annis. Huic successit Vvicho anno domini 686, præfuitq; 18. annis. In cuius locū successus est Brico Comes Brigantinus, præfuit 20. annis. Sub hoc Episcopo Sanctus Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus Synodum Augustæ celebravit. Post Briconem rexit Episcopatū Zayfo 21. annis. Hic primus fundator Ecclesiæ Cathedralis ad Sanctā Mariam fuit. Successorem habuit Marcomannum, qui docendo populum, et alijs officijs Episcopalibus Ecclesiæ laudabiliter 29. annis præfuit. Anno domini 782. Sanctus Vvictorbus Episcopus 16. annis præfuit. Cui successit S. Thosso 12. annis. Post hunc Sanctus Simpertus Lotharingæ dux, hic templum diuæ Mariæ virginis cōsecrauit, præfuitq; 30. annis. Huic successit Hauto ab Andechs, præfuit septem annis. Quem sequutus est Vvaltherus, seditq; 10. annis. Post hunc Adelgerus 16. annis. Quem sequutus Neodegarius, quatuor præfuit annis. Huic successit Lantho. Post hunc Vdalmannus Sueuus, qui præfuit septem annis. Eius successor fuit Vvicgerus 10. annis. Cui successit Sctūs Adalbertus Comes Dillingensis, præfuit 16. annis, obiitq; anno domini 922. Hunc sequutus Hildinus, qui præfuit sex annis. Post quem electus est Sanctus Vlricus Comes Dillingensis, præfuit 50. annis, de quo singularis historia venalis circumfertur. Hic Monasterium Sancti Steffani fundavit, atq; templum diuæ Affræ restituit, sibiq; sepulturam suam constituit. Sanctum Vlricum sequutus est Hainricus Comes à Geysenhausen, præfuitq; octo annis. In cuius locum venit Vdalgerus. Post hunc Etichus. Eticho successit Luitoldus, qui collapsum diuæ Virginis vetustate templū restituit anno domini 993, quem iuuit in hac ædificatione Augusta Adelhaidis coniunx Ottonis primi, rexitq; quinque annis. Quo mortuo in eius locum subrogatur Vvaltherus, qui præfuit

præfuit 10. annis. Hunc sequutus Gebhardus Abbas Elbangen
 sis, qui anno domini 1012. Benedictinos Monachos Augustam
 in Monasterium Sancti Vlrici transtulit. Hunc sequutus Sige-
 fridus, qui intestina Ottonis tertij Romanorū Imperatoris Au-
 gustæ sepulturæ mandauit, rexit tribus annis, obiitq; 1019. Huic
 successit Bruno, q; præfuit 27. annis, & in decimo regiminis sui
 anno, iussu Hainrici Romanorū Imperatore secundi fratris sui,
 incœpit fundare Ecclesiam Cathedralē ad D. Mauriciū.
 Post hunc Episcopus factus est Eberhardus, siue Eppo, qui præ-
 fuit 18. annis. Cui successit Hainricus vir doctus, qui præfuit 30.
 annis. Hic Palatium Augustæ, atq; Castellū Falckenstain ædifi-
 ficauit. Hunc sequutus est in Episcopatu Embricus Comes de
 Leiningen: hic Cœnobium Sancti Martini, atq; Capellam S.
 Gertrudis Augustæ cōstruxit. Item anno domini 1066. duas tur-
 res Campanarum in Cathedrali Ecclesia ædificauit, præfuitq;
 14. annis. Deinde anno domini 1077. suscepit Episcopatum Si-
 gefridus Comes de Dornsp̄rg, qui Comites ex Calatinis, &
 Marescalcis originem ducunt, rexit 18. annis: post hunc factus
 est Episcopus Hermannus Comes de Vvittelspach. Cui succes-
 sit Vvaltherus Comes Palatinus de Tubingen, præfuitq; 20. an-
 nis: fundauit Præposituram ad D. Georgium Augustæ. Resig-
 nauit Episcopatum Conrado Comiti de Bœe & Lützelstain,
 præfuit 22. annis. Hic Præposituram ad Sanctam Crucem ex
 Hamelburgo Augustam transtulit. Anno domini 1117. factus
 est Episcopus Vdalscalcus Comes de Tennenlohe: sub quo
 Monasterium Sancti Vlrici igne consumptum est. Huic succes-
 sit Herdouicus secundus, præfuitq; quatuor annis. Quem sequi-
 tur Sigefridus de Rechberg, militaris disciplinæ peritus: tan-
 dem dum contra Sarracenos pugnaret, in Apulia obiit. Ex ve-
 rustissima Calatinorum familia prognatus, cuius maiores Ma-
 rescaldi de Rechberg dicti sunt: in insignibus Capram sylue-
 stem habuerunt. In cuius locum electus est Sibotho Comes de
 Gundelfingen. Huius consensu Capella ad sepulchrum Domi-
 ni, sumptibus potentissimorum ciuium constructum est anno
 domini 1236. Huic successit in Episcopatu Hartmannus Comes
 de Dillingen, qui præfuit Ecclesiæ 47. annis. Deditq; idcirco
 Ecclesiæ Augustanæ ciuitatem, & arcem Dillingensem, ac
 vniuersum Comitatum perpetuis temporibus possidendum:

K ij Xenodochium

Xenodochium Augustanum ad Sanctum Spiritum suis facultatibus construxit. Sub hoc Episcopo fratres ordinis Minorum Augustam venerunt: Eiusdem quoque Episcopi subsidij constructum, et fundatum est Cœnobium Sanctæ Catharinæ intra muros Augustanos. Hunc sequutus est Sigefridus quartus, qui saltem duobus annis præfuit. Quem sequutus est Vvolshardus de Rod Sueuus natione, præfuit 12. annis, Monialesque ad D. Margaretham Augustam duxit. Anno domini 1301. factus est Episcopus Degenhardus de Helenstain, & Haidenhaim, & cum vix sex præfuisset annis, in suum locum assumptus est Fridericus Spet. Sub quo Templarij ex omni Germania eiectioni, & pulsi sunt, quorum Cœnobium Augustæ prædicatoribus Monachis datum est. Eoque regnante Cœnobium ad D. Annam ædificatum, & Templum Sancti Vlrici secunda vice igne absumptum est. Anno 1329. electus fuit Episcopus Vlricus de Schœneck, qui altero anno sui Episcopatus obiit, cui frater Germanus Hainricus successit, sed Marquardus de Randeck vi in Episcopatu intrusus, unde per aliquot annos multæ lites sequutæ sunt. Postea anno 1362. electus est Episcopus Vvaltherus de Hohenfchlitz, sub quo Episcopo Tribuni plebis primitus electi sunt. Hunc sequutus est in Episcopatu Ioannes conditione Monachus. Quem sequitur anno 1382. Burckhardus ab Ellerbach, qui præfuit annis 22. Quo mortuo electus est Eberhardus Comes à Kirchberg. Post hunc Episcopatum nactus Anshelmus de Nœnningen, is tamen cum Friderico in Constantiensi concilio depositus fuit. His duobus sequutus est Petrus de Schaumberg, qui 45. annis præfuit, vir valde doctus, et Cardinalis. Huic successit Ioannes de Vverdenberg, sub quo fuit ventus ille magnus anno domini 1474, cuius vi Templum Sancti Vlrici prostratum est in die S. Petri, & Pauli. Post hunc anno domini 1486. ad Episcopatum venit Fridericus de Hohenzöllern, qui præfuit 19. annis. Cui successit in Episcopatu 12. annis Hainricus de Liechtenau. Sub quo virgo quædam Anna Lamennitle, nihil edens, & miraculose vitam degere visa est. Sed dolo eius deprehensa, poenam dedit. Friderico successit Christoferus à Stadion, qui præfuit 26. annis, princeps pacis, sub quo tumultus rusticorum in Germania fuit. Qui anno 1537. cum omni clero ex Angliam Tilingiacum migravit. Tandem anno domini 1543. in Comitibus Norinbergæ

Lamennitle.
 Henrico

Norinbergæ obiit. In cuius locum susceptus est Otto Dapifer
à Vvalzburg: qui adhuc præest, & diu præsit velit Optimus
Maximus, princeps in pios usus verè liberalis, et fautor studio-
rum maximus &c.

CAPVT LIX.

CVR MVNIMENTA ET CASTELLA CIRCA
Rhenum & Danubium à Romanis
condita fuerint.

FRequentes illæ Germanorum incurfiones in vicinas Ro-
manorum prouincias Romanis cauffam dedere, ut passim
circa Danubium & Rhenum tot castella ædificarint. Vt scilicet
haberēt vrbes atq; castella tamq; muros Romani Imperij.
Fuerunt autem vrbes, & Castella, nempe

In littore Rheni ver-
sus Romanos.

Arbona
Constantia
Stenia
Zurtzachium
Bafilea
Argentoratum
Spira
Vvormatia
Oppenhaim
Mogunciacum
Metis
Treueris
Sarpruck
Confluentes
Rinmagum
Colonia
Iuliacum
Dordrechtum
portus maris, &
alia plura.

In littore Danubij
versus Romanos.

Riedlingiacum
Ehinga
Laugingiacum
Calatinum
Attilia
Augusta
Fruxinum
Mocena
Cæsarea
Ratispona
Strubinga
Patauia
Burckhufium
Lincium
Vienna
Petauium
& alia plura &c.

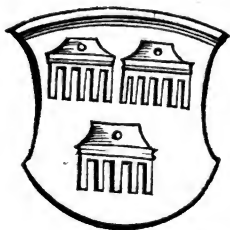
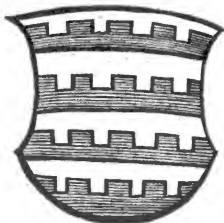
K iij In his

In his et alijs multis vrbibus atq; castellis, Romani præsidia
& stationes suas aduersus Germanos habuerūt. Quorum quæ-
dam aut interciderunt, aut nomina sua perdiderunt.

CAPVT LX.

Vide supra cap. 59. DE ALIIS MARESCALCIS, NON TAMEN
huius stirpis, sed aliarum nationum.

Plures sunt, et aliæ familiæ nobiles, Marefcalcorum nomi-
ne, non tamen vnus stirpis, & in diuersis regionibus. In
provincia Heluetiorum fuerunt olim nobiles, dicti Marefcalci
de Oberndorff, quorum tamen sedes exactè sciri non potest.
Insignia eorū inueniuntur, ut infra depicta vides. Marekdorff
oppidum Episcopi Constantiensis, vbi ^{Collegiata} Cathedralis Ecclesia est
Canonicorum, cuius Ecclesiæ collegiatæ fundatores, & bene-
factores fuerunt Marefcalci à Marckdorff, qui fuere de nobi-
lissima & antiqua familia prognati: horum insignia inueniun-
tur adhuc, ut infra vides. Fuere & alij nobiles dicti, *Die Spen-
der/oder die Marschallchen von Telsperg*. Nam anno domini 1469.
vixit Vualtherus, dictus Spender de Telsperg, Episcopi Basi-
liensis aulæ hæreditarius Marefcalcus: horum insignia sunt, ut
infra patet. Porro fuere nobiles quidam dicti, *Die Marschallchen
von Eichenhal*, Episcopi Basiliensis Vassalli, quorum insignia infra
depicta sunt. Item nostra memoria, scilicet anno domini 1503.
Georgius Marefcalcus ab Ebmüt eligitur in Episcopum Bam-
bergensem: sedit ad clauum Episcopatus duobus saltem annis:
obiit anno domini 1505. vltima Ianuarij. Nec dubium est quin
sint et fuerint alij quoq; in diuersis regionib; nobiles dicti Ma-
refcalci, sed ego his contentus, alijs querenda plura relinquo.

CAPVT

norum Imperator, et semper Augustus, quæ Imperiali statuuntur
 auctoritate &c. Item anno domini 1197. fuit Hainricus Ma-
 rescalcus de Calatin, cui ab Hainrico sexto Romanorū Impe-
 ratore Friderici primi filio condonata fuerūt priuilegia, et præ-
 dium, siue pagus dictus Iageshouen, ubi modo Bappenheim est.
 De qua re in aurea bulla, cuius tenor est. In nomine sanctæ &
 indiuiduæ Trinitatis, Hainricus diuina fauente clementia Ro-
 manorum Imperator &c. Ibi, Quod nos præ oculis habentes
 puram fidem, ac præclara beneficia, quæ fidelis noster Hainri-
 cus Marescalcus de Calatin ad exaltationem nostræ gloriæ fre-
 quenter, & fideliter exhibuit, et specialiter apud Berentim, ubi
 contra proditores nostros fideliter & strenuè decertauit &c.
 ubi, Dominium Iageshofen, quod Sibotho de Iageshofen, &
 Hainricus Diettenkerus in feudum tenuerunt, et officium iuris-
 dictionis in Neuburg, & feuda paludia iuxta Neuburg &c.
 Hic Hainricus gloriosus extitit, qui vindicauit dominum suum
 Philippum regem Romanorū, qui Babenbergæ dolose occi-
 sus erat. De quo homicidio supra plura diximus. Fuit etiam hic
 Hainricus inter supremos Capitaneos, & duces expeditionis
 Hierosolymitanæ non postremus. Vnde anno domini 1197.
 procurante Hainrico Romanorū Imperatore intrauerunt mul-
 ti principes, & nobiles Alemanni terram promissionis. Cumq;
 omnes illi ad obsidionē Tetoni castelli accesserant, ibiq; men-
 sibus aliquot cōmorati, audita morte Imperatoris recesserunt.
 Quorum principes, & Capitanei fuerūt isti Conradus Mogun-
 tinus Archiepiscopus, Conradus Cancellarius Imperatoris.
 Hainricus dux Saxoniz. Leupoldus dux Austriæ, dux Bra-
 bantiæ. Hermannus Landgravius de Thuringia. Patauensis
 Episcopus, Ratisponensis Episcopus, Cirenensis Episcopus, Hal-
 berstatensis Episcopus, Marchio Conradus, Albertus Comes,
 Hainricus Calatinus Marescalcus, & plures alij, quos memo-
 rare necesse non est.

Anno
 1197.

Hæc ex
 Abbate
 Vriper
 genti.

CAPVT LXII.

DE OTTONE IIII. ROMANORVM
 Imperatore.

D E inde anno domini 1210. Otto quartus Romanorū Im-
 perator Augustam Rhetiæ venit in natiuitate domini,
 ubi

vbi cum multi principes & milites conuenissent ad Curiam,
præcepit Imperator Mareſcalco de Calatin, & militibus ſuis,
quatenus malefactores inueſtigarent, & ſibi eos exhiberent in ^{Hæc ex}
iudicio. Vnde quàm plurimi milites in nocte auſſugerunt. ^{Vrſper}
^{gēn.} Comes quoq; de Graiſpach uiolenter ante Imperatorem attractus

eſt, & cappa, qua indutus erat, turpiter laniata. Vnde timor ipſus
cecidit ſuper Barones, et milites. Hæc in Vrſpergenſi. Porro
hic Hainricus multa bona acquiſiuit propter merita, & virtutes ſuas.
Quare et Comes de Hirsperg donauit ei etiam quædam bona, vt in literis
continetur incipientibus, In nomine domini Amen &c. Quod ego Gebhardus
Comes de Hirsperg, Hainrico de Calatin viro utiq; animoſo, et in diſciplina
militari probabiliter exercitato, pro fide integra, & frequenti famulatu
mihi exhibito, prædium quoddam, quod dicit Vvalchſtain, in beneficium
conceſſi, pro reſeſſu quoq; temporis, cum prænominatum Hainricum de die in diem
diligentioſiorem, ac deuotioſiorem ad obſequendum mihi certiffimis
argumentis experirer, prænominatum prædium, quod eidem Hainrico loco feudi
annuatim poſſidendum contuleram, poſtmodum iure proprietatis contuli
poſſidendum &c. Deinde cum ſæpe dictus Hainricus Cæſarienſe Cœnobium ſpeciali
dilectionis cultu amplectere retur, diuina ſuccenſus charitate &c. Anno domini 1212 &c.

^{Q. in} vbi donauit dictum Monafterium Cæſarienſe &c. de quo in literis, quarū tenor. Nouerint vniuerſi præſentes, et futuri, quod ego Hainricus de Calatin fidelis regis, cura ſalutis meæ &c. inde, prædium in Vvalchſtain, per manus domini Gebhardi Comitis de Tolnſtain habitatum, curiam quoq; in Egweil &c.

Item dominus Hainricus Mareſcalcus miles donat præfato Monafterio in remedium animæ ſuæ, villam, & iuriſdictionem Egweil cum attinentijs, & ius patronatus, et ius inſtituendi paſtorem, vulgariter Hirtſchafft &c. de quo in literis. In nomine domini, Amen. Ego Hainricus de Calatin aulæ Mareſcalcus æternæ mercedis intuitu donauit Cæſarienſi Monafterio pro remedio animæ meæ, nec non pro ſalute omnium præſentium meorum, prædium in villa quæ vocatur Egweil cum omnibus &c. Teſtes Vlricus de Schofen, Hiltprandus Mareſcalcus, Hainricus, et frater eius Rudolphus in Bappenheim &c. Datum 1214. Illa bona omnia confirmata ſunt per reges, & principes huic

L Hainrico

Polycarpon

4. Hainricus
12. filius q. hinc Hainricus
7. p. p. in i. p. p. v.
12. filius p. p. p. p. p. p. p.
ab eo p. p. p. p. p. p. p.
in p. p. p. p. p. p. p.
1232. p. p. p. p. p. p. p.
Rudolphus p. p. p. p.
Hainrico, vt in literis, quarum tenor. Hainricus dei gratia Episcopus Aichstetenſis, cum bonæ memoriæ Hainricus Mareſcalcus de Calatin: item hac occasione ſucceſſores ipſius Mareſcalci, ſcilicet Hainricus de Biberbach, & filius eius &c. Anno domini 1219. 18. Februarij. Et in literis, Hainricus ſeptimus, diuina fauente clementia Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, deo Saluatori &c. Inde, & ex literis, ac confirmatione ſereniſſimi domini Imperatoris patris noſtri coram nobis lecta, quod miniſterialis noſter Hainricus de Calatin, et vxor ſua Bena vniuerſa bona, & prædia, quæ habebat apud Egweil, Vbermuſſchhofen, Vvettelhaim, Vvalchſtain contradiderunt &c.

Anno domini 1232. & in literis illis. Sibotho dei gratia Episcopus Auguſtenſis &c. inde, quondam bonæ memoriæ Hainricus Mareſcalcus de Calatin multocius atteſtatus fuiſſet, quod vniuerſa prædia, quæ Cæſareæ Eccleſiæ contulerat, antea cum vxore ſua contraxiſſet &c. Anno 1244 &c. Et tandem de ipſo Hainrico glorioſo viro, qui quieuit in pace circa annum domini 1217. ac in Monaſterio Cæſarienſi tumulatus. Reliquit vniuerſum filium Rudolphum nomine, hic factus Monachus, & ſacerdos Cæſarienſis, vt conuincitur ex literis. Item habuit & fratrem Rudolphum nomine, qui poſſedit Bappenhaim dominiū. Qui pariter filium habuit Rudolphum, de quo in literis. Nos Berchtoldus Comes de Lechsgmund, notum &c. vbi continetur, quod Rudolphus de Calatin frater ipſius Hainrici reſignauit, & ratum habuit pro ſe, & filio ſuo Rudolpho de donatione facta per Hainricum de Calatin, & pro domina Bena vxore ipſius Hainrici Mareſcalci. Datum anno 1234. Et tandem parum reperitur de ipſo Rudolpho, forte cito ſublatus ex hac vita. Nec reperio ſeſe denominaffe ab

officio Mareſcalcorum, ſed ſimpliciter de Calatin. Item anno 1284. fuit dominus Rudolphus de Calatin miles, vt in literis Cæſareæ patet, filius Rudolphi præſatis &c.

CAPVT

CAPVT LXIII. DE CASTRO BAPPENHAIM,

Primo notandū, quod in summitate montis supra Bappen-
haim in busto fuerit insigne castrum, dictum Iageshofen, *cap. 24. 69.*
quod suum initium & nomen sumpsit à Venatione, quasi dicas
Jegershof/ vel Jegerhaus. In quo castro reges Romanorum &
Franconiæ duces voluptatis gratia nonnunquàm habitarunt.
Nam & hodie monumenta quædam videntur: vbi & inferius
adhuc porta est, cum ponte, per quam iter erat ad castrum, &
vocatur Solathurn, forte à Sancto Sola, in propinquo ibi com-
morante. Deinde inferius est villula parua, dicta Niderbap-
penhaim, vbi & capella, quæ dicitur antiqua parochia fuisse: à
qua Bappenhaim oppidum, cum castro nomen accepit, et dici-
tur Bappenhaim. Castrum hoc atq; oppidum Bappenhaim in
regione, quæ vulgo am Hanen Sam/ dicitur, situm est. Aiunt
deniq; S. Leonem Papam prædictam Capellam consecrasse,
qui floruit anno domini 1045. Fuit autem Bappenhaim ab initio
saltem constructa turris, & parua domus, tempore Hainrici
Imperatoris, in loco tamen munito à natura, super fluuium Al-
monum. Deinde per Hainricum Marefcalcum, & suos paren-
tes, tempore Leonis Papæ Anno domini 1050. augmentatum.

L ij Contigit
*Ho. Hen. Augustus
Ma. v. d. G. 1616
ad. 1617.*

Contigit autem antea, cum Anno domini 1025. Conradus secundus Romanorum Imperator electus esset, atq; electores discordes fierēt, factum est inter regnum per biennium. Postea cum Conradus in Imperio confirmatus esset, armata manu in Italiam profectus est. Interim autem in Germania Ernestus Sueuiæ dux, priuignus Conradi, rebellauit, aliquot prouincias & ditiones sibi subiugauit. In qua rebellione etiam domini de Calatin, possessores castri Bappenhaim, omni possessione exuti, vltra Danubium pulsi, multa mala ab Ernesto & alijs quibusdam passi sunt. Sed Conradus Imperator aduersus Ernestum expeditionem fecit, anno domini 1028. priuignum vicit, & interfecit, atq; ducatum Sueuiæ Hermannō fratri Ernesti dedit. Deinde cum per Imperatorem restituti essent domini de Calatin ad castrum Bappenhaim egregius, & magnificentius per dictum Hainricū Marefcalcum, & Fridericum de Calatin fratris filium perfectum est. Nam et anno 1180. reperitur Hainricus Marefcalcus de Bappenhaim in viuis fuisse, ut in literis supra relatis. Et anno domini 1131. Hainricus alius possedit castrum Bappenhaim tamquā verus dominus. Item anno domini 1214. fit mentio Marefcalci in literis quibusdam, quarum tenor est. Ego Hainricus de Calatin Imperialis aulae Marefcalcus æternæ mercedis intuitu &c. Testes Viricus de Schofen, Hiltprandus Marefcalcus, & Hainricus & Rudolphus frater de Bappenhaim. Sed nescio an illi duo posteriores de nobili familia fuerint, aut alias ciues, & incolæ oppidi Bappenhaim. Sic oppidū Bappenhaim cum castro etiam in maximo flore fuit anno domini 1180. Tertio tamen restitutum & renouatum fuit, quasi de nouo, castrum Bappenhaim per Hainricū Marefcalcum alium anno domini 1357. die Lucæ Evangelistæ, ut ibi reperitur in altari Sacramenti Eucharistiæ, de S. Cruce &c.

Est autem Bappenhaim castrum munitissimum, incolæ habent murum circa oppidum grossissimum: quæ omnia ostendunt famosum, præclarum, & egregium olim fuisse.

CAPVT

C A P V T L X I I I .
DE POLLICE SANCTI GEORGII, HISTORIA
ex Chronica fratris Fœlicis ordinis
Predicantium.

NOta est historia vulgo iuxta oppidum Lauingē, ac apud castrum Faimingen, quæ contigit nō procul à Danubio, & etiamnum apud Lauingen in turri Ecclesiæ depicta cernit̃, scilicet de nobili viro de Calatin. Tempore quo Pagani, Vngari, Hunni, & Auari cum exercitu validissimo peruenēre usq; in Sueuiam, iuxta Danubium vbi hodie oppidum Lauingen est. Quibus tunc Imperator Romanorum cum exercitu valido occurrens, vim vi repulsurus. Tandem placuit vtriq; parti rem paucorum certamine finire, ita ut vtraq; pars eligeret ad singulare certamen vnum ex suis. Quo pacto inito, Imperator elegit Marescalcum de Calatin, qui libenti animo onus suscepit, co-

L iij   gitans

gitans qua ratione, & fortitudine victoriam Imperatori obtineret. Interim cum ille Calatinus secū serio deliberat, obuiauit ei quidam, dicens. Quid cogitas? Tibi dico, pugnaturus non es pro Imperatore, sed Sutor quidam ex oppido Hensfivil (quod nunc est Lauingen) armatus vincet, & victoriam Imperatori reportabit. Tunc Calatinus respondens ait. Quis es tu? quo pacto, quo honore, & qua fronte recusabo hanc Monomachiam? dedecori mihi vertetur, & passim omnes dicent me timore & metu duellum recusare: neque quisque mihi crediturus est. At ignotus ille vicissim respondit, Ego sum Georgius miles Christi: accipe in testimonium hunc pollicem meum. Et sic de manu sua propria dedit Calatino pollicem in signum illius rei. Deinde Marefcalcus de Calatin venit ad Imperatorem, ac singula narrat, quæ sibi acciderant. Postea factum est ut Sutor pugnaret, et obtinuit victoriam. Quo facto optionem dedit Imperator Sutori, ut eligeret tria dona, seu priuilegia. Tunc Sutor ille elegit, & postulauit ut pratum quoddam iuxta Lauingen emeretur, & cōmunitati Reipublicæ donaretur. Secundo elegit, ut oppidum figillaret cæra rubea, quod nulla ciuitas principum facit, & in hunc usque diem Lauingensis Respublica semper cæra rubea vtitur. Tertio quod domini de Calatin in casside proclinos haberent Ethiopam, quam et hodie adhuc in Galea ferunt, & habent, ut hic vides.

Hæc

Hæc historia refertur à fratre Felice ordinis Predicatorum, nec alibi legitur vsquàm. Lector boni consulat, & tantum adhibeat fidei, quantum voluerit: ego neq; affirmo, neq; refello. Hoc tamen certum est partem eius pollicis in auro adhuc conseruari in Kayshaim, & alterā partem in Bappenhaim. Deniq; certum quoq; est Vngaros infideles non semel in Germaniam irruptiones fecisse, & præsertim sub Ottone primo Romanorū Imperatore, cum tanta multitudine venerunt, vt dicerent: aut cælum cadens nos obruet, aut terra dehiscens nos absorbet: alioqui nemo hostium nos multitudine superabit. Qua confisi, in campo, quem Lycus fluuius circa Augustam præterlabitur, conferre manus audissimè expectabant. Otto Imperator Augustam properat. Vbi tum D. Vlricus Episcopus erat. Mox Francorum, & Boioariorum ingens multitudo Ottoni occurrit. Inter quos Conradus dux cum equitatu electissimo aduenit. Otto suos cohortatus paucis, ipse arrepto clypeo, et lancea, primus in hostes ruit, strenuissimi militis, & Imperatoris optimi officio fungitur. Quem secuti veterani milites victorijs assueti, hostes in fugam vertunt, fugatos partim in Lyco submergunt, partim in fuga occidunt. Tres Hungaricæ gentis reguli capti, suspensi sunt in crucem. Cæteri propè omnes deleti. Rex pater patriæ, et Imperator adpellatus triumphum egit celebrem, decretis prius Deo honoribus, & laudibus. Non fuit pugna contra infideles magis celebris, quàm hæc. Licet antea anno domini 916. sub Ludouico tertio: & deinde sub Conrado primo, Vngari rursus vastarunt Alemanniam vsq; Augustam. Item anno 936. Vngari Bauariam, & reliquā Alemanniam vastantes vsq; ad Rhenum perucenerunt. Item sub Hainrico primo pariter arma in Germaniam tulerunt: vt passim in historijs legimus &c.

C A P V T LXV.

DE CONSECRATIONE ECCLESiarVM
in Bappenhaim.

Parochia vetus in Bappenhaim, quæ nunc capella antiqua vocatur, à Sancto Leone nono Papa consecratur anno domini 1050. Deinde anno domini 1165. consecrata fuit parochia in Bappenhaim oppido, per Reuerendum D. Conradum Episcopum.

See Cap. 38 -
Episcopum.

scopum Aichstetensem, vt supra quoq; diximus. Item anno do-
mini 1196. consecrata sunt reliqua altaria in parochia per Re-
uerendum D. Herdouicum Episcopum Aichstetensem. Item
Capella in castro Bappenhaïm consecrata legitur anno domini
1175. sub Egilolpho Episcopo Aichstetensi &c.

C A P V T L X V I.

DE ALMONE FLVVIO.

Alman, siue Almon crebrum apud maiores Germanorū
nomen, vti in fastis est. All vero totus est, siue omnino:
man, ac mon, vir. Rex fuit vndecimus Germaniæ, cognomine
Hercules Alemannus, conditor Boiorum, à quo adhuc fluuius,
oppidum, arx, & pagus in Boiaria Germaniæ magnæ nomina
retinent. Vulgus iure suo ob leuitatem in Altmül corruptit.
Latini quidam Altimulam vocant. In vetustis diplomatibus
Conradi primi, & Ludouici tertij Cæsarum nostrorum, quæ
Episcopus Aichstetensis habet, Alimonium, & Alimoniam
vocari inuenitur. Cæterum Berofus & Claudianus, Romaniq;
Alemannum: Stephanus Bizantius Alamannū, Regino Ab-
bas libro secundo Alemonon nuncupant. Fluuius est, quo in
tota Alemannia nullus est pisculentior: egregios, & nobilissi-
mos cancos habet. Carolus Magnus Anno domini 793. à Re-
gneso flumine fossam in Almonem, qui in Danubium influit,
ducere est aggressus: ac per integram æstatem exercitū in ope-
re detinuit, ut hoc pacto à Rheno in Menum, ac ex illo in Re-
gnesum, inde per fossam in Almonem, & ex eo in Danubium,
& ita à mari in mare nauigari posset. Verum ob ingruentes, ut
fertur, tempestates ab opere cessare coactus est. Manent tamen
adhuc manifesta tanti conatus vestigia, inchoataq; fossa pluri-
bus in locis cernitur: præcipuè tamen iuxta Vveissenburgum
Norici. Bappenhaïm oppidum ad Almonem situm est: sicut &
Aichstadium Episcopium. Oritur autem Almonus, quem cor-
ruptè Altmül vocant iuxta montē Albuch in Sueuia, qui mons
traicit se à regione Herdfeld. Currit autem ipse fluuius ad op-
pidum Herrieden, vbi collegiata Ecclesia est. Deinde præter-
fluit Guntzenhausen, vetustum oppidum, à Kunigshofen, pos-
sita ad Bappenhaïm, Tollenstain castrum, dehinc ad Aichsta-
dium Episcopalem urbem. Ab Aichstadio defluit ad Aren-
sprg.

*Almon
Vtr. flum. Co.
fol. 357.*

sperg, Kupfenberg, Hirsperg comitatum, Diethfurt, et vsq; ad castrum Randeck, ~~V~~essling: postremo ad Kelhaim oppidum, vbi exoneratur in Danubium. Sic per quindecim miliaria à fonte, vsq; ad hostia sua decurrit &c.

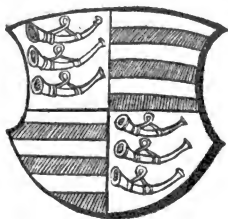
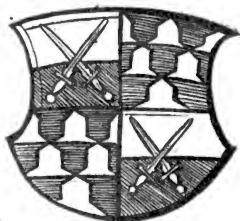
C A P V T LXVII.

DE PRIMIS POSSESSORIBVS CASTRORVM
Bappenhaim, & Biberbach.

Inter dominos de Calatin, qui ad possessionem castrorum Bappenhaim et Biberbach peruenerunt, vetustiore Ernesto de Calatin nullū reperio. Quamquā antea in viuis fuerit *Ernestus de Calatin* Hainricus Marefcalcus à Bappenhaim Anno domini 1131. Fuerunt & contemporanei eius Hainricus Marefcalcus alius, & Ernestus de Calatin patruales anno domini scilicet 1160. Tamē ad alios atq; alios successiue possessio illorum castrorū semper peruenit. Itaq; à magis noto incipimus.

Ernestus Baro de Calatin.

Eulalia de Neyffen.

Ernestus de Calatin Baro fuit in flore anno domini 1160. habuitq; vxorem Baronissam Eulaliā de Neyffen. Eo tempore regnauit Fridericus Imperator, & dux Sueuiæ. Ipse Ernestus obiit anno domini 1170. cum vxore ut traditur, sepultus in Neuburg oppido, in antiqua parochia extra portam, cuius Ecclesiæ ius patronatus pertinuit ad eos. Item anno domini 1160. vixit dominus Berchtoldus de Neyffen, et Vveissenhorn, cuius filia fuit, vt certo constat, Eulalia vxor domini Ernesti de Calatin.

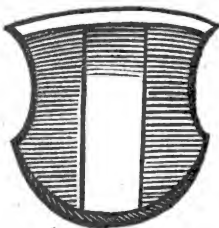
M CAPVT

CAPVT LXVIII.

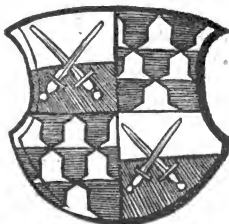
DE QVIEVSDAM MARESCALCIS
& Baronibus de Neyffen.

HAINRICVS
Marescalcus.

N. DE ALBE,

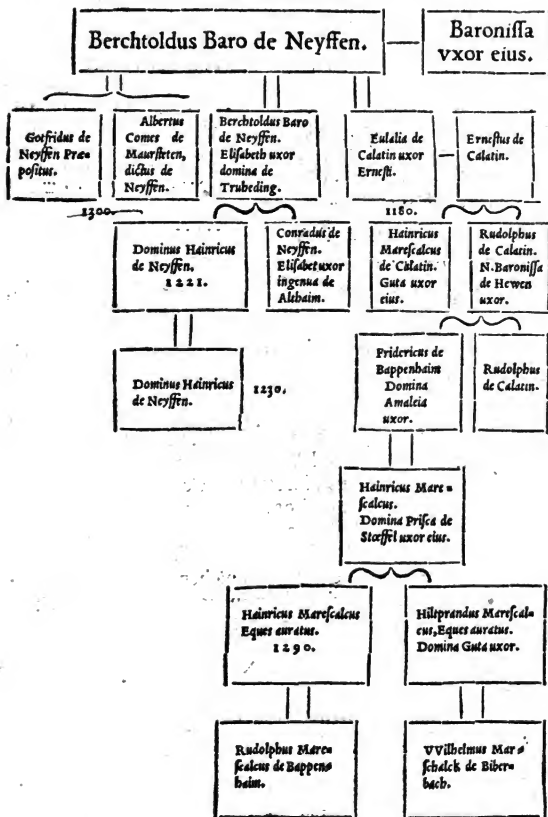
RVIT ET RVDOLPHVS
frater eius.

1180. 1187. **A**nno domini 1180. fuit Hainricus Marschalck de Bappen-
haim, de quo in literis Friderici dei gratia Rom. Imper.
Venerabili Episcopo Frisingensi Alberto &c. Datū 1180. &c.
Hic etiam dictus fuit de Calatin. Anno 1214. fuerunt Vlricus de
Schofen, Hiltprandus Marescalcus, Hainricus & Rudolphus
frater eius de Bappenhaim. Conradus Vvolfferstat. Conradus
de Holtzingen: ex q̄ patet non plebeios fuisse de Bappenhaim,
de quibus ut suspicor, descenderunt nobiles de Bappenhaim.

GENEALOGIA

GENEALOGIA QVORVNDAM MARESCAL-
corum, qui à materno latere ex Comitibus &
Baronibus descenderunt.

M ij Hainricus

28. Sup. Cap. 34.
4. 2. ob. anders.
 Hainricus Marefcalcus eques auratus sub numero 1290. in Genealogia, vſus fuit in diuifione bonorum cum fratre Hildeprando licentia et cōſenſu domini Berchtoldi Comitis de Graiſpach ſoceri ſui, ut in literis, quarum tenor eſt. Ich Hainrich von Bapenhaim des Reichs Marſchalck thu fundt ic. ibi, mit gunſt vnd willen meines Herren Graff Berchtold von Graiſpach ic. Item dominus Vvilhelmus Marſchalck de Biberbach habuit feuda vna cum domino Berchtoldo Comite, filio prædicti Berchtoldi, ut in literis, quarum tenor eſt. Ich Elſabeth von Lauingen ic. & infra, ibi, des alles vnſers reche Lehen iras von vnſerm Herrn Graff Berchtold von Graiſpach vnd zu Maurſteten vnd Herren Wihalms Marſchalcken zu Bapenhaim Anno domini 1338.

CAPVT LXIX.

DE MARESCALCIS A REICHENAVV.

Albertus huius nominis ſecundus, Sapiens cognomine dictus, Alberti primi Romanorum regis filius, Comes ab Habsburg, dux Austriæ, mira grauitate & prudentia excellēs, Chriſtianiæ pietatis amator ſingularis, claudus ab alijs cognominatus, ſiue cōtractus, ob id in iuuentute ſacris initiandus traditus. Sed cum fratres eius abſq; prole maſcula mortem obijſſent, ne poſteritas fraudaretur, data eſt illi vxor Vdalrici Comitis Phiretarum vltimi filia, Ioanna nomine, per quam acceſſit domui Austriæ comitatus Phiretarum. Hic igitur Albertus circa annum domini 1351. multos Sueuos in Austriam deduxit, & præſertim quatuor inſignes familias, ſcilicet de Vvalſee, de Dirnſtain, Comites, qui poſt de Ebersdorff dicti ſunt: & dominos de Miſſaw, et Mareſcalcos de Reichenaw. Et cum Auſtrales quærerentur de multitudine Sueuorum, quaſi minoris ipſi æſtimarētur, indignatus princeps, quaſi ipſi velent ei præſcribere, è qua prouincia ſibi eſſent habendi familiares, ijs reſpondit: ne ca-
nem quidem Sueuicum ob cauſſam
veſtram dimittere. Licet mihi
 viuere ut principem decet.
 Hæc Iohannes Cuſpianus in Austria
 ſua &c.

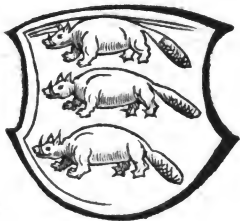
CAPVT

CAPVT LXX.

DE QVIBVSDAM MARESCALCIS,
& vxoribus eorum.

Hiltprandus domini Vlrici Marefcalci de Rechberg, & Adelhaidis vxoris eius filius, vltimus Marefcalcus de Rechberg, habuit vxorem, vt cōuincitur, ingenuam de Biberbach, per quam deinde acquifiuerunt dominium Biberbach. Ipsa, ut fertur, quiefcit, & feputa est in parochia Biberbachenfi. Fuit & eo tempore domina Chronhilda generosa, quæ multas fyluas, & prata donauit communitati, & villæ Biberbachenfi, & apud Riblingen. Huius Dominæ fedes fuit iuxta Gablingen, vbi & adhuc locus est dictus Chronberg. Hæc, ut credo, feputa est apud Predicatores Auguftæ, vbi ita legitur. Tertia die poft Bartholomæi obiit domina Hilda. Porro prope villam Almanshofen decimæ funt, quæ Marefcalcis redduntur, & hodie etiam dicuntur, Der Chron zehend. Hæc fuit nata de Marefcalcis à Biberbach. Quia antiquitus mutuo inter fe iſtæ familiæ contraxerunt matrimonia, ipli ſcilicet Marefcalci, cum illis de Biberbach, et Bockſperg. Vnde vtræq; familia Aethiopam coronatam ſuper Galea inſignium deſerebat &c.

ALBERTVS DE
Biberbach.

N. DE BOCK
ſperg.

CAPVT LXXI.

DE BARONIA BIBER-
bachensi &c.

Sup. cap. 48.

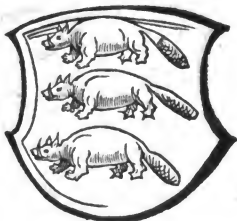
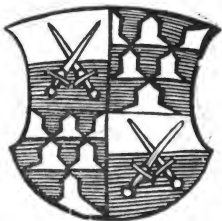
IN Biberbach fuit olim Baronia, & omnia regalia habuit. Insignia Baronum de Biberbach fuerunt tres Castores, seu fibri, quorū ibi ingens est copia, vti supra fatis diximus. Anno domini 1167. dominus Vlricus de Biberbach vir nobilissimus in Abbatem Sancti Vlrici & Affræ Augustæ electus est, laudabiliter præfuit septem annis: auxit Bibliothecam, & emit multas villas. Obijt anno domini 1174. quarto Nonarū Martij. Apud cœnobium Virginum, non procul ab arce Kullenthal, dictum Holtz, reperitur scriptum Epithaphij loco, scilicet, Dominus Albertus de Biberbach, qui quædam bona apud Medlingen dedit Claustro, vel Cœnobio Holtz. Anno domini 1180. Anno domini 1150. vixit domina Gisela de Sefeld, maritus eius Hocholdus, ipsa habuit prædium in Biberbach, quod donauit Monasterio Vvesselsprun: eius mater fuit Mechtild de Ottingen &c.

CAPVT LXXII.

DE MARESCALCIS ET NOBILIBVS
de Dornspurg.

HILTPRANDVS MARESCAL-
cus de Rechberg, is fuit filius
domini Vlrici de Rechberg.

ANNA DE
Biberbach.

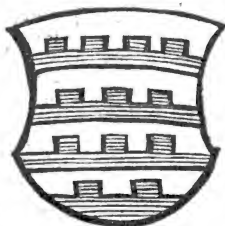

Anno

Anno 1200. fuit Hiltprandus Mareſcalcus dictus de Rechberg, & anno 1219. fuit Hainricus Mareſcalcus de Biberbach nominatus, vt in literis &c. Hainricus Dei gratia Epifcopus Aichſtetenſis &c. & ibi infra. bonæ memoriæ Hainricus Mareſcalcus de Calatin &c. hac occaſione ſucceſſores ipſius Mareſcalci, Hainricus Mareſcalcus de Biberbach, et filius eius volentes donationē præfati Mareſcalci caſſare ſpe lucri nobis conſentiētibz, dicebāt ſe Mareſcalco præfato feudi nomine ſucceſſiſſe &c. Anno domini 1229.

VLRICVS MA-
reſcalcus de
Rechberg.

ADELHAID DE DORNSPERG
dicta Marſalla, vxor Vlrici
Mareſcalci de Rechberg.

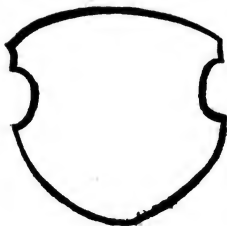
Vlricus Mareſcalcus qui fuit genitor ſupra dicti Hiltprandi de Rechberg, vixit anno 1190. Is eſt qui dedit ſacrarium argenteum pro conſeruatiōe ſacramēti miraculoſi Auguſtæ ad Sanctam Crucem. Habuit duas vxores, Adelhaidem primam, deinde Bertradam, vt ſcriptura in ſacrario denotat. Huius etiā mentio fit in Martirologio Monafterij Holtz, In quo continetur etiā Vlricus Marſchalck de Rechberg, & vxor eius Guta. Item Conradus Marſchalck. Dominorum Mareſcalcorum de Rechberg inſignia fuere capra ſilueſtris in campo &c.

De caſtro Dornſperg ſupra diximus. Hoc tamen hic notandum qđ Vvolfgangus de Dornſperg, præfectus in Graiſpach iratus. Vverdenſibus erexit furcam, ſiue patibulum propè mœnia Vverdeæ vrbis &c.

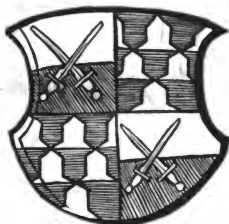
CONRADVS

CONRADVS MARSCHALCK
de Bressikam.

NI VXOR
cius.

HILTPRANDVS MAR
schalck de Rechberg.

Anno domini 1297. fuit in viuis dominus Conradus Marschalck de Bressenkam miles et eques auratus, ut in literis. Nos Rudolphus dei gratia Marchio de Badē, cōstare volumus &c., & infra, viro strenuo, & discreto Conrado Marefcalco à Bressenkam militi. Datum ut supra 1297.

Hermannus de Arbona.

Mechtilda de Calatin.

Mechtilda de Arbona, &
Volohmar de Kemnat.

Hermannus Episcopus
Constantienfis

Marquardus de
Kemnat miles,

N. dapifer de
Waldsee,

Anno

no p[er] h[uius] h[uius]m[od]i.

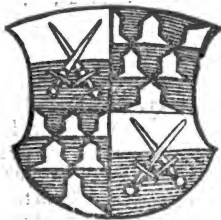
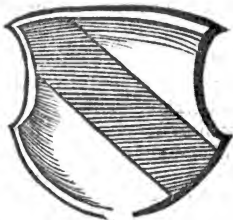
Anno 1170. vixit Mechtildis soror Ernesti de Calatin. Item
calatij Abbas Vrspergensis tradit, quod nobilis matrona Domina
 Mechtildis de Kemnat vxor fuerit Volckmari, & filius eius *h. L. m. n. a. l.*
 Marquardus, huius mater Mechtildis de Calatin, quæ antea ha-
 buit dominum Hermannum de Arbona, cuius filius Herman-
 nus miles & eques auratus. Fuit autem Kemnat olim insigne
 castrum, habuitq[ue] Barones, situm est non procul à Brigantio.
 Nostro ævo illud castrum Abbas Campidonensis à Bintzen-
 naveris emit &c. *J. J. L. p. p. m. n. a. l.*
Kampidonensis

C A P V T LXXIII.

DE DOMINIS DE SCHMALECK.

N. DE SCHMALECK
 eques auratus.

MECHTILDA
 de Calatin.

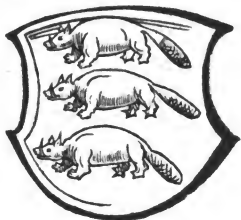

N Generosus miles, et eques auratus de Schmaleck Baro,
 vel ut quidam volunt Comes vir strenuus, & prudens
 ac ministerialis Romani Imperij pincerna scilicet fuit. Hic ha-
 buit ingenuam dominam Mechtildem de Calatin vxorem,
 anno domini 1170. Fuit autem castrum iuxta oppidum Rauens-
 spurg ad vnum miliare. Ibi fuere Barones, vel Comites mini-
 steriales Romani Imperij dicti de Schmaleck. Nam & tempo-
 re Conradi regis fuit Conradus de Schmaleck pincerna Impe-
 rij. Anno domini 1200. Item anno 1350. vixit Eberhardus de
 Schmaleck apud Ehingen, ut in Chronicis habetur. Item anno
 domini 1351. die 13. Septembris, Albertus sapiens Austriae dux
 contra Tigurinos iam Heluetijs confederatos, expeditionem
 parat, atq[ue] Tigurum obsidione cinxit, habuitq[ue] in suo exercitu
 2000. equites 20000. pedites. Inter quos fuerunt etiam duo Co-
 mites de Schmaleck, ut in Chronica Helueticorū scribitur &c.

no p[er] h[uius] h[uius]m[od]i.
Gledum Capitul.

N CAPVT

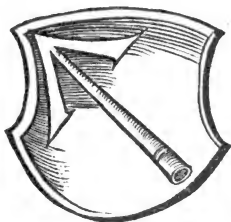
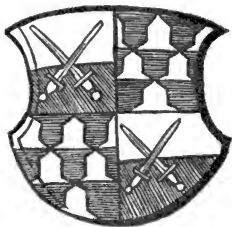
CAPVT LXXIII.
DE CONRADO DE BIBERBACH CANONICO.

Scip. Cap. 47
Conradus de Biberbach Canonicus Augustanus, & vice-
 dominus in Straubingen anno domini 1260, qui donauit
 prædium, & Ecclesiam in Biberbach Capitulo Augustano: si-
 militer & Ecclesiam in Eskirch, et prædium quoddam ad Præ-
 posituram. Item Ecclesiam in Preteltzhofen ad Scolastriam.
 Isti itaq; domini, scilicet Hainricus Marefcalcus de Calatin, &
 Hainricus Marefcalcus de Bappenhaim, ac Hiltprandus Ma-
 refcalcus de Rechberg fuerunt consanguinei proximi, patrue-
 les, seu fratrueles, & in tertio gradu inuicem coniuncti. Quod
 notatur sic, quia Dominus Ernestus de Calatin habuit fratrem,
 siue filium fratris, à quo quidam nati sunt. Deinde Hainricus de
 Calatin habuit filium Rudolphum, Monachum Cæsariensem.
 Et Hiltprandus Marefcalcus habuit filium, qui tandem sine hæ-
 rede, & prole decessit. Cuius dominia, & feuda ad Hainricum
 Marefcalcum de Bappenhaim deueniunt circa annum domi-
 ni 1230. Fuit deniq; circa hæc tempora, & paulo ante alius qui-
 dem Marefcalcus Imperij Anshelmus de Iustingen: quo tem-
 pore erat scisma in Imperio, quia Otto & Fridericus secundus
 fuerunt discordes. *Scip. Cap. 38. n. 14. v. 6. et sequenti.*
 Item anno 1236. fuit dominus Hainricus Im-
 perialis aulæ Marefcalcus, is fuit frater, vel filius Friderici Ma-
 refcalci quod notatur ex sequentibus. Decedente enim Fride-
 rico deuenit officiū Marefcalci & omnia feuda ad Hainricum
 Marefcalcum in Biberbach. Illo decedente & eius filio deue-
 nerunt omnia ad Fridericum et Hainricū Marefscalcos in Bap-
 penhaim.

CAPVT

CAPVT LXXV.

HAINRICVS MARESCAL-
cus de Calatin.GVTA DE REICHEN-
bach vxor.

QVando vero Hainricus sextus Romanorum Imperator anno domini 1193. expeditionem in Siciliam pararet, in Calabriam, Siciliamq; copias suas transportavit, profligataq; regione, & deuasata hunc Hainricum de Calatin (cuius insignia proximè supra posui) Marescalcum cū instructo exercitu versus ciuitatem Catanensem misit, vbi omnes illius regionis optimates cum innumerabili exercitu, ordinata acie offendit, cum quibus congressus, victoriam multis occisis adeptus est, fugientesq; insequutus, ciuitatem cum eis irrupit: captoq; Episcopo, qui præcipue rebellarat, cum multis nobilibus, ciuitatē succendit, nec Ecclesijs parcens. Quippe Ecclesiam S. Agathæ cum multitudine vtriusq; sexus, non habito delectu ætatis, quæ in eam confugerat, miserabiliter incendio consumpsit: sicq; ad Imperatorem nobiles triumpho trahens captiuos, redijt. Hæc Naclerus in Chronica sua generatione quadragesima in posteriore volumine.

Hic Hainricus impetrauit dominij sui priuilegium, & aureā bullam, id est, cum sigillo aureo, de qua re in literis, quarum tenor est. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Hainricus sextus, diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Rex Siciliæ. Imperialis excellentiæ nostræ confuevit benignitas, deuota fidelium suorum obsequia clementer respicere, eisq; pro bene meritis, multimoda munificentia

N ij lux

*Ornamentum sigilli auri
grapho quad. ind.
15. Januarij 1576
Marescalci opera dny
vbi Marescalci.*

suæ impartiri beneficia. Quapropter notum facimus vniuersis
 Imperij nostri fidelibus, præsentibus & futuris, quod nos præ
 oculis habentes puram fidem, & præclara seruitia, quæ fidelis
 noster Hainricus Marefcalcus de Calam ad exaltationis no-
 stræ gloriam fideliter et strenuè decertauit, in remunerationem
 obsequiorum suorum de innata nobis clementia, concedimus
 ei in rectum feudum, & hæredibus suis, & præsentī paginā in
 perpetuum confirmamus totum officium nostrum, quod Sibor-
 tho de Iageshouë, et Hermannus de Tenckherus à nobis tenu-
 erunt, videlicet Paludem, & omnia bona quæ pertinent ad pa-
 ludem circa Neuburg, apud Danubium aduocatas omnes,
 specialiter aduocatas super bona Beati Vdalrici apud Hor-
 ben, & omnia bona quæ nostræ vrbis fuerunt cum omnibus
 hominibus, & aduocatis, & ad ea pertinentibus. Insuper
 concedimus prædicto Hainrico Marefcalco, et hæredibus suis
 nomine recti feudi, et præsentī paginā in perpetuum confirma-
 mus totum officium nostrum, quod Vdalricus de Rothenburg
 tenuit, videlicet curiam de Mülbach, decimam omnē in Lang-
 grundele, decimam omnem ante syluam circa Geler, omnes
 Ecclesias quas Gumpertus clericus de Tusingen à nobis tenet,
 cum omni iure prædictorum, & cum omnibus hominibus ad
 eadem bona, & officium pertinentibus. Statuimus igitur, &
 imperiali sancimus edicto, ut nulla omnino persona humilis
 vel alta, sæcularis vel Ecclesiastica prædictum fidelem nostrū
 Hainricum Marefcalcum, & suos hæredes in hac Maiestatis
 cōcessione grauare audeat, vel aliquo modo perturbare. Quod
 si quis fecerit, aut attentauerit, centum libras auri puri pro pœ-
 na componat, dimidium Camerae nostræ, et reliquum passis in-
 iuriam. Ad cuius rei certam, & in posterum euidentiam, præ-
 sentem paginam inde conscribi iussimus, & Maiestatis nostræ
 Sigillo communiri. Huius rei testes sunt Matheus Capitanus
 Archiepiscopus. Vvilhelmus Comes de Sulzbach, Regino
 Archiepiscopus, bonus homo, & Chusentinus Archiepiscopus,
 Laurentius Straezanus Episcopus. Herduicus Eichsteten-
 sis Episcopus. Vvilhelmus Marchio Montis Ferrati. Hainricus
 dominus Austriæ. Conradus dux Spoleti. Comes Berchtoldus
 de Lechegmunde Marquardus Senfcalcus. Marchio Ancone,
 & dux Rauennensis, Albertus de Spanhaim, Arnoldus de

Herbem

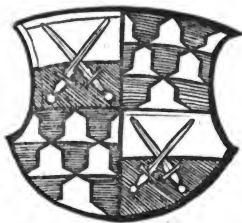

tutes, & merita sua acquisiuit aliqua bona à Comite de Hirsperg, de quo in literis. In nomine domini Amen &c. quod ego Gebhardus Comes de Hirsperg Hainricum de Calatin virum utiq; animosum, & in disciplina militari probabiliter exercitatum pro fide integra &c. Datum 1212.

C A P V T LXXVII.

RVDOLPHVS DE CALA,
tin ingenuus.

PIGNADA BARONISSA
de Hemen yxor.

Rudolphus de Calatin frater Hainrici præfati, ut innuitur in literis. Nos Berchtoldus Comes de Lechsgmund &c. infra. Pro Rudolpho de Calatin fratre, & filio ipsius Rudolphi, & pro domina Bena vxore dicti Hainrici anno 1222. Hic Rudolphus habuit vxorem dominam Pignadam Baronissam de Hemen, ex qua Rudolphum & Fridericum filios progeniuit. Idem vixit & anno 1223, ut in literis habetur &c.

Ho Siep varen Antoon Ru
de Luitenants ingelap- r
62. 1234.

CAPVT

Fridericus Mareſcalcus in Bappenhaim eques auratus, filius fuit Rudolphi ſenioris, & frater prædicti. Hic caſtrum Bappenhaim egregius ædificauit, & perfecit. Ad hunc peruenit hæreditario nomine dominium, & caſtrū Biberbach anno domini 1230. Hic quoq; primum tenuit officium Mareſcalci in aula Imperiali anno domini 1221. Nobilis, potens & diues fuit, habuit uxorem Omeliam Seyfridi Comitis de Vvitteſpach (qui obiit in vigilia Michaëlis) filiam. Hic Fridericus ſolum vnicum filium, & forte vnam filiam reliquiſſe dicitur, ut patebit. Fertur occubiſſe in guerra quadam apud Rotenburgum, et ibi ſepultus traditur apud Teutonicos fratres, vel apud Ioannitas Anno domini 1240. Nihil amplius de eo reperio.

*"Iam de diebus
1206 in manu ſcōm
Romæ
X^o Thierhaupten
Vnde ſup. cap. 50."*

Prædicta generoſa domina de Vvittellſpach vna cum marito dominium multorum bonorum poſſedit iuxta Lylum, & Thierhaupten Monafterium. Nam venerandæ memoriæ Gebhardus Comes de Vvittellſpach Epifcopus Ratiſponenſis, & Rapatho frater eius fundator Monafterij Summontorienſis, Anno domini 1022, tertio renouarunt, auxeruntq; & quaſi fundauerunt de nouo Monafterium Thierhaupten, ſimiliter et domina Hemma, alibi Benedicta, Comitiffa in Vverde, coniunx Rapathonis multum augere iuuit. A quorum deniq; poſteritate ſemper deinde in precio habitum Thierhaupten auctum, & ampliatum eſt, vbi & prædicta Hemma celebre ibi habuit reſconditorium. Nam iſti omnes multa bona ad Thierhaupten dederunt. Vnde & ibi quædam inſcriptiones leguntur ad perpetuam memoriam; ſcilicet, die quinta Ianuarij obiit Ethico Comes de Vvittellſpach. Item in die Sancti Oſualdi obiit Otto Comes de Vvittellſpach, in cuius memoriam filij ſui dederunt Sancto Petro in Thierhaupten dimidiam hubam in Tullingē. Item in die Sancti Agapiti obiit Otto de Vvittellſpach Palatinus Anno domini 1200. qui dedit Sancto Petro prædium in Merdingen, et Tullingen. In die Sancti Vvenceslai obiit Seyfridus de Vvittellſpach Anno domini 1225, pater ſuperioris Omeliæ. Et in craſtino Sancti Seuerini obiit Conradus de Vvittellſpach, qui Sancto Petro dedit curiam in Buch, & die proxima ante vigiliam Sancti Andreæ obiit Berchtoldus Laicus de Vvittellſpach. Hic tertiam partem hubæ in Vvolfeſchelin obtulit Sancto Petro. Hæc in prædicto Monafterio reperiuntur.

Item

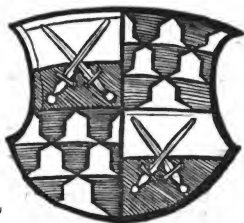
Item in die S. Ambrosij obiit Comes Mangoldus de Vverdea anno 1160. cuius vxor Mechtildis de Schmaleck habuerunt filiam Benedictam, quæ tradita fuit nuptui Ottoni Comiti de Vvittelspach, ex qua natam ~~quæ~~ ^{quæ} asserunt Omeliam Marschallckin.

quæ

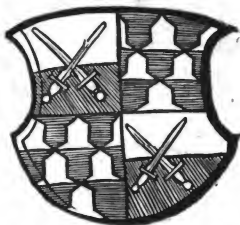
CAPVT LXXX.

RVDOLPHVS DE
Calatin.

INGENVA DE
Alb vxor.

RVDOLPHVS DE CALA,
tin Monachus.

Rvdolphus de Calatin, eques auratus fuit anno domini 1287. Is fuit ut videtur frater domini Hainrici Marefcalci de Bappenhaim. hic habuit vxorem Ingenuam de Albe ex Marchia Stiria, an vero habuerint liberos certum nō habetur. Sed sepultus esse videtur in Bappenhaim in Parochia, annus

*fr. Rogers & frater
Sinf. Cap. - 77.78.*

○ non

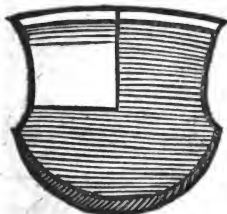
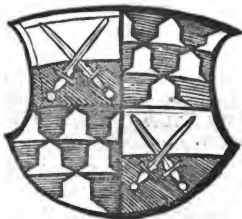
Sup. l. 62.

non reperitur, nomen Calatin adest. Scripserunt se alias ab officio Marefcalci de Bappenheim. In superiore anno scilicet 1284, fuit & Rudolphus alius de Calatin Monachus Cæsariensis, & ut puto filius domini Hainrici Marefcalci de Calatin, de quibus in literis. Nos Berchtoldus Comes de Lechsgmund, notū & c. & igitur super bonis & c. Vbi Rudolphus frater Hainrici Marefcalci resignat et ratū habuit p se, et filio eius Rudolpho & c. nomine & pro domina Bennā Vxore dicti domini Hainrici. Anno & c. ~~1284~~ Et in literis Cæsariæ Anno 1280. fuit testis dominus Rudolphus de Calatin.

C A P V T LXXXI.

HAINRICVS MARE
scalcus miles.

POTENTIANA DE AICHEL
berg, Baronissa.

PRISCA BARONISSA
de Stœffel.

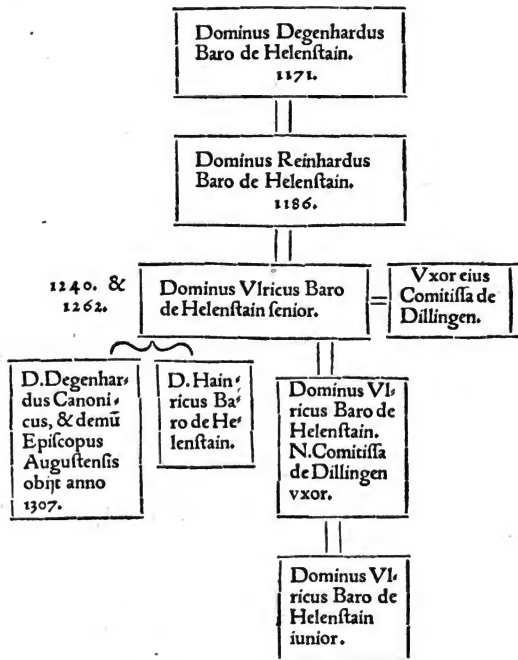
Hainricus

Hainricus Mareſcalcus de Bappenhaim, miles vel eques
 auratus, filius domini Friderici Mareſcalci, & Qmelix
 Comitiffæ, frater prædicti Rudolphi militis. Hic potens *ſup. Aug 79. 9. fol. 1*
 fuit, acquiſiuit ſolus, et poſſedit dominium Bappenhaim, Biber- *viſus ſub 1251*
 bach, Truiſchaim, Rechberg, & alia &c. Hic ut videtur vixit
 anno domini 1236. ut in literis. Hainricus de Bappenhaim Im-
 perialis aulæ Mareſcalcus &c. Ipſe dedit conſenſum Vaſallo
 ſuper venditione cuiuſdam prædij, ut patet in literis, quarum
 tenor eſt. In nomine domini Amen. Ego Hainricus Imperialis
 aulæ Mareſcalcus &c. & infra ibidem. Quod Conradus miles
 dictus Heiho, prædium quod habebat in Reichershofen ven-
 didit &c. Datum anno 1251. Ipſe Hainricus habuit Caſtellanū
in caſtro ſuo Truiſchaim, cui dedit literas hoc tenore. In nomi-
ne domini Amen. Suffocantur caduca geſta mortalium, niſi fir-
met ea vox teſtium, et æternitas literarum. Huius rei gratia nos
Hainricus Dei gratia Imperialis aulæ, ac ducatus Sueviæ Ma-
reſcalcus de Bappenhaim, notum eſſe volumus præſentem pa-
ginam inſpecturis, quòd Seyfridus de Norendorff Caſtellanus
noster in caſtro Truiſchaim, & Adelhaid vxor ſua in remediū
animarū ſuarum &c. Datum in Truiſchaim caſtro noſtro, anno
1263. indiſtione 6. in die S. Egidij cōfeſſoris &c. Ipſe Hainricus
duxit vxorem Generoſi viri de Aichelberg filiam, ex qua ha-
buit duas filias, Iulianam valde ſpecioſam, et Scholaſticā, quas
tradiderunt ad Monafterium Hailig Crucis, antiquitus dictū,
Aquarum hauſtus, vulgo Waſſerſchafften/iuxta Ehingen, ſupra
Riedlingen, ſub Salemitani Abbatis viſitatione, in Episcopatu
Conſtantienſi ſitum. Quod fundatum legitur annu circiter
Chriſti 1140, pro ſexaginta monialib. Deinde duxit Hainricus
Mareſcalcus D. Priſcā de Stœffel, quæ ex matre fuit Comitiffa
de Dillingen. Procrearūt duos filios Hainricum, & Hiltepran-
dum Mareſcalcos, qui diuiſerunt Bappenhaim & Biberbach,
ut patebit. Fuit namq. D. Hartmannus Comes in Dillingen
anno 1258. habuitq. filium Hartmannum Epum Auguſtanum
ultimū ſuæ familiæ. Habuit et tres filias, vnā tradidit Comiti de
Helffenſtain, aliam Comiti de Zolm, tertiam Baroni de Helen-
ſtain, & ut puto D. Vlrico ſeniori, qui vixit anno 1240. ut patet
ex literis. Idem fuit etiam in viuis anno 1263. ut in literis, quarū
initium eſt. Nos Vlricus ſenior de Helenſtain, vniuerſis &c.

O ij GENEALOGIA

GENEALOGIA BARONVM
de Helenstain.

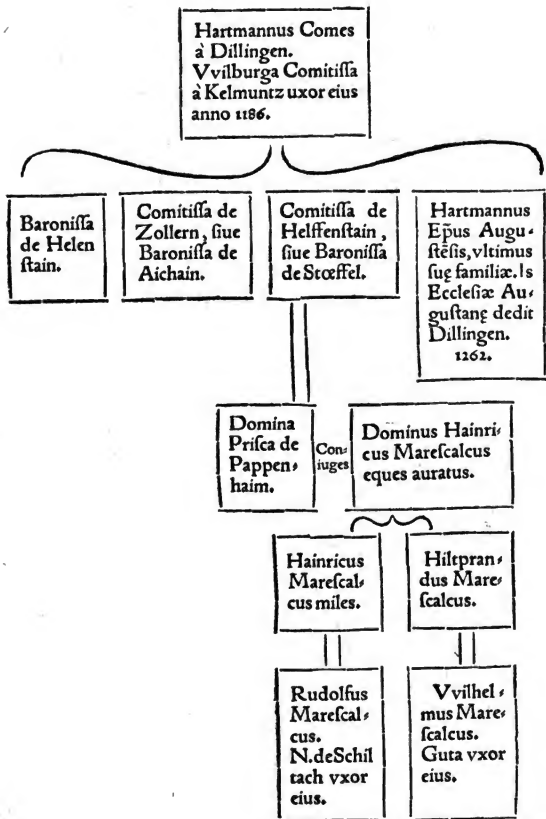
Quoniam iam supra mentio facta est de Baronibus de Helenstain, placuit huc ponere arborem Genealogiæ eorum, & saltem quantum in præsentia inuenire potui.

Anno domini 1142. vixit Adalbertus de Helenstain.
Anno domini 1145. vixit etiam quidam Baro, dictus Gotspertus de Helenstain.

GENEALOGIA

GENEALOGIA COMITVM DE DILLINGEN,
à quorum fœminea stirpe Mareſcalci
deſcendunt quidam.

O iij CAPVT

CAPVT LXXXI.

DE DOMINIS ET COMITIBVS DE
Aichelberg, Stœffel, & Dil-
lingen in genere.

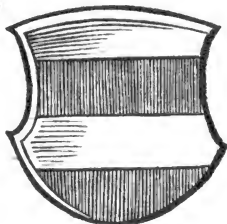
ANno domini 1280. fuit in viuis Philippus de Aichelberg.

Anno domini 1320. fuit Albertus Comes de Aichelberg, & domina Guta de Landau vxor eius. Conradus Comes de Aichelberg, & Anna filia eius, quæ deinde Comiti de Metsch nuplit.

Præterea ipse supra proximè dictus Hainricus Marefcalcus legauit, & donauit Monasterio Cæsariensi duas Curias, vnam in Mauren, alterā in Langnau. De his in literis, quarum tenor. In nomine domini Amen &c. Testamentum suum &c. Ego Hainricus Imperialis aulæ Marefcalcus de Bappenhaim tenore præsentium &c. Acta sunt hæc anno domini 1264.

Parentes Dominae Priscæ, pater Baro de Stœffel,
mater N. Baronissa de Helenstain.

Coniuges

N. Comitissa

N. COMITISSA DE DILLINGEN, CVIVS
parentes Hartmannus, & Vvilburga
Comitissa à Kelmuntz.

At our last meeting we
discussed some of the early
differentiation points

Domina Prisca de Stoeffel habuit genitorē N. Baronem de Stoeffel, matrem Baronissam de Helsenstain, de quibus in literis Wir Hainrich vnd Hiltpbrandt. & infra ibi, den Krieg lassen wir allen sampt an den Abte von Kayshaim vnd an unsern Ohm Herrn Degenhart von Helsenstain den Probst von Sant Mauritzen etc. Datum 1289.

Subj 2. Syllogism-

Ipse dominus Degenhardus Canonicus filius fuit sororis do-
mini Hartmanni Episcopi, & Comitis de Dillingen, ut ex anti-
quis literis constat, Vnde et inuenitur quod tertiam suam filiam
Priscam dederit vxorem Vlrico Baroni de Helenstain, ex qua
genuit filiam Priscam, quæ tradita fuit Domino Hainrico Ma-
riscalco de Bappenhaim.

Anno domini 1171. vixit quidam Degenhardus de Helens-
stain.

Item anno domini 1186. fuit in viuis dominus Reinhardus de Helenstain.

CAPVT

CAPVT LXXXII.

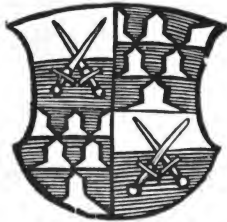

DEgenhardus Baro de Helenstain, et Haydenhaim, Hartmanni Episcopi Augustani & Comitis à Dillingen è sorore nepos, Præpositus S. Mauricij, eligitur anno domini 1300, in Episcopum August: præfuit annis septem, obiit 25. Nouembrium, anno 1307. habet anniuersarium in Ecclesia Cathedrali Augustensi. Hic habuit sororem nuptā Baroni de Stœffeln, ex qua idem Baro genuit Priscam, quæ fuit tradita domino Hainrico Marefcalco ingenuo de Bapenheim Anno 1280. &c.

CAPVT LXXXIII.

N. DE RECH.
berg.

N. MARESCHALCK,
de Bapenheim.

Dominus

Dominus Hainricus Marefcalcus senior habuit sororem, quæ ut videtur tradita fuit Conrado de Rechberg, qui genuit dominum Conradum de Rechberg equitem a-
ratum, de quo in literis, quarum tenor est. Wir Hainrich vnd Hil-
prand des Römischen Reichs vñ des Hertogthums zu Schriben Mar-
schalc von Bapenhaim genaît 11. & infra ibidem. Den Krieg lassen
wir alle sampt an den Abt von Kayßhaim / vnd an vnsern Dham Herren
Degenhard von Helenstein den Probst von S. Mauriken / vnd an Herr
Ulrichen von Aichen / vnd an vnseren zwen vetteren von Rechberg / Herr
Conraden den alten / vnd sein Sun Herr Conraden 11. Datum 1289.
De eisdem de Rechberg in literis præsentationis, quarum te-
nor est. Venerabili in Christo patri &c. Conradus de Rech-
berg ministerialis aulæ, & Hainricus de Riedbach Sculte-
tus &c. Datum 1293. Ipse dominus Conradus habuit ut vide-
tur, vxorem Baronissam de Aicham, ex qua prædictum Conra-
dum Canonicum et Præpositum Augustensem progeniuit &c.

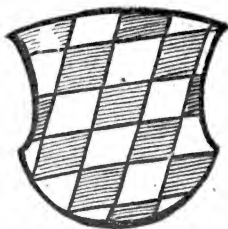
ut supra ne quando

C A P V T LXXXIII.

DE DVCE DE DECKH

SEYFRIDVS DVX
de Deckh.

IVLIANA DE
Calatin,

Domina Iuliana, filia domini Hainrici Marefcalci, & do-
minæ Potentianæ (de quibus supra) de Aichelberg fuit,
de qua reperitur, quod per vim abducta fuerit ex Monasterio
Greiffthal iuxta oppidum Riedlingen, quæ erat valde specio-
sa. Igitur quidam Dux de Deckh exarsit in amore erga illam,
eamq; ex Monasterio antequàm professionem fecerat, & non-
dum

P dum

dum velata erat abripuit, & eam secum aliquandiu retinuit. Demū diuina permissione grauiter ægrotare cœpit: morbo ac-
 crescēte, mortisq; periculo instante, ad se vocauit suos nobiles,
 et oēs aulicos, in quorum præsentia Iulianam duxit in vxorem,
 eamq; desponsauit. Ipse parū super viuens, ex hac luce discessit.
 Ipsa aut̃ domina Iuliana uitam duxit in viduitate sua honestissimam,
 donec vitam cum morte conmutaret. Hæc oīa descripta
 leguntur in Monasterio quodam, et in Bappenhaim. Quis vero
 ille de Deckh, aut ex qua familia fuerit, certū non est. Verum in
 supplemento Chronicorū, ubi scribit Bergomensis de Friderico
 2. Rom. Imp. ponit alterū filium Hainrici primi ex Constantia,
 dictum Euifium, quē forte corruptē hoc loco Seyfridum vocant.
 Euifius aut̃ ille à Bononiensibus, quorum agros infestabat, occi-
 sus est Anno 1230. &c.

In Creutz
 thal fortal-
 sis,

Edmundus VI
 1230

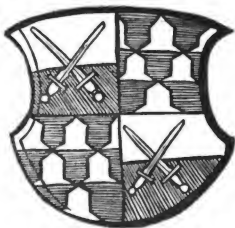
SCOLASTICA MONIALIS.

Scolastica hæc prædictæ Iulianæ soror in Monasterio Creutz-
 thal degens honestissimè vitam vixit, & in pace obiit.

N. MARESCALCA.

N. RYDESEL;

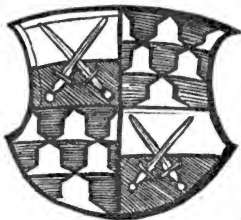

Hæc fœmina ingenua ex Mareſcalcis de Bappenhaïm nata
nupſit nobili viro & equiti aurato, dicto Rydefel . Nullius ta-
men horum coniugum nomen reperitur, & inſignia tantū con-
iuncta extant.

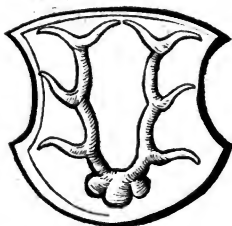
CAPVT LXXXV.

HAINRICVS MARESCAL-
cus eques auratus.

IRMEL BARONISSA
de Stoëffel.

N. DE HIRNHAIM DICTI
de Katzenſtain.

Hainricus & Hiltprandus, filij Hainrici Mareſcalci ſenioris,
& dominæ Priſcæ de Stoëffel. Hij duo fratres diuiſerunt bona Bappenhaïm et Biberbach. De qua diuiſione
extant literæ, quarum tenor eſt. &c.

P 5 36

Ich Hainrich von Bappenhaim des Reichs Marschalech / ihu fund
 allen leituten / die disen Brieff sehen / lesen / oder hören / das ich mit meines
 Herrn Grauen Berchtolds von Graispach / vnd mit meines Schreibers
 Herrn Rudolfs von Hirnhaim Rathe / vnd mit meines brüders leitute / die
 darüber haben geschworen / han gethailt Bappenhaim vnnnd Biberbach /
 Bürger / Leüdt vnnnd güte / vnd alles das darzu hört / als hernach an disem
 Brieff stat geschriben / on die güte / die in Kriege stand / vnd on vnser Man-
 lehen / vnd one vnser Marschalech ampt / vnd one was man vns gelten soll /
 das beleibt vngethailt / als mit ainem andern Brieff kundt wüirdt gethan.
 Ich funde aber vor dem theile an disem Brieff / das mir mein brüder Hilt-
 prand hat verbürget / vnd sol wider geben meiner Hausfrauen hainstetir /
 one zwanz pfund haller vierhundert pfund haller / auff Fastnacht die nun
 nächst kommt / Der vierhundert pfund seind büрге mein Herr Graue
 Berchtold von Graispach / Herr Hainrich von Höchstetten / Herr Wein-
 hart von Rorbach / Herr Ulrich von Schiltberg / Herr Hainrich von Sur-
 he / Herr Hiltprand von Boshelmet / Herr Bruno von Nisenburg / Herr
 Conrad Büche. Nun soll haben Bappenhaim nach der leitute sage / das
 vierhundert pfund heller getet / one vier vnd zwainzig pfund haller / so die
 güter ledig vñ besitz seind. So sol Biberbach habe das gelete hundert pfund
 pfenning vnd dreissig pfund pfenning / one dreissig Schilling pfenninge.
 So han ich also gethailt / das der dem Bappenhaim gefelt an dem theile /
 soll gelten dem / welchem Biberbach gefelt / auff Fastnacht die nächst kumpt
 sechshundert pfund pfenning / Darnach soll er gebe auff S. Martins tag
 zwanz hundert pfund haller. Darnach aber über vier jar auff S. Martins
 tag soll er geben zwanz hundert pfund haller / Er geht aber dannen über ain
 jar auff S. Martins tag zwanz hundert pfund haller / der wird liberal auff
 büрге vnd auff hülfe zwelff hundert pfund haller / Vnd soll hertreder haben
 Leüt vnd güte als die Thonate vñ Wernitz die güte vnd leüdt schadet / one
 das kind von Kochingen / vñ one Herr Ulrichs kind von Nagerbain / vnd
 one Conrad des Styrars Sun / vnd des Münsterlins kind / vnd Herman
 der Schnitzer / die sollen hören zu Biberbach / die leüdt hören auff Altar /
 wa die süzen / die dienen da der altar hin höre / wir sollen auch theilen gleich
 alle sarende güte zu baden Bürgen / wie das genau seyn / Wir sollen auch ge-
 mainiglich mitainander alles gelt geben / das wir von dem theile schuldig
 seyn / Vnd ist das meinem brüder Hiltprand Bappenhaim gefelt / so soll er
 mir geben zwelff hundert pfund haller auff die zil die vor stand geschriben.
 Des seind geschworen Bürgen die vorgehenden leüdt / geht der ainer ab /
 so soll Herr Weinhart in ainem Monat ainem andern setzen / oder sein Sun
 sol laisten biß er gesetzt wird. Geseht mir Bappenhaim / so solle ich sine zwelff
 hundert pfund haller / auff dieselbigen zil / des hat er geschworen Bürgen
 vor inne / meinen Herrn Grauen Berchtold von Graispach / Herrn Mar-
 quart

quart von Stöckberg / Herrn Rudolff von Hirnhaim / Herrn Hainrichen von Höchsteten / Herren Bruenen von Nisenpurg / Herrn Rudolff seinen brüder / meinen Schwager Ulrich Letztet ze werde bisz das geschicht. Diser thail ist geuuefnet mit Grauen Berchtolds von Graispach Inzigel / vnnnd Herrn Rudolffs von Hirnhaim meines Schwachers / Herren Weinharts von Korbach / vnd mein vnd meines brüders. Die thail ist geschehen zu Wiberbach da von Christus geburt waren tausent jar / vnd iranhundert jar / Sibentzig vnd neün jar.

C A P V T LXXXVI.

DE PRÆDICTORVM FRATRVM
diuisione circa feuda.

PRædictus Hainricus cum fratre suo Hiltprando diuifit feuda, ut patet in literis, quarum tenor.

Ich Hainrich vnd Hiltprand die Marschallch von Bappenhaim thun kundt allen denen / die disen Bueß sehen / hören / lesen / die nehung seind / vnd noch künfftig seind / das wir vnser Man Lehen haben gethailt mit so gethailter beschaidenheit / Wa wir Man Lehen haben innhalb der Thonatz gegen Wiberbach / die soll vnser ainer haben vnd leihen als die Thonatz entsprunget vnd flusz hat. So soll der ander haben vnd leihen die Man Lehen die dißhalb der Thonatz gegen Bappenhaim seind / vnd wer die ersten nimpt / vnd wöllet / so soll der ander die andern haben one widerrieh / vnd welcher vnnser disen Bueß nimpt vnd wöllet / des seind die Lehen die dißhalb der Thonatz gegen Bappenhaim ligen / vnd das dise ding beieiben veste vnd stäte / Darvmb haben wir haissen schreiben disen Bueß / versiglet mit vnnsern beiden Inzigel / mit dem Inzigel Herr Weinharts von Korbach / Herr Ulrichs von Kagenstain. Dise ding seind geschehen nach vnsern Herrn geburt 1283. an vnser Fraten abent zu Viechmegg 11.

C A P V T LXXXVII.

DE SUPERIORE HAINRICO
Marescalco iterum.

Iste Hainricus habuit, ut reperitur, tres vxores successiue. Primo dominam Rosinam de Hodenbach ingenuam, & oriundam ex Misnia, quæ erat sterilis. Secundo, filiam domini Rudolphi de Hirnhaim militis, vel Equitis aurati, dicti de Kattenstain, ut patuit in literis supra. Tertio duxit dominā Irmel Baronissam de Stœffel, quam accepit absq̃ dote, nutritam in Monasterio Külberg propter mores addiscendos: ex qua habuit filium Rudolphum, ut patet ex scriptis apud Bappenhaim,

P iij lps

Vide
Chronica
Vraper
gentem in
Paralip.
fol. 12.

Ipse Hainricus fundauit missam in Bappenhaïm ad S. spiritum,
Vbi modo est Monasterium, ut constat ibi. Hic Hainricus Ma-
rescalcus fuit cum Rege Romanorū Rudolpho ex Comitū ab
Habsburg familia orto, in multis expeditionibus, aulicus eius,
& officiū sui Magistratum gerens. De quo fertur historia, quæ
etiam in Vesselsprun continetur scripta. Et hæc est talis. Anno
domini 1292. erat quidam PseudoFridericus, qui multas ad se
vrbes pellexit. Nam inueniebantur multi, qui dicerent, Fride-
ricum secundum Rom. Imperatorem adhuc in viuīs existere,
& nullo modo mortuum, atq; hunc esse persuadebant cæteris.
Hic igitur impostor in Vvetzlaria copias habebat. Quæ omnia
tamen incantationibus, & dæmonū auxilio, et cōsilijs agebat.
Tandem iussu Rudolphi ab hoc Hainrico Marefcalco regio,
Nussia captus igne crematur. Columbarienses, qui eum foue-
rant, quatuor millibus Marcarum argenti mulctati sunt, alio-
quin expugnati, omnes fuissent trucidati. Sic impostor ille in
sua nequicia depræhensus, iustam pœnam tantæ proteruitatis
dedit.

4
de hoc missa Vrbis
in paralipomenis.

Idem Hainricus Marefcalcus dedit consensum cuidam Va-
sallo suo de venditione quadam, ut habetur in literis. In nomie
domini, Ego Hainricus miles Marefcalcus Imperialis aulæ de
Bappenhaïm &c. & infra ibidem. Quod cum Mangoldus mi-
les de Reichertzhofen Curiam suam in Vvestendorff &c.
Datum in Bappenhaïm Anno domini 1296.

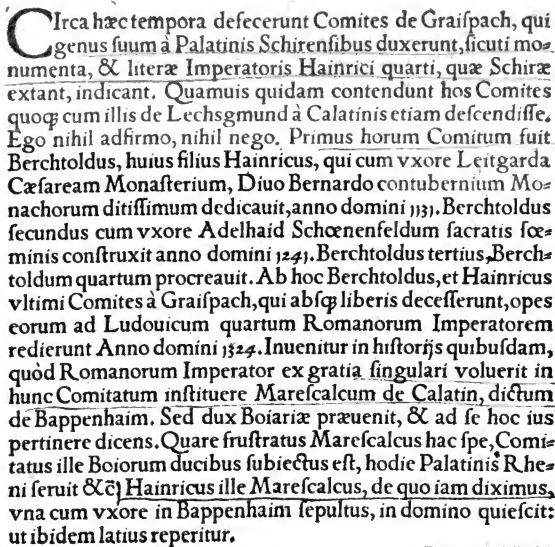
Idem quoq; Hainricus dedit consensum suo Vafallo super
donatione vnus Curia in Vetzlingen, ut habetur in literis.

Ego Hainricus de Bappenhaïm Imperialis aulæ Mare-
fcalcus &c. & infra ibidem. Quod dilectus meus
bonæ memoriæ Hainricus quondam miles de
Vveilhaïm &c. Anno domini 1308.

In die beati Luca Euan-
gelistæ. &c.

CAPVT

DE COMITIBVS IN GRAISPACH.

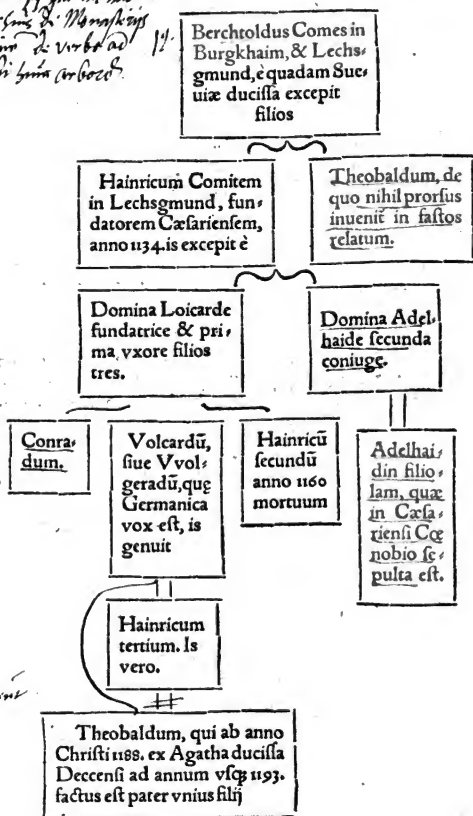
by depositing them.
 God will obtain
 Sky. Cap. 32. front
 the 15 before the
 Calcutta and the
 globe generally.

Sicut fecerit q. hunc
 Ludo. My. Rancore f.
 Ro. Ing. et ipse f.
 hunc f.

Digitized by Google

EX QVIBVS COMITIBVS COMITES A GRAISPACH
 originem duxerint, sicuti est apud autores quosdam,
 descriptio brevis cum Genealogia.

*Dispositio huius genealogie in
 antiquis scriptis de Monasterio
 S. M. Augustini de Verba ad 11.
 Verba vestigia huius arboris.*

Haec ducissa

Berchtoldi,

29 Berchtoldi, qui obiit anno domini 1223. Eius coniunx erat domina Agatha Comitissa de Aurach, quæ ædidiit duos filios, & vnā filiam, scilicet

Berchtoldum
anno 1244.
mortuum.

Hainricum 4. qui obiit anno 1195. suscepit ex coniuge sua Gertruda Baronissa Abenspergensis.

Agatham, quæ de spoliata est Berchtoldo Comiti cuiusdam de Aurach.

*Gertruda 12. v. 1195
1. 2. 16. 1195*

*Monasterij
v. 1195*

39 Berchtoldum Comitem in Lechsgmund, & Graispach ~~fundatorem Monasterij Scheurenensis~~ in Boiaria. Eius coniunx domina Adelhaidis de Cypro, fundatrix fuit inferioris Schœnefeldi, monialium præclari Cornobij in confluxu Danubij & Lyci siti. Sicuti & alibi retulimus. habuit Berchtoldus iste filios

W. 1195. G. 1195. 1195

Vvaltherū de Lechsgmund, annis 1244. & 1278.

Berchtoldum 3. de Lechsgmund, & in Graispach anno 1266. Cuius coniunx Elisabetha peperit

Gebhardum Canonicū, & 3. huius nominis Epūm Aichsteten. qui 3. annis, 8. mēlibus, 14. diebus p̄fuit, & obiit anno 1327. Lucæ in Italia.

40 Berchtoldū in Graispach de Lechsgmund habuit vxores

Hainricū Comitem in Graispach 1292.

Elisabetham, quæ nupsit Comiti Hirspergensis, eius filia Elyssa fuit Priorissa in inferiori Schœnefeldo.

Elyssam Comitissam de Hirsperg 1275. ex hac excepit

Agnetem Marchianissam Burgouianam.

Berchtoldum 1301. & 1324.

Et Hainricum qui vixit anno 1324.

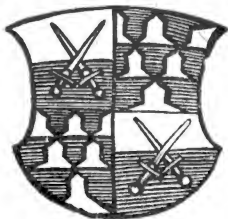
Comites fuerunt in Graispach, Maursteten, & Neyffen.
Vltimi fuerunt lux stirpis, cum armis & clypeo sepulti.

Q CAPVT

CAPVT LXXXIX.

DE POSTERIS SVpra DICTI
Hainrici Mareſcalci.

RVDOLPHVS MA-
reſcalcus.

SOPHIA DE HO-
henrechberg.

Rvdolphus Mareſcalcus filius Hainrici prædicti, vxorẽ
habuit Dominam Sophiam de Hohenrechberg, ex qua
duos filios Ioannem & Hainricum procreauit. Ipſe fuit
fideiuſſor, et Sigillator in quodam instrumento pro Vvilhelmo
Mareſcalco agnato ſuo, ut in literis probatur. In nomine do-
mini, Amen &c. Quia ex longinquitate temporis &c. ea pro-
pter ego Vvilhelmus Imperialis aulae Mareſcalcus de Biber-
bach, dictus de Bappenhaim &c. & infra ibidem, Mei &
Rudolphi Mareſcalci de Bappenhaim &c. & ibidem. Nos
etiam Rudolphus Mareſcalcus de Bappenhaim, Hainricus, &
Iohannes Mareſcalci de Rechberg dicti, prænominati fate-
mur &c. Datum Auguſtæ anno domini 1335. &c. Et ipſe
Rudolphus cum vxore in Bappenhaim quieſcit, Anno domi-
ni 1345. mortuus. Horum Mareſcalcorum de Rechberg mul-

ſig. cap. 46.

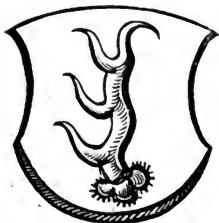
ti fuere, vixit enim anno domini 1320. Dominus Conra-
dus de Rechberg miles, qui vxorem habuit Baro-
niſſam de Aicham. Item anno domini 1340.
fuit in viuis Dominus Vvilhelmus de
Rechberg. Item anno domini 1330.
vixit Dominus Conradus de
Rechberg ſenior. 1357.

CAPVT

CAPVT XC.

IOANNES MARSCHALCK

N. DE HIRSHORN.

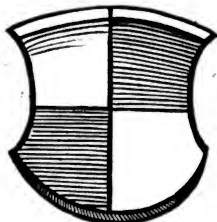

Ioannes Marefcalcus eques auratus, filius Rudolphi . Hic fuit gibbofus, de quo multa narrantur. vxorem habuit nobilem ab Hirshorn, fed nullos liberos . Fuit hic etiam Capitaneus in Marchia Stettin, habuitqꝫ officium illud anno domini 1350. & resignauit illud demum fratri fuo Hainrico . Ipfe autē profectus in Lombardiam, vbi fortiter fe gessit, & plura egregia facinora egit. Habuit hic quoqꝫ Ioannes duas partes dominiꝫ in Bappenhaim, obiitqꝫ anno domini 1370. Quidam tamen affirmant eum omnino celibem duxiffe vitam &c.

CAPVT XCI.

HAINRICVS MARE-
fcalcus.

ELISABETH DE
Ellerbach.

Q ij Hainricu.

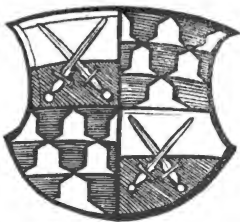
HAinricus Marſchalckh frater prædicti Iohannis & filius
 Rudolphi. Hic fuit magnanimus vir, et magni nominis,
 in re militari valde exercitatus. Fundauit & conſtruxit
 clauſtrum in Bappenhaim ordinis Heremitarum Anno domi-
 ni 1348. ut in literis foundationis. In quibus fit etiam mentio
 Hainrici aui ſui, qui prius beneficium, ſiue Miſſam fundauit in
 eo loco, vbi nunc illud Clauſtrum, ſiue Monaſteriolum eſt. Hic
 Hainricus fuit cum Carolo quarto Romanorum Imperatore,
 quando conſtituit, & publicauit Auream bullam Anno domi-
 ni 1356. Deniq; fuit Iudex iuriſdictionis Comitatus Graiſpacen-
 ſis, dum erat in vigore, ſedebant quippe tum nobiles viri in Iu-
 dicio forenſi. Ipſe Hainricus habuit vxorem dominam Eliſa-
 betham de Ellerbach, quæ ex matre fuit Baroniffa de Marck-
 dorff, quod oppidum ad duo miliaria à Lacu Podmico diſtat.
 Ipſe procreauit quinq; filios Conradum, Haptonem, Hainri-
 cum, Vvilhelmum, & Georgium Canonicum, de quibus in li-
 teris foundationis: & filias tres, quarum vna in vxorem data eſt
 cuidam nobili de Vvolſſtain, dicta Dorothea, altera nobili vi-
 ro de Roſenberg nupſit, tertia vero monialis facta eſt in Zim-
 mern. Ipſe Hainricus & Conradus filius eius conceſſerunt bo-
 na quædam in feudum cuidam ciui Auguſtano dicto Sultzer
 Anno domini 1384. Deinde ipſe Hainricus ſenior obiit Anno
 domini 1387. In die Cathedræ Petri, eodem die & anno obiit
 Dominus Georgius Canonicus filius eius. Eodem quoq;
 anno Eliſabeth vxor eius, ſepultiq; ſunt in Mona-
 ſterio Bappenhaimenſi, quod ipſi antea funda-
 uerant &c. Hainricus et Vvilhelmus filij
 Hainrici ſeniori, parum ſuperuixe-
 runt, Vvilhelmus ipſe obiit an-
 no domini 1383. in florida
 ætate ſeria 3. infra octa-
 uas Paſchæ Hainri-
 cus obiit anno
 domini
 1390.

CAPVT

CAPVT XCII.

VLRIC DE TREVCHT:
lingen.

N. MARSCHEL:
ckhin.

EO tempore domini Ioannis & Hainrici Marefcalcorum tradita fuit vna Marefcalca de Bappenhaim domina Vlrice de Treuchtlingen equiti aurato, qui fuit potens & diues, atq; dictus fuit Aureus propter diuitias fuas, habuitq; sex castra, & plures villas, & vnicum filium Vvirich nomine: de quo in literis.

Ich Wrrich alias Vlrich von Treuchtlingen Ritter/bekenn vnd thet kund mit dem Bueff/das ich anstatt vnd von iregen meines gnedigen Herren Burggraue Friderichs von Nürnberg zu rechtem Man Lehen/recht vnd redlich verlicheu hab ic. Datum ic.

Ipse fundauit Capellam in Monasterio Cæsariensi, iuxta portam Ecclesiæ, ibi sepulchrum & arma Marefcalcorū visuntur.

Obijt prædictus Vlricus de Treuchtlingen maritus dominæ

Marefcalcæ Anno domini 1390. Cum vero domini de

Treuchtlingen circa annum domini 1391. defecis-

sent, Marefcalci eorum dominium occuparunt.

Dominus feudi in Treuchtlingen fuit Her-

mannus Comes & dominus in Ca-

stel, qui ius suum feudale Fri-

derico Marchioni Bran-

denburgensi pro sex

millibus flore-

norū ven-

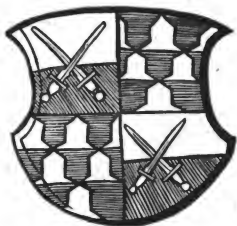
dedit.

*Vlrich vnd d. selb. Cap 7.
mit sel. 171. so. Cam. vnd d. h.
gest. in 171. v. h. v. h. v. h. v. h. v. h.*

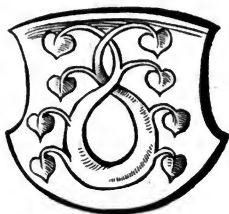
Q iij CAPVT

CAPVT XCIII.

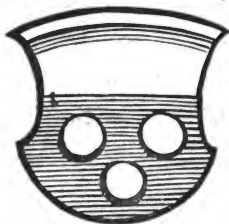
CONRADVS MARE-
scalcus eques auratus.

ELISABETH DE
Seckhendorff.

ANNA DE FREYBERG.

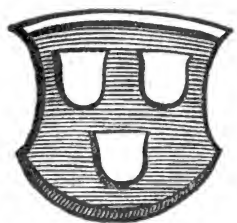
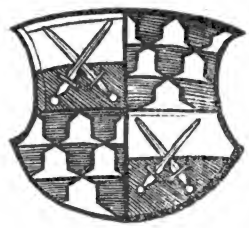
fuit f.
NVnc de Conrado Hainrici senioris filio . Hic fuit miles
 egregius, nominis magni. habuit primo vxorem Elifa-
 betham à Seckhendorff, ex qua procreauit filium Vvil-
 helmum, & filiam Benedictam, quæ nuptui data fuit nobili vi-
 ro de Forſy. Ipſe dominus Vvilhelmus obiit anno domini 1406
 in vigilia Sancti Thomæ extra patriam, ſed à Domino Conra-
 do de Rotenſtain delatus funebri pompa ad Bappenhaim vbi
 tumulatus, in domino quieſcit. Secundam vxorem habuit Con-
 radus ſenior Annam de Freyberg, ex qua habuit tres filios, ſci-
 licet Hainricum Mareſcalcum, Georgium, & Conradum Ca-
 nonicos Archſtetenſes. De hoc Conrado ſeniore in literis, quæ-
 rum tenor. Ich Hainrich der Lauinger von Nödlingen ic. Datum 1394.
 Ipſe

Ipse obiit anno 1402. Dominica ante Cathedrā Petri, & vxor eius Anna obiit anno domini 1419. in vigilia Sancti Michaelis. Hainricus Marefcalcus filius eorum obiit eodem anno in vigilia Sancti Martini. Habuit vxorem nobilē Elisabetham filiam Hainrici de Stain, & eodem anno obiit D. Conradus Canonicus & Camerarius. Sed Georgius frater eius obiit Anno domini 1399. Tantum de his &c.

C A P V T XCIIII.

HAVPTO MARESCALCVS
de Bappenhaim.

AGNES BARONISSA
de Vveinsperg.

Haupto Marefcalcus frater Conradi senioris militis, & filius domini Hainrici fundatoris. Fuit Haupto eques auratus egregius, & capitaneus apud castrū Vvielam circa annum domini 1411. De quo in literis cum fratre, ut supra, quarum tenor. Ich Hainrich der Lauinger von Nördlingen ꝛc. Hic Haupto vxorem duxit Agnetem Baronissam de Vveinsperg, quæ ex matre Baronissa de Erbach pincerna nata fuit. Procrearunt tres filios Hainricum, Sigismundum et Hauptonē. Ipse Haupto senior cum consanguineis suis de Biberbach, & alijs nobilibus cognatis fecit fœdus, seu (ut vocant) ligam, vel vnsonem mutuo, ut in literis compræhenditur. Wir die hernach geschriben versehen ꝛc. ibidem infra. Die sich in die nebenentten ainigung versprochen vnd verbunden haben / Haupt Marschalckh zu Bappenhaim Ruter / Sigmund vnd Haupt Marschalckh sein Sun. Burchard von Ellerbach Ruter / Hainns von Ellerbach sein Sun. Erckinger Marschalck von Biberbach. Hainns vnd Erasmus zu Biberbach sein Sun. Dietrichbold von

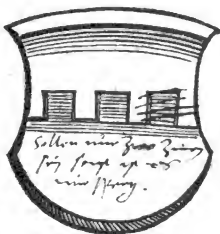
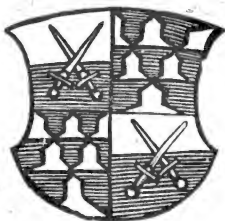
von Nichelberg Ritter / Conrad von Nichelberg sein Sun. Hainrich von
 Isenburg Ritter / Jörg Marschalckh von Neeberg / Leonhard Mar-
 schalckh sein Sun / Senth Marschalckh von Dornspurg / der elster / Senth
 Porzysal Marschalckh zu Dornspurg sein Sun / Senth Marschalckh von
 Oberndorff zu Faimingen gessen / Senth Marschalckh von Oberndorff
 des hezgenannten Senth Sun. Gostwein vnd Engelhard gebüder vnd
 Marschalckh zu Dornspurg ic. Darunt 1407. Jare.

Hic dictus Haupto cum filio suo Hauptone habuit & possedit
 dominium castri Vvellenburg, accepitq; idem Castrū à quo-
 dam ciue dicto Onsforg, qui controuerfias quasdam cum Au-
 gustanis habebat. Verum Augustani vi arcem expugnarunt,
 & destruxerunt Anno domini 1406. &c. Ipse Haupto obiit
 Anno 1409. sepultusq; in Bappenheim &c.

CAPVT XCV.

HAINRICVS MAR.
 schalckh.

N. DE PREYSIN.
 gen vxor.

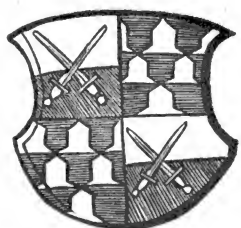
HAinricus Marefcalcus filius domini Hauptonis equitis
 aurati, de quo parum mihi constat, vxorem habuit N.
 de Preysingen, ex qua procreauit filium Ioannem, qui
 immaturo tempore decessit, & Annam filiam, quæ nuptui tra-
 dita est Conrado de Hirnhaim, qui fuit filius Vvaltheri equitis
 aurati.

CAPVT

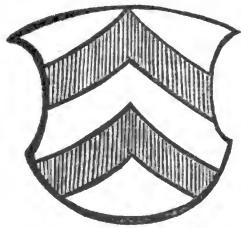
*Einmal sy Junge künig
 von oberhalb in
 hieding anstehen
 wieser ein stadt the
 it hie wir ein hiehe pferd
 si hie da begraben ist 1417.
 in fündel wieser*

CAPVT XCVI.

SIGISMUNDVS MA-
rescalcus.

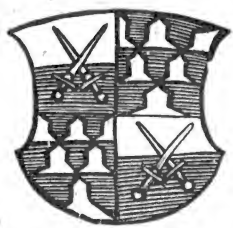
CATHARINA DE
Sparneckh.

Sigismundus Marefcalcus frater prædicti. Hic primo fuit
Canonicus, & Subdiaconus, mortuo prædicto suo fratre,
cum eo dispensatum est per Papam, & duxit vxorem Ca-
tharinam de Sparneckh. Nullos autem procreauit liberos. Ipse
factus Eques auratus, quem veteres generaliter militem voca-
bant, tandem obiit Anno domini 1436. in vigilia Ioannis Ba-
ptistæ. Quando vero vxor eius mortua sit, non constat &c.

CAPVT XCVII.

HAVPTO MARE-
fcalcus.

CORONA DE
Rœttenstain.

R   Haupto

Haup to Mareſcalcus, & frater eius Hainricus fuerunt in Concilio Conſtantiensi. Ipse Haupto primū habuit vxorem Coronam de Rœtenſtain cum magna dote. Cuius parentes Dominus Conradus de Rœtenſtain Eques Auratus, & Vrſula de Hattenberg ingenua. Vetus quidem est profapia nobilium de Rœtenſtain. Nam anno domini 1281. fuerūt Conradus & Ludouicus de Rœtenſtain fratres, & milites, ut in quodam libro antiquo Auguſtæ reperi, & anno domini 1357. fuerunt Fridericus, & N. de Rœtenſtain fratres vterini, cum Dapiferis de Küllenthal, ut in literis, quarum tenor.

Ich Berchtold der Truchſes von Küllenthal/vnd ich Hainrich ſein bruder/
Herr Berchtold des Truchſſen Sun u. & infra ibidem. Herr Hainrich von Rœtenſtain Ritter/Hugo der Thumme vnſer Dham/vnd Friderich von Rœtenſtain vnſers bruders u. Datum ut ſupra. Ipſa domina Corona obiit Anno domini 1419. ex matre de Hattenberg pro-
gnata Anno domini 1294. vixit etiam Dominus Hainricus de Hattenberg. Anno domini 1503. cum Ludouicus Gallorum Rex Neapolitanum regnum forti manu ſibi ſubditum fecerat, aderat Rex Hiſpaniæ cum fortiſſimo exercitu Hiſpanorum. Vbi autem vtræq; acies confligendi auidæ erant, Galli priores Caſtra Hiſpanorum expugnaturi veniebant. Vbi cum aduerſa fortuna Galli pugnabant, primi fugere cœpère, ibi in eo conſpectu occiſi ſunt 500. Heluetij, maior tamen pars captiua tenebatur. Hoſ captos iam Heluetios, Capitaneus quidam ex nobili familia de Rœtenſtain natus, ad perpetuam ſeruitutem in naues ad remos trahendos vendidit, inquiens, Nolo illos dignari morte, ſed potius ut ſeruiant turpiſſimè. Ipſe Haupto Mareſcalcus graues lites cum Conrado de Freyberg, & vertebatur in cauſſa in iudicio Vveſtphaleſi, ea cōditione, ut victor victum ſuſpenderet. De qua re multa extant ſcripta ex vtræq; parte.

Ipſe Haupto per Erckingerū Mareſcalcum de Biberbach agnatum ſuum, ad officium promouebatur. De quo infra ſuo loco. Mortua Corona duxit Haupto alteram coniugem Dominam Barbaram de Rechberg, quæ ex matre fuit duciſſa de Deckh. Habuitq; Haupto ex ambabus vxoribus plures filios, & filias. Nam ex prima progeniuit Conradum & Hainricum milites, et Ioannem Canonicum, & duas filias, Annam ſcilicet, quæ nuptui data eſt Domino Ioanni de Vvolffſtain, alteram vxorem dedit

Rechnſam

Hattenberg.

*Erſte Haupto glan
ſchickte anſes
geſchrieben
als ein ſprichwörtliche
ſagende gab für allem
ein in dem geſch.*
*Joseph von Hohenberg, der
Bischof von Basel, der
1426-1427
Joseph von Hohenberg, der
Bischof von Basel, der
1426-1427*

Wolfgangus in Reipburg

dedit viro nobili de Preisingen. Porro ex secunda cōiuge Bar-
 bara de Rechberg procreavit quatuor filios, Georgiū scilicet,
 Rudolphum, Sigismundum milites, & Bernhardum Canonic-
 cum, & plures filias, ex quibus vna data est vxor nobili cuidā
 viro de Vvolffstain in inferiore Sultzberg: alia vero viro no-
 bili de Bina, & Martha Monialis in Aichstat facta est. Huius
Barbaræ parentes fuere Vitus miles de Rechberg, & Irmel
ducissa de Deckh. Pater vero domini Viti de Rechberg Al-
 bertus miles de Rechberg. Cuius vxor Comitissa de Zolrn
 fuit. Item parentes dominæ Irmelæ de Deckh fuerunt Domi-
 nus Fridericus de Deckh, ex matre Comitissa de Schlus-
 senberg, & Anna Comitissa de Helffenstain. Ipsa Irmel habuit
fratrem Vlricum ducem de Deckh, qui habuit vxorem Domi-
 nam Annam Casimiri Regis Poloniae filiam. Deinde duxit
 Vrsulam Marchionissam de Baden. Tertio duxit Comitissam
 de Dierstain, quæ postea nupsit Hugoni de Rechberg, Ipse
 dux fuit cæcus factus. Ipsa domina de Rechberg habuit duos
 fratres Bernhardum, & Albertum milites, siue ut hodie rectius
 dicitur, Equites Auratos. Ipse Bernhardus vxorem habuit de
 Tyrol Rehno Agnetem Comitissam de Rotenburg, dominam de
 Caltren. Albertus vero duxit Comitissam de Montfort. Ipsa
 domina Barbara obiit circa annum domini 1460. Haupto ma-
 ritus eius antea obiit eodem anno quo Sigismundus Romanor-
um Rex Anno domini 1436.

*una p/ma filia q/da
 iuxta se/brum de
 freimberg de. bar in
 m/strum Sinsin
 mortuo Anna
 dux ab eo n/ 1437*

Rechberg.

*Erckinger Marescal-
 Hauptmann. m.*

C A P V T XCVIII.

QVOD SEMPER SENIOR INTER MARE,
scalcos in officio esse debet.

Circa annum domini 1410. vixerunt Erckinger Marescal-
 cus de Biberbach, & Haupto Marescalcus de Bappen-
 haim. Huius Hauptonis pater etiam Haupto dictus, Marescalci
 officium in aula Imperatoris Ruperti habuit. Quo defuncto
controuerfia orta est inter Erckingerum & Hauptonem iunio-
rem, vterq; enim voluit in officio Marescalci succedere. Er-
 ckingerus ut senior ad se officium pertinere dicebat: Haupto
 vero hæreditario iure sibi deberi asseribat, quia auus, & pater
 suus idem officium habuisset, et similiter dicebat se verum esse
 successorem in officio, eo quod possideret Bappenhaim, super

R ij quo

quo fundatum primitus fuit officium, ut in aurea bulla continetur. Sed ipse Erckingerus asseruit sibi deberi tamq̃ seniori de Bappenhaim, cum sint de uno, eodemq̃ sanguine. Qua contro- uersia aliquandiu durante, factum est ut ipse Erckingerus Hau- ptonem caperet, atque in vincula conjiceret. Deinde lis ipsa composita est, ut testantur literæ, quarum exemplar hoc est.

Wir Eberhard von Gottes gnaden Bischofe zu Augspurg/thun kundt
meniglichen mit dem brieue/ von der zwayung wegen die getwosen ist zwis-
schen Erckinger Marschalech von Wiberbach auf ainer seiten/vñ Hapelin
Marschalech von Bappenhaim auf der andern seite/ von der gefengknus
wegen/ als Erckinger Hapelin gefangen het/ vñ sy zu baiden seiten durch
vnser fleissig bette willen ꝛ. Bekenn wir/ das wir mit Rathe des Wolge-
bornen vnser lieben Bruders Graue Conraden von Kirchberg/ Herdegen
von Hirnhaim/ Hansen von Rot Ritten/ vñ vnser Rathe/ die wir dazu-
mal hetten bey vns/ raht gesprochen haben/ vñ sprechen mit diesem Brieue/
des Ersten/ das Erckinger der vorgenannt/ Hapelin Marschalech den ob-
genannten/ der gefengknus vñ Belübdie/ die Er im gethon hat/ dem aller
Durchleuchtigsten Fürsten/ vnnsrem gnädigen Herrn/ Herrn Rüprecht
Römischen König ꝛ. zu ihm vñ zu lob leig lassen vñ sagen soll mit ainer
schlechten verselle/ vñnd sollen auch darauff gentlich vericht vñnd veraint
sein mitainander/ von der vorgeschribnen fängknus wegen ꝛ. Et infra.
Wir sprechen auch/ wann Erckinger Marschalech/ Hapelin Marschalech
vorgenannten ermauet mit seinem offen brie/ hie zwischen vñ Sant Mar-
tins tag schierst kumpt/ so soll Hapelin Marschalech der selben manung in
dem nächsten Monat darnach schier kumpt/ den obgenannten vnsern gñä-
digen Herren den Römischen König getrewlich bitten/ das Er Erckingern
Marschalech dem vorgenannten ain Recht besetze/ mit denen die darzu ge-
hören/ von des Marschalech ampts wegen zu seinem rechten leihen solle
oder nicht/ vñnd ist das/ das vnser Herr der König das Recht also besetzt/ so
mag Erckinger/ vñnd auch Hapelin/ hegllicher vor dem Rechten wol für-
tragen/ vñnd erzeien/ was er traut zu gemessen/ Wolt aber vnser Herr der
König Erckingern Marschalech das Recht nit besetzen/ als vor geschriben
stahet/ das soll yetweder tail an seinem Rechten vñnd vordung/ von des
Marschalech ampts wege on schedlich sein ꝛ. Et infra. Darzu haben wir
gebetten die Wolgeborenen vñnd Edlen vnser liebe Dham/ Ulrichs Hertzog
zu Teck/ vñnd Conraden von Stöffeln Freyherrn/ die von Hapelins we-
gen der sach mit vns thädinger seind gewesen/ vñnd Herr Leupoldt Ruchen-
maister von Dutenberg/ vñnd Ulrich Marschalech von Oberndorff den
Eltern/

Eltern/ die auch der sachen von Erckinger Marschalchs wegen mit vnnschädlicher seind gewesen ic. Der geben ist an der nächsten Mittwoch nach der hailigen Ofterreuchen. Datum 1410. Jar.

Harum literarum æditum & publicatum est quoq; Vidimus per Albertum de Rechberg Præpositū Elwangensem. In hac cōcordia videmus, quod Romanorū Rex Rupertus debuisset vtriq; parti designare terminum. Sed eodem anno Rex obiit. Nec non & Erckinger. igitur à Sigismundo Roman. Imp. qui Ruperto successit Haupto prædictus ad officium susceptus est. Quamprimum igitur Haupto ad Rom. Regem Sigismundum peruenit, incepit se scribere Marefcalcū aulæ Imperatoris, simili et illi de Biberbach. Et non est verum quod quidam aiunt, illos de Biberbach nunquā habuisse titulū Romani Imperij Marefcalci. Cuius rei testes sunt literæ, quæ sic habent &c.

Es ist zuwissen von solcher Open vnnnd Zetung wegen ic. Et infra &c. Zwischen den Edlen vnnnd Vösten Sigmunden des hailigen Römischen Reichs Erbmarschalch zu Bapenham/ vnd Alsam des hailigen Römischen Reichs Erbmarfchalch zu Biberbach ic. Datum am Freytag vor Bartholomei Apostoli anno domini 1419. Item ipse Haupto una cum Leonhardo Marefcalco de Hohenreichen sic scripsit, ut inuenitur in notula quadam, cuius tenor est. Es ist zuwissen/ das ich Conrad Marschalch Ritter/ vnnnd Burchhart von Aichelberg ic. Et infra &c. auff Hapten Marschalchs von Bapenham / vnnnd Leonharden Marschalch von Hohenreichen / bald des hailigen Reichs Erbmarfchalch ic Datum 1436. Item ipsi de Biberbach sic suum titulum scripserunt, ut testatur ex his literis. Es ist zuwissen / das wir dise nachbenannten mit namen Gysfrid Harscher Dechant zu dem Thom zu Augspurg/ Erasim/ Burchhard/ vnd Hanns zu Biberbach/ alldrey des hailigen Römischen Reichs Erbmarfchalch/ ain freündelich taidung ic. Der geben ist an S. Jöigen tag des hailigen Ritters/ vñ Christi geburt 1433. Jar/ vbi ipse Haupto adhuc vixit &c. Itē in alijs literis, Ich Mang zu Hohenreichen/ vnd ich Rüdolff zu Bapenham/ bald des hailigen Römischen Reichs Erbmarfchalch ic. Datum 1461. Jar. Patet ex his illos de Biberbach cum illis de Bapenham eundem habuisse titulum semper, & ex vtraq; familia seniore ad officium Marefcalci in aula Imperatoris potuisse peruenire indifferenter, quia eiusdem sanguinis fuerunt, & hodie etiam sunt.

R iij CAPVT

CAPVT XCIX.

DE FRIDERICO TERTIO ROMANORVM

Imperatore, & qui Mareſcalci cum
eo in itinere fuerint.

ERneſtus dux Auſtriæ cum ad ſecundas nuptias tranſire vellet, Cimbургam duciſſam Maſouiæ in Polonia, Alexij ducis filiam in vxorem duxit, ex qua inter reliquos liberos Fridericum anno ſalutis 1415. genuit. Hic Fridericus deinde Francofordiæ ab Electoribus Imperij cõcorditer circa Kalendas Ianuarij anno domini 1440. in Romanorum regem declaratur: deinde Auiſgrani in menſe Auguſto à Theodorico Coloniienſi Archiantiftite coronatus eſt. Poſt varios Friderici tandem labores inceſſit libido Romam petendi, ducendiq; vxorem. Ad vtrumq; igitur legatos, oratoresq; deſtinat, qui iter in Italiam, Pontificiſq; animũ pertentent, ac Sponſæ formam contemplarentur. Erat autem ſponſa futura Leonora Regis Portugalliæ filia. Summa igitur cura per oratores ſponſalia apud regem Arragonum Alphoſum contrahit. Quo factò ipſe rex Fridericus anno ſalutis 1451. iter verſus Romam ingreditur. Primum per Venetorum dominia cum ingenti exercitu veniens, per benignẽ eſt ſuſceptus. Dehinc per Ferrariam, atq; Florentiam Senas concedens, Leonoram doctiſſimam ſceminam ſuam ſponſam ex Piſano veniens portu iucundiſſimo amplexatus eſt aſpectu: cum qua verſus urbem tendens, ad Idus Martias ſummo mane ex Sutria Romam adplicuit. Mos eſt ut Cæſares coronandi, priuſq; urbem Romã ingrediantur, noctem vnã in caſtris, atq; tentorijs agant. Manſit igitur Fridericus cum Sponſa Imperatrice ante urbem. Proxima die octã Martij ſcilicet, Cæſar cũ Imperatrice Urbem ingreditur. Solus ipſe Rex equitabat, cui gladium euaginatũ præferebat Mareſcalcus à Bappenhaim. Tum intra Miſſarum ſolennia per manus Pontificis 16. Martij Leonora Friderico deſponſata eſt. Sequenti die cum maxima ſolennitate Fridericus inunctus eſt Imperator, Auguſtusq; acclamatus, benediſtionẽ Apoſtolicam cum Leonora Imperatrice accepit. Inter Comites, et aulicos Friderici regis ad urbem Romam fuẽre Boẽmi, Auſtriaci, Vngari, Bauari, Sueui, Rhenenſes, Francones, & Saxones. Inter hos erat

erat in comitatu prædictus à Bappenhaim Imperialis aulæ Ma-
rescalcus, & Ensisfer. Item Hainricus Marescalcus à Bappen-
haim Regis Consiliarius. Inter reliquos aulicos sequebantur
Regem Magnus Marescalcus, & Christophorus Marescalcus
ambo à Bappenhaim &c.

C A P V T C.

DE AVO, PARENTIBVS, ATQVE FRATRIBVS
& sorore ipsius Domini Mathei Marescalci
Canonici &c. authoris huius libri.

NVnc breuiter quantum fieri potest de maioribus meis
dicam. Auus meus paternus fuit Ioannes Marescalcus
de Biberbach, qui cum fratre, atq; patris suis omnia feuda di-
uisit, super qua diuisione literæ conscriptæ sunt sic incipientes.
Ich Hans Marschalck Ritter / Ich Adam vñ Burehart zu Biberbach /
vñ ich Leonhard zu Hohenreichen / all vier des hailigen Römischen Reichs
Erbmarschalck &c. Datum anno domini 1434 &c. Ipse Ioannes Mare-
scalcus de Biberbach aliquandiu habitauit in Ebenstal pro^{per} Te-
tingen, ratione domini Conradi affinis sui. Vendidit ipse Ioan-
nes Villegium Lauterprun Erasmo Marescalco, ut in literis
continetur. *Ich Hans zu Biberbach / des hailigen &c. Datum 1429*
Sabatho ante Bartholomei Apostoli. Deinde emit Curiam à
quodam ciue, Ioanne Hœrner dicto, ut in literis. *Ich Hans der*
Jünger zu Biberbach &c. Datum 1431. Sæpe dictus Ioannes Ma-
rescalcus auus meus ex vxore sua procreauit filios tres, scilicet
cet Tristramum, Vlricum, & Georgium qui iuuenis obiit, &
vnam filiam, quæ nupsit nobili viro de Gumpenberg. Ipse

Ioannes cum esset in expeditione longinqua vltra mare,
amisit vxorem suam, auiam meam in puerperio, cum
peperisset Vlricum patrem meum Anno domi-

ni 1433. Ipse vero deinde Ioannes auus

meus obiit in florida ætate adhuc

anno scilicet domini 1436. re-

linquens patruum meum

Tristramum, & Vl-

ricum patrem

meum.

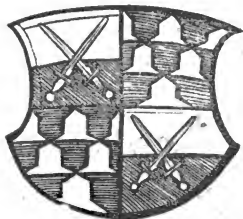
CAPVT

C A P V T . C I .

*DE TRISTRAMO MARESCALCO
de Biberbach.

TRISTRAMVS MARESCALCVS,

N. NOTHAFTIN,

Post obitum aui mei dati sunt duobus filijs Tristramo & Vlrico tutores Burckhardus & Leonhardus Marescalci. Tristramus ut erat homo nihili, & prodigus, à Burckhardo tutore aliquandiu in vinculis captiuus tenebatur. Posteaq̃ vero liberatus erat, duxit vxorem N. Nothafftin ex Sueuia, cum qua per multos annos non cohabitauit, ipsa vero duxit vitam honestissimam, sed in egestate. Procreauit Tristramus ex hac sua vxore duas filias, quæ tamẽ virgines & iuuenes obierunt. Ipse porro Tristram homo contentiosus, rixarum amator, multas lites subinde mouit contra Erasmmum Marescalcum, & Vlricum fratrem suum, patrem meum. De qua re in literis. Durauit aut̃ illa controuersia ferè per triginta annos, præsertim contra Vlricum fratrẽ. Tandem ipse Tristrama ab Imperatore proscriptus est, aqua & igni interdictus, atq̃ banno Imperiali damnatus. Vnde frater ipsius Vlricus missus est in possessionem omnium bonorum ipsius Tristrami. De quo in literis sic incipientibus. Wir Graf Johann von Sultz ꝛ. Geben am Donnerstag vor Sant Margarethen tag/ nach Christi geburt 1465. & in literis. Wir Graf Johann von Sultz ꝛ. ibi. Vnd sprach also/ wie das er an seiner statt/ vnd von seiner wegen auff dem Hofe zu Nortweyl/ von Tristram zu Biberbach seine Belder als vor beflagt/ das Er mit vrail vnd rechten gerichte inn die Acht des Hofes zu Nortweyl gethan vnd verschriben hette ꝛ. Datum 1465. Jar. Erat

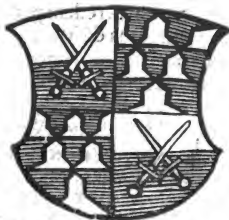
Erat eo tempore Biberbach diuisum in duas partes, vnam possidebat Tristramus, alteram Erasmus Marefcalcus, communia erant pons, & alia huiusmodi. Verum perpetuæ erant in hos duos possessores arcis Biberbach contentiones, quare aliquando Tristramus voluit partem suam alteri extra familiam Marefcalcorum vendere & tradere, contra pacta, & iuramenta, & promissa, quod eum frater Vlricus intelligeret, contradicebat, et noluit concedere, quia ad se tamq̃ verum hæredem pertinebat illa pars arcis Biberbach. Ipse Tristramus & Vlricus fratres sapissime per arbitros et Cômmissarios fuerûnt reconciliati, et semel præcipuè in omnibus controuersijs concordati, ut testantur literæ sic incipientes. Es ist zuwissen/als von der Open vñ Zetung wegen/so da gewesen seind zwischen den Edlen vnsern liebe vettern Tristram vñ Vlrich der Marschallch vñ Biberbach gebrüder/das wir ic. Et infra. Von des handels wegen der sich in dem selb zwischen men verlossen hat. Datum am Mittwoch nach dem Montag Deuli inn der Fasten/ nach Christi geburt 1455. Jar. Item/zuwissen/als von solcher Open vñ misshellen wegen/so dann zwischen den Edlen vñ Vessen Tristram de Biberbach/vñ Vlrichen daselbst seines Brüders des andern teil ic. Der geben ist auf S. Margarethen tag vñ Christi geburt 1457. Jar. Item/Ich Hainrich vñ ich Eigmund zu Bappenheim ic. als von solcher Open/so Tristram vñ Vlrich die Marschallch von Biberbach/ gebrüder/ vnser lieb Vetter ic. an Sant Thomas abent des Zweisßbotten im 1471. Jar. Item anno domini 1480. ante festum Natalis domini, ipse Tristram Marefcalcus occultè & furtiuè cœpit dimidiam partem Castri Biberbach, quam sibi antea authoritate Imperatoris, & ratione Banni Imperialis Vlricus eripuerat. Verum Vlricus rursus Castrum obsidione cinxit, auxilio Ioannis de Vverdenberg Episcopi Augustani, cuius Castellanus erat in castro Roetenberg, et domini Magni Marefcalci agnati sui &c. Quapropter ipse Tristram timore perculsus reddidit castrum fratri, & discessit. Postq̃ vero pater meus Vlricus, frater ipsius Tristrami mortuus erat, Tristramus contra me Matheum multa hostiliter egit, cupiens se vlcisci. Sed omnipotens Deus litem hanc pacauit, nam ipse Tristramus post longam fatigationem, & vitam laboriosam obiit in Bappenheim apud dominũ Sigismundum Marefscalcum, vbi & sepultus est, Anno domini 1493. in die S. Marci Euangelistæ &c.

CAPVT CII.

DE VLTRICO MARESCALCO
de Biberbach.

VLTRICVS MARE-
scalcus.

ANNA DE SCHVVAR-
sperg.

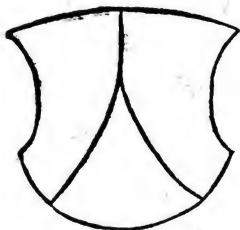

VLtricus frater prædicti Tristrami, & filius domini Ioan-
nis, vir prouidus & prudens, atq; iustitiæ amator. Sed
ad iram paulo pronior, amatorq; mulierum maximus.
Vir erat parua staturæ, ingeniosus, & perspicax. Hic duxit
uxorem Annam filiam Alberti de Schwabsperg, anno ætatis
sua decimo nōno, dos erat virginis mille floreni; quod eo tem-
pore rarum fuit inter nobiles. Sunt autē illi nobiles de Schwabs-
perg dapiferi Ecclesiæ Elwangensis. Contractum fuit hoc matri-
monium anno domini 1452. quo etiam nuptiæ celebratæ sunt,
sequenti anno scilicet 1453. duxit eam cum magna pompa ad
Biberbach. Procrearunt vndecim liberos, quinque filios, Ono-
frium, Vlricum, Vrbanum, qui decesserunt in infantia, & me-
Matheum, quem genuit anno domini 1458. in vigilia Visitationis
Mariæ infra horas 10. & 11. quintus filius cito mortuus est.
Sex habuit filias, Catharinam, Benignam, Annam, quæ perue-
nit ad septem annos. Magdalenam, quæ parua obiit, & Vrsu-
lam, quæ tradita fuit nuptui Antonio de Stettē, de Halderman-
steten ex Francia Orientali. Margaretam, quæ est Monialis in
inferiore Schoenenfeld. Ego Matheus, & duæ hæc sorores dei
gratia annuente superuiximus, reliqui liberi decesserunt. Pater
meus

Schwabsperg.

meus Viricus erat annorum decem & nouem, quando contra-
xit matrimonium: obiit autem anno domini 1483. in vigilia vi-
gilæ Epiphaniæ Augustæ, sepultus ibidem apud Minoritas.
Anna vero de Schwabsperg genitrix mea obiit anno præce-
dente, feria quarta in festo Penthecostes, quorū animæ requie-
scant in pace, Amen.

ANTONIUS DE
Stetten.

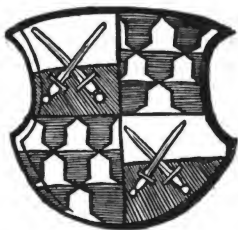
VRSLA MARE,
scalca.

C A P V T CIII.

DE CONRADO FILIO HAVPTONIS
Marscalci.

HAVPTO MARE,
scalcus.

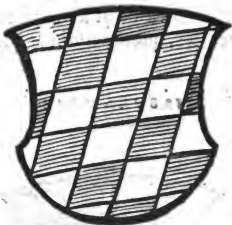

RECHBERG.

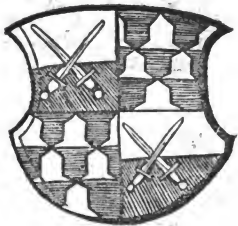

S ñ FRIDERICVS

FRIDERICVS DVX
de Deckh.

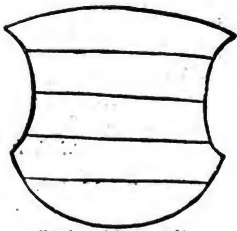
CONRADVS MARE-
scalcus.

HELFEN-
stein.

N. DE LABAR
vxor eius.

*Comrad. Mar. (i. b. d. e.)
Hauptmann, d. h. s.*

SVpra diximus plura de Hauptone Mareſcalco, deq; vxore,
& liberis eorum. Nunc de primogenito Hauptonis, ex pri-
ma vxore, quæ fuit ingenua de Roetenſtein. Conradus hic
militari cingulo donatus, eques auratus factus eſt. Vir ſanè fuit
deuotus, & religioſus, ſemper in orationibus inſiſtens. Duxit
autem vxorem dominam ingenuam de Labar, quæ ex matre
nata erat Pincerna de Erdbach. De familia minorum de La-
bar hæc inueni.

Labar.

Anno domini 972. fuit ſecundum Torneamentum Roten-
burgi ad Tuberam, cui interfuit relicta vidua domini Sebaldi
de Labar. Sub Hainrico quarto Romanorū Imperatore Scoti
ex Hybernîa Ratiſponā veniunt, quo tempore Gündackerus,
&

& Vvernherus Barones de Labar multum contribuerunt ad ædificationem templi Diuo Iacobo, & Gertrudæ intra mœnia vrbis Ratisponensis.

Anno domini 1235. fuit Torneamentum Herbipoli, cui inter fuit Hainricus Baro de Labar. Anno domini 1265. vixit Haide marus de Labar.

Anno domini 1284. fuit Torneamentū Ratisponæ, ubi etiam comparuit Albertus Baro de Labar & Sitzung.

Anno domini 1374. interfuit Torneamento apud Esslingen Christophorus Baro de Labar. Anno 1430. fuit in viuis Caspar de Labar, qui obiit anno domini 1439. vxorem habuit Elisabetham de Schmichen.

Anno domini fuit Torneamentum Landshutæ, cui interfuit inter cæteros Barones N. de Labar. Anno domini 1453. Viricus de Labar præfectus in Graispach posuit patibulum super montem prope sæpes Vverdeæ Danubianæ. Inueniuntur et in Monasterio sepulti Viricus, & Guntherus Barones de Labar. De Pincernis de Erdbach plura inueniuntur, suntq; adhuc in flore. Sunt autem isti Pincernæ Palatinatus Rheni, Barones famosi, & antiquissimæ familiæ: & anno domini 1260. vixit dominus Conradus Pincerna de Erdbach, vt in literis sic incipientibus. In nomine domini, Amen &c. infra. Quod nos Otto dei gratia Abbas Elwangensis, cum Conrado nobili viro de Stralenberg &c. Sigilli nostri, & magnifici viri domini Ludouici Palatini Rheni, Ludouici Comitis de Otingen, Conradi de Stralenberg, Conradi Pincernæ de Erdbach fecimus munimine roborari &c. Ipse Conradus de Erdbach habuit sororem, quæ tradita fuit nuptui Comiti de Leonstain, procreauit ex ea filiam vnā, quæ in vxorem data est domino Alberto de Rechberg, equiti aurato, ut alibi habetur. Prædictus Conradus Marescalcus, eques auratus, obiit in Bappenheim feria 3. post dominicam Quasimodogeniti, anno domini 1482. quo anno ego Matheus Marescalcus Parrhyijs gradū doctoratus assumpsit, quo etiam anno mater mea Anna de Schwaibspurg obiit. Vxor Conradi Marescalci obiit feria 6. ante Mathei Apostoli anno domini 1477. Reliquerūt filios duos, Georgium & Achacium, hic parum superuixit, & filiam vnā, quæ nuptui data est viro nobili de Rechberg &c. De Georgio infra dicemus.

S iij CAPVT

Erdbach

Conrad 9 11.

CAPVT CIIII.

DE MARESCALCIS QVI

Torneamentis inter

fuerunt.

Quoniam circa hæc tempora Torneamentorum lustratio, & exercitium ferè desijt, non inconueniens erit annotare, qui ex Marefcalcis huiusmodi exercitamentis interfu-
erint. Nam non facile omnes admittebantur, etsi nobiles nati
essent, nisi virtutibus & honestis moribus clari forent. Postq̃
enim Hainricus primus Romanorum Imperator, cognomen-
to auceps Hun, nos fugauerat, Obeditalsq̃ vicisset auxilio mul-
torum Principum, Comitum, Baronum, nobilium, & aliorum
statuum Romani Imperij, Torneamēta, siue Tyrocinia, hoc est
equestres ludos in honorem exercituum, tum cōmodum totius
Germaniæ primo, tum omnium nobilium, primus Maidenbur-
gæ anno domini DCCCCXX. instituit, erexit, atq̃ ordina-
uit, ob hoc potissimum, ut nobiles, & iuuentus nobilium Ger-
maniæ honestissimū haberet exercitium, tum armorum vsum
addisceret, quo suo loco hostes ferire, pro aris et focis pugnare,
& cōmunem tranquillitatem conseruare possent. Ad hoc cer-
tamē ludicrum ordinauit Cæsarea Maiestas quatuor principes
Imperij, scilicet ducem Sueuiæ, ducem Boiariæ, ducem Fran-
conia, & Palatinum Rheni. Quilibet horum principum habet
præfectum vnum huius Torneamenti, autoritate Imperatoris
confirmatum. Qui principes, cum præfectis suis, & cum Maie-
state Cæsarea duodecim articulos Torneamenti erexerunt, &
fecerunt, quos lector poterit videre in libro Torneamenti: nam
longum esset huc omnia inferere. Nunc nomina Marefcalcorū
ponam, qui huiusmodi ludis interfuerunt.

Anno 969. Torneamentorum ludus fuit in Merspur, vbi
fuit electus Hainricus Marefcalcus ab Osthaim pro seniore ad
inspiciendum Galeas nobilium, sub Circo Franciæ Orientalis.

Anno domini 1235. interfuerunt Torneamento Herbipoli-
tano Vvilhelmus Marefcalcus à Bappenhaim, et Ernestus Ma-
refcalcus ab Oberndorff, & Conradus Marefcalcus ab Ost-
haim. Item inter virgines Magdalena Marefcalca in Bappen-
haim.

Anno

Anno domini 1284. interfuerunt Torneamento Ratisponenſi Georgius Mareſcalcus, Seitz Mareſcalcus, & Magnus Mareſcalcus.

Anno dni 1296. interfuerunt Torneamento apud Schweinfurt Sigismundus Mareſcalcus à Bappenhaim. Ioannes Mareſcalcus ab Oſthaim. Hainricus Mareſcalcus à Bappenhaim.

Anno domini 1311. interfuerunt Torneamento in Rauenspurgh Hainricus Mareſcalcus à Bappenhaim eques auratus. Vvilhelmus Mareſcalcus à Biberbach.

Anno domini 1362. interfuerunt Torneamento Bambergæ Hainricus Mareſcalcus von der Schneid, Conradus Mareſcalcus, Vvolfgangus Mareſcalcus ab Oſthaim.

Anno domini 1374. interfuerunt Torneamento in Ellingen Magnus Mareſcalcus in Bappenhaim. Georgius Mareſcalcus ab Oberndorff. Item Domini Magni Mareſcalci vxor ingenua de Vvelden. Conradus Mareſcalcus ab Oberndorff.

Anno domini 1396. interfuerunt Torneamento Ratisponenſi Vlricus Mareſcalcus in Bappenhaim. Haupto Mareſcalcus in Bappenhaim. Vlricus Mareſcalcus in Bappenhaim. Item Seitz Mareſcalcus de Oberndorff. Goſſwein Mareſcalcus de Dornſperg. Vvihelmus Mareſcalcus in Bappenhaim. Seitz Mareſcalcus in Bappenhaim. Vlricus iunior Mareſcalcus in Bappenhaim.

Anno domini 1403. interfuit Torneamēto in Darmſtat Conradus Mareſcalcus von der Schneid.

Anno domini 1412. interfuerūt Torneamento Ratisponenſi N. Mareſcalcus de Bappenhaim iunior. Seitz Mareſcalcus ab Oberndorff. Georgius Mareſcalcus ab Oberndorff.

Anno domini 1436. interfuerunt Torneamento Stutgardiz quidam Mareſcalcus à Bappenhaim. N. Mareſcalcus à Stumpfſenberg.

Anno domini 1479. interfuerunt Torneamento Herbipolenſi Magnus hæreditarius Mareſcalcus Romani Imperij, atq; Eques auratus. Item Mareſcalci de Hohenreichen, atq; de Oberndorff. Item Mareſcalci von der Schneid. Item Mareſcalci de Oſthaim. Circa hæc tempora fuerunt in vna ſocietate Mareſcalci de Bappenhaim, & de Hohenreichen. Mareſcalci de Oſthaim.

Anno

Anno domini 1480. interfuit Torneamento apud Moguntiam Ioannes Marefcalcus à Vvaldeckh.

Anno domini 1481. interfuerunt Torneamento Haidelbergæ Egidius Marefcalcus ab Oberndorff. Ioannes Marefcalcus de Biberbach. Magnus Marefcalcus de Hohenreichen. Alexander Marefcalcus in Bappenhaim. Leonardus Marefcalcus de Hohenreichen. Conradus Marefcalcus von der Schneid.

Anno domini 1484. interfuerunt Torneamento Stutgardiæ Leonardus Marefcalcus in Bappenhaim Eques auratus. Hermannus Marefcalcus. Georgius Marefcalcus in Bappenhaim. Magnus Marefcalcus de Hohenreichen eques auratus. Theodericus Marefcalcus von der Schneid. Magnus Marefcalcus de Bappenhaim. Alexander Marefcalcus in Bappenhaim.

Anno domini 1484. interfuit Torneamento Ingolftadij Boriariæ habito Alexander Marefcalcus in Bappenhaim.

Anno domini 1485. interfuerunt Torneamento in Onoltzbach Alexander Marefcalcus in Bappenhaim. Magnus Marefcalcus in Bappenhaim. Hartungus Marefcalcus. Georgius Marefcalcus ab Ofthaim. Leonardus Marefcalcus ab Hohenreichen. Item eodem anno scilicet 1485. fuit conuentus magnus nobilium in Hailprun, vbi de reformatione Torneamenti nobiles cum principibus egerunt.

Anno domini 1486. interfuerunt Torneamento Bambergæ Magnus Marefcalcus in Hohenreichen eques auratus. Georgius Marefcalcus in Ofthaim. Christophorus Marefcalcus in Ofthaim. Conradus Marefcalcus von der Schneid. Theodericus Marefcalcus von der Schneid. Magnus Marefcalcus in Bappenhaim Eques auratus. Alexander Marefcalcus in Bappenhaim. Hartungus Marefcalcus in Bappenhaim. Sebastianus Marefcalcus in Bappenhaim.

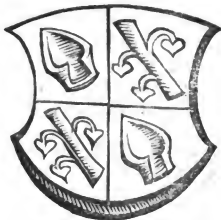
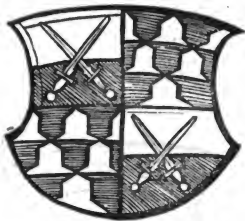
Anno domini 1487. Torneamentum fuit Ratisponæ, in quo fuit Alexander Marefcalcus in Bappenhaim.

Postremo celebrauit Nobilitas Vvormatiæ Torneamentum anno domini 1487. & huc vsq; amplius nunquam cōscripserunt Torneamentum. Sic igitur ludus ille celebris & nobilis finem habuit Vvormatiæ.

CAPVT

CAPVT. CV.

DE GEORGIO MARESCALCO.

GEORGIUS MA.
rescalcus.N. INGENVA
Pfluegin.

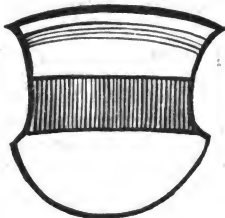
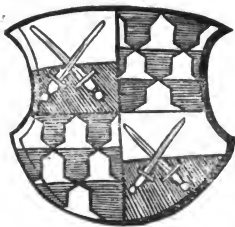
Georgius Marefcalcus domini Conradi Marefcalci (de quo supra capite 103) filius, vxorem duxit N. ingenuam Pfluegin, quæ ex matre fuit de Rechberg nata. Ipse Georgius obiit in florida ætate anno domini 1470. Mater ipsius Pfluegin ex familia nobilium de Rechberg nata, patrem habuit Vvillhelmum de Rechberg, matrem N. Baroniffam de Hirshorn. Ipsa Pfluegin demum nupsit ~~Hainrico de Gumpen-
berg.~~ Mater aut Baroniffæ de Hirshorn fuit vna Rheingræfin. Ipse Georgius Marefcalcus habuit ex Domina Pfluegin vnū filium Sebastianum.

*præterea qui
nupsit dno Orange
dn Willelmus*

*dno Orange de W.
dn filio n 1487.*

SEBASTIANVS MARESCALCVS.

N. DE LEONROD.

T Sebastianus

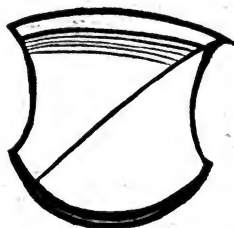
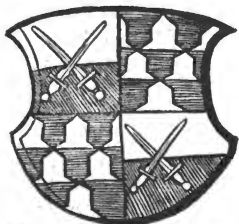
Sebastianus Marefcalcus Georgij prædicti vnicus filius & hæres: valde fuit diues. Hic accepit in vxorem filiam domini Viti de Leonrod ex secunda vxore. Ipse Sebastianus dominiū maximum possedit circa Græfenthal vna cum castro.

C A P V T C V I.

DE HAINRICO FRATRE GEORGII
MARESCALCI.

HAINRICVS MARE-
fcalcus senior.

N. DE ABENS-
berg.

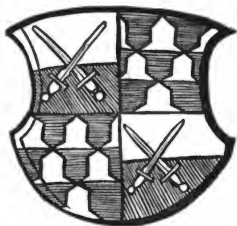
HAinricus Marefcalcus filius fuit Hauptonis procul supra dicti ex Corona de Rœtenstain, Vir fuit militaris disciplinæ studiosus, & in bello strenuus. Vxorē duxit vnam Baronissam de Abensperg, quæ fuit ex matre Comitissa de Schœnburg, mater vero patris Barona de Liechtēstain ex Austria: at mater matris, illius de Abensperg Comitissa de Gœrtz nobilissima Heroïna. Ipse Hainricus Marefcalcus habuit plures liberos, scilicet sex filios Hainricum, Vvilhelmum, Christophorum, Casparum, Alexandrum, & Hauptonem Canonicum Ratisponensem: ex filiabus vna tradita fuit in vxorem Vito de Leonrod equiti aurato, hæc nullos procreauit liberos. Secunda filia Hainrici, vxor data est Lucio de Rœtenhan in Rempelstorff. Tertia facta est Monialis in Aichstat, dicta Corona Marefcalca.

CAPVT

CAPVT CVII.

HAINRICVS MARE-
scalus iunior.

N. DE HIRN.
haim.

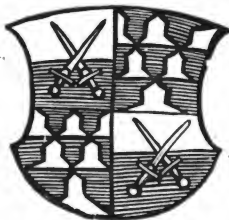
Hainricus iunior filius maior natu ipsius Hainrici senioris supra dicti proximo capite, eques auratus, et cingulo militari donatus Francofordiæ in Coronatione Regis Maximiliani Anno domini 1486. vxorem habuit filiam Vvaltheri de Hirnhaim, & dominæ N. de Ellerbach, quæ ex matre nata fuit de Freyberg, & mater patris Baronissa de Hirshorn. Ipse Hainricus nullos procreauit liberos.

CAPVT CVIII.

DE VVILHELMO MARESCALCO.

VVILHELMVS MARE-
scalus.

MAGDALENA DE
Rechberg.

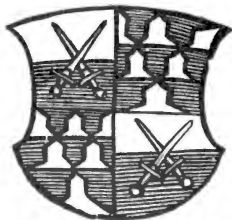
T ij Vvilhelmus

Wilhelmus Mareſcalcus frater prædicti, & filius Hainrici ſenioris cingulo militari donatus in Marchia, vbi cum Marchione Brandenburgensi diu in rebus arduis, & bellicis extitit: demū redijt in patriam ferè quinquagenarius, & duxit in vxorem filiam Alberti de Rechberg, Magdalenā nomine, quæ tamen prius desponsata fuit vni de Lapide. Hæc ex matre fuit Baronissa de Appermund ex inferioribus partibus. Parentes Alberti fuere Hugo de Rechberg, eques auratus & domina Comitissa de Thierſtain, quæ prius habuit ducem de Deck. Dictus Vvilhelmus Auguſtam venit, vbi capitaneus et maior aduocatus (quem hodie Præfectum vrbs dicimus, Statvogt) factus est: Chriſtophorus frater illorum militiam ſequutus, tandem iuxta Merdingen villam ab Vlmenſibus occiditur, tamē incognitus Anno domini 1470. Item alius illorū frater Haupto Canonicus Aichſtetenſis, et Ratiſponenſis, homo inquietus, & mirabilis, obiit anno ſupra proxime dicto. Item Caſpar quoq; frater illorum, primo fuit Canonicus, poſtea in militiam profectus, diu vagauit in varijs bellis: poſtea rediens iterū factus est Canonicus Aichſtetenſis, vbi & hodie meo tempore reſidet. Alexander ſextus illorum frater homo agreſtis, & rudis. Huic primo promiſſa fuit filia domini Ioannis de Fronberg in vxorem, ſed res illa annihilata eſt. Deinde longo interuallo accepit filiam Burckhardi de Ellerbach in vxorem, quæ ex matre fuit vna Gūſſin, mater autem patris vna de Freyberg.

C A P V T C I X.

GEORGIVS MARE-
ſcalcus.

VRVLA TRVCHSESSIN
de Vvaldburg.

Georgius

Georgius Mareſcalcus filius Hauptonis procul ſupra dicti,
ex Barbara de Rechberg, eques auratus, & Imperialis
aulæ poſt obitum fratris ſui Hainrici Mareſcalcus factus
eſt. Vxorem duxit filiam Iacobi Dapiſeri de V valtburg, quæ
ex matre fuit Comitiffa de Hohenberg. Qui nobiles duxerunt
originem ex valle Curienſi à Caſtro Neuburg, dicti de Tanne.

Waltburg

Horum fuerunt tres, vnus adeptus officium Dapiſeri ducatus
Sueuiæ, alter officium Pincernæ, tertius retinuit nomē de Tan-
ne. Anno domini 1200. tempore Philippi Regis fuit Hainricus
Dapiſer de V valtburg, et Conradus Pincerna de Vvinterſtet-
ten. Item anno domini 1221. fuit Eberhardus Dapiſer, & Con-
radus Pincerna de Vvinterſteten. Item fuit & Fridericus de
Tanne miniſterialis Philippi regis, & frater Hainrici Dapiſeri
de V valtburg. Hic occubuit in Italia apud Montem Flaſconia
in tumultu. Item anno domini 1260. fuit Eberhardus Dapiſer de
V valtburg Imperialis aulæ: Hainricus et Conradus Pincernæ
de Vvinterſteten. Item anno domini 1400. & circa, Dominus
Eberhardus Dapiſer duxit Duciffam de Deckh in vxorem.

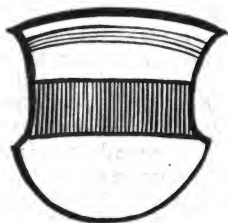
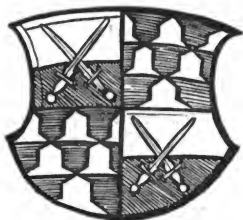
Item Conradus ſenior Pincerna de Vvinterſteten, et vxor eius
de Neyffen fundauerunt Monafterium dictum Hortus Flori-
dus. Item vnus illorum habuit Comitiffam de Montfort in vx-
rē, Dictus ipſe dominus Georgius habuit ex vxore ſua duos
filios, Georgium & Vlricum. Hic Vlricus obiit in florida æta-
te. Item habuit & quatuor filias, Vrſulam, quæ tradita fuit vni
de Vvildenſtain. Barbarā, quæ nupſit vni de Egloſſtain. Mag-
dalenam, quæ habuit maritum dominum Marquardum

de Künigſeckh. Quarta autem Anna dicta, tradita
fuit viro nobili Zobel dicto. Ipſe Georgius ſe-
nior, pater horum omnium obiit anno do-
mini 1486. vxor eius Vrſula Dapi-
ſera obiit anno domini 1464.
& tantum de iſto Ge-
orgio Mare-
ſcalco.

CAPVT CX.

GEORGIUS MARE-
fcalcus.

N. NOTHAF-
tin.

Georgius Marefcalcus filius domini Georgij supra dicti, habuit dominium Treuchtlingen, sed homo fuit parum frugi, igitur in temporalibus decreuit. Vxorē habuit ex Boiaria nobilem Nothafftin, quæ ex matre de Aham nata fuit. Ipse habuit filium satis virum, & in aula Imperatoris aliquis authoritatis, hic habuit vxorem dominam N. de Fronhofen, quæ fuit ex matre Baroniffa de Vvolckhenftain. Item adhuc duos filios Georgium, & Rudolphum, & aliquot filias. Rudolphus hic Marefcalcus, & Castellanus Vverdeæ, diligēs vir, qui primus incœpit colligere, & describere familiam nostram. Quæ scripta tamen ad meas manus non peruenerunt.

Licet quædam habuerim de labore eius, atq; in Bappen-
haim inueni, tamen erant confusa, & nullo ordine
congesta. Viuat in æternum Deo, qui ad hunc
laborem mihi ansam dedit. Non habuit

vxorem: decessit Vverdeæ Anno

Christi 1487. Item frater eius alius

Bernhardus Canonicus Aich-

stetenfis, antea mortuus

est, quem & ego

noui, atq;

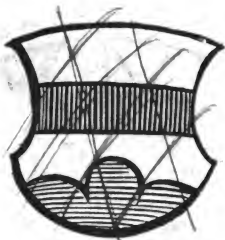
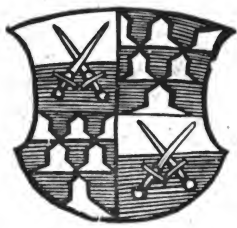
vidi.

CAPVT

CAPVT CXI.

SIGISMVNDVS MA-
rescalcus.

MAGDALENA DE
~~Schoenberg~~ *Schramberg*

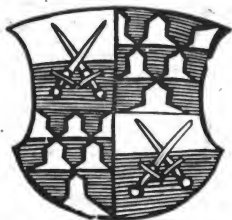
Sigismundus Marefcalcus frater prædictorum ex Barbara de Rechberg, diu fuit in aula Imperatoris Friderici tertij, mihi amiciffimus, & fautor egregius, eques auratus, & vir magni nominis. Vxorē habuit Magdalenam de ~~Schoenberg~~, quæ ex matre fuit de Aich nata, de familia Reuerendiffimi domini Ioannis Episcopi Aichstetenfis, qui obiit Calendis Ianuarij Anno domini 1464. Hic Sigismundus habuit vnū filium, et duas filias, Helenam, quā tradidit vxorem vni de Habsperg, & Margaretham Monialem in Seligenporten. Ipse Sigismundus obiit anno domini ~~1489~~ 1497. cuius anima requiescat in pace &c.

CAPVT

CAPVT CXII.
& vltimum.

SYMON MARE-
scalus,

N. DE FRONBERG *frunberg*
Vxor.

SYmon Marefcalcus filius Domini Sigismundi, vir satis
habilis, & ad res gerendas idoneus, sed nimis sumptuosus.
Hic primo accepit viduam de Vvolchensdorff ingenui
cuiusdā in Austria, quæ fuit vna Beuscherin ex Ba-
uaria: verum cito obiit mortem. Deinde,
duxit dominam de Fronberg ex
Bauaria, quæ ex matre de
Buchberg nata fuit, ex
qua habuit ali-
quot liberos
&c.

CONCLUSIO

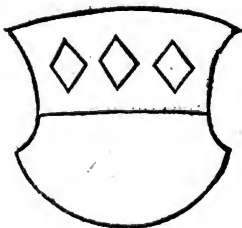
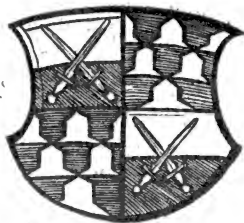

A D D I T I O

bruiis.

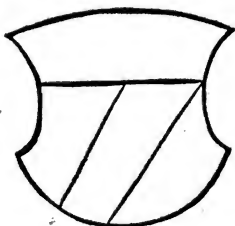
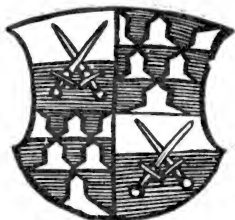
DE Castro Biberbach supra plura diximus, quod quidem sub dominio Marefcalcorum per multa sæcula permanfit, donec anno domini 1514. cum Georgius, Ioannes senior & Ioannes iunior Marefcalci & possessores Castri Biberbach multas inter sese mouentes lites, Biberbach vendidère pro triginta duobus millibus florenorum. Ad quam venditionem à Maximiliano Romanorum Imperatore dati sunt duo commissarij, nempe Vlricus de Alberstorff senior, & Vvolfgangus de Freyberg in Mückhausen &c. Actum ut supra anno domini 1514. Huius venditionis non parua caussa fuit Doctor Matheus Marefcalcus &c. huius libri compositor &c. Biberbach cum omnibus attinentijs hodie Fuggeri possident.

Georgius à Bappenhaim Sacri Romani Imperij Marefcalcus, Ioannis Marefcalci à Bappenhaim, in Elgam, & Vvildensstain promotoris libri huius, auus, qui etiam vendidit (ut proximè diximus) Biberbach, obiit anno domini 1516. in vigilia Sancti Michaelis. Ipse habitauit in Biberbach, vxorem habuit Fœlicitatem progenitam de Löberskirch, quorū insignia sunt hæc.

Erckingerus

Erckingerus à Bappenhaim filius prædicti Georgij, & pater Ioannis Marefcalci à Bappenhaim in Elgaw, & Vvildenstein &c. obiit die septimo Decembris Anno domini 1533. Ipse habitauit in Lauterprun, vxorem habuit Margaretham de Liechtenaw, quorum filius fuit Ioannes Marefcalcus &c. ipsa obiit statim post tumultum rusticum, circa annum domini 1527. &c.

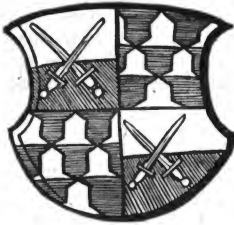

Christophorus Marefcalcus à Bappenhaim &c. eligitur à toto concorditer consentiente clero apud Aichstadium in successorem Episcopi Gabrielis, decima quarta Decembrium, anni à nato Christo 1535. præfuit annis quatuor. Obijt anno dominicæ incarnationis 1539. &c.

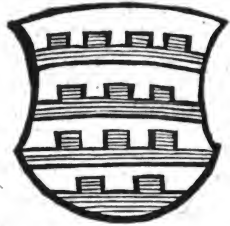
Achacius à Bappenhaim Marefcalcus &c. frater Erckingeri, obiit die vicesima secunda Septembris Anno domini 1538. ipse habitauit in Elgaw. Vxorem habuit Veronicam de Dornsperg, Episcopatus Augustani hæreditariam Marefcalcam. Ex familia Marefcalcorum de Dornsperg, vnus saltem adhuc in viuis est, vltimus huius stirpis, scilicet Vvolfgangus Marefcalcus de Dornsperg, qui hodie in Schon-gaw habitat, vxorem habet ingenuam de Ratzenried, &c.

V ij ACHACIVS

ACHACIVS MARE-
fcalcus.

VERONICA DE
Dornfperg.

Circa hæc tempora vixerunt & adhuc Sigismundus à Bap-
penhaim Marefcalcus, Canonicus Aichftetenfis : & Haupto
Marefcalcus tum in aula Epifcopi Aichftetenfis.

Anno domini 1541. Reuerendus vir, & dominus Matheus
Marefcalcus in Biberbach, I. V. Doctor, & Canonicus Augu-
ftanus, autor huius libri, obiit in Treufchaim, vbi & fepultus
eft, die Veneris ante feftum S. Galli. De cuius parentibus fupra
diximus. Caftium Treufchaim nunc fub dominio Fuggerorū
eft.

IOANNES MARE-
fcalcus.

BARBARA DE HOHEN-
rechberg.

Anno

Anno domini 1541. Ioannes à Bappenhaim, & Biberbach, in Elgau et Vildenstain, Sacri Romani Imperij hæreditarius Marefcalcus &c. *anno 1541* filius supra dicti Georgij vxorem duxit virginem Barbaram genitam de Hohenrechberg, nuptias celebrauit die quarto Decembris eiusdem anni. Procrearunt vsq; in 1553. annum nouem liberos, quorum nomina hæc sunt.

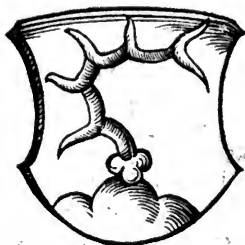
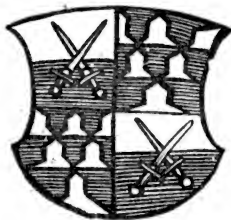
Maria Iacobe.
Ioannes Erckingerus.
Haupto.
Maria Salome.
Marcus Attilius.
Philippus.

Maria, Cleophe
obiit infans.
Ioannes Hainricus
obiit puer.
Ioannes Rudolphus.

Anno domini 1550. Georgius à Bappenhaim, in Lauterprun, Sacri Romani Imperij Marefcalcus, frater proximè dicti Ioannis, vxorem duxit virginem Ceciliam de Hornstain, nuptias celebrauit circa festum Ioannis Baptistæ, procreauit vsq; in annum 1553. tres liberos, duas filias, & vnum filium, horum coniugum arma sunt hæc.

GEORGIUS MARE-
fcalcus.

CECILIA DE HORN-
stain.

Hoc anno domini 1554. currente, in Episcopatu Ratisponensi præsidet adhuc Reuerendissimus dominus Georgius à Bappenhaim Marefcalcus &c. qui antea Cathedrali Ecclesia Aichstadij Canonicus & Decanus fuit &c.

V iij Item

Item hoc quoqꝫ anno domini 1554. currente, aulæ Imperialis Mareſcalcus eſt Vvolfgangus à Bappenhaim Mareſcalcus &c. qui aulam Imperatoris Caroli V. iam ferè per ſedecim annos ſemper ſequutus eſt. Habitat autem cum familia in Algouia, in caſtello Calda diſto, vxorem habet Margaretham à Rot, pluresqꝫ genuerunt liberos.

FINIS.

Laus Deo.

AVGVSTÆ RHETIÆ PHILIPPVS
Vlhardus, in platea Templaria
D. Huldricchi, excudebat.

